વ્રજ રેણુ

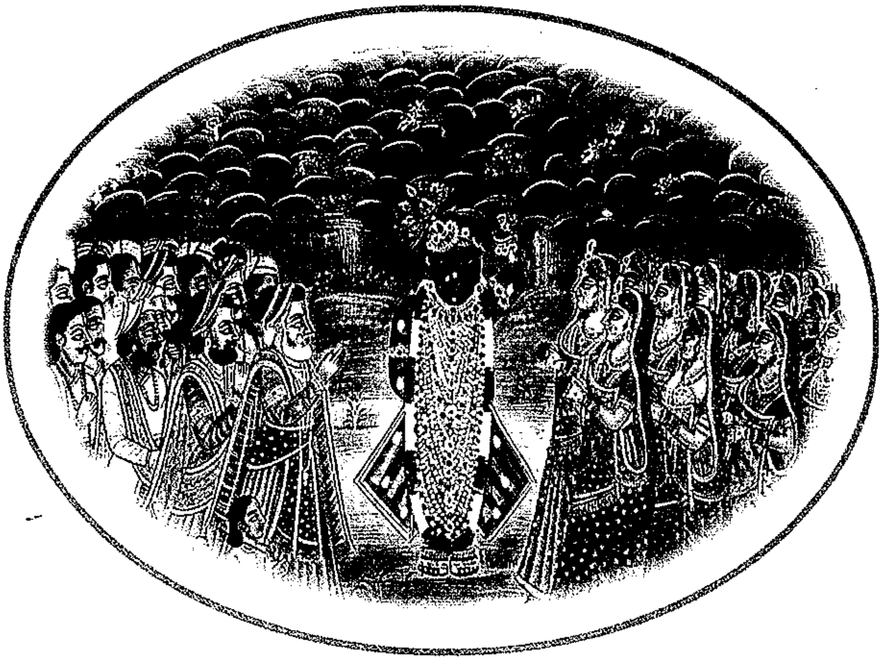

માનસી ગંગા શ્રી હરદેવ	MANSI GANGA SHREE HARDEV
શ્રી ગિરીવરકી પરિક્રમા હો	SHREE GIRIVARKI PARIKRAMA HO
કુંડ કુંડ કો ચરણામૃત લો	KUND KUND KO CHARANAMRUT LO
અપનો જન્મ સફલ કર લો	APANO JANMA SAFAL KAR LO

પરમ ભગવદીય,

શ્રી ______________________

____

______________________ ને સપ્રેમ

તારીખ

ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ગોસ્વામી શ્રી વ્રજેશકુમારજી મહારાજશ્રી

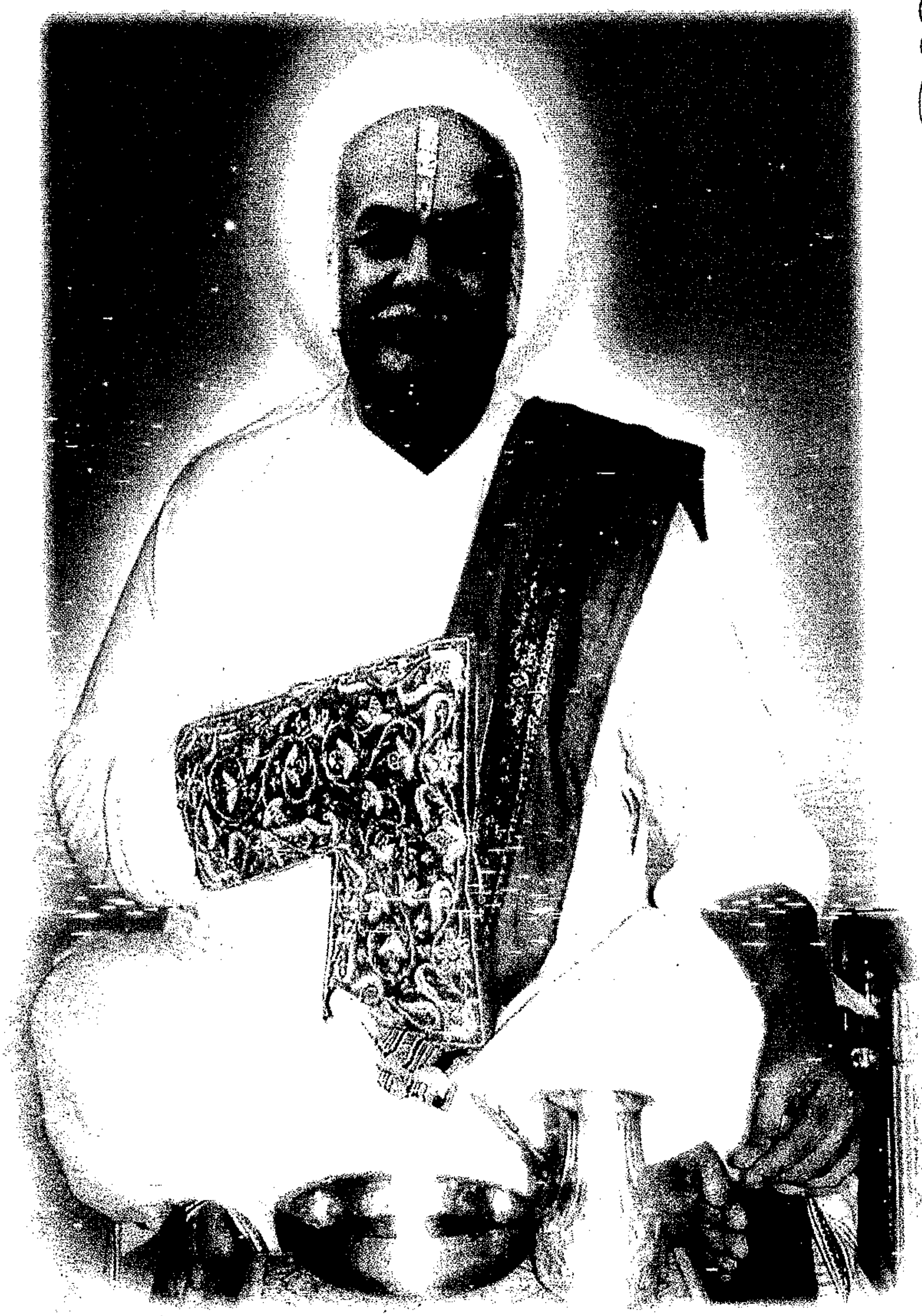

અ.સૌ.શ્રુતી-દિપક મધુકાંત પટેલ પરિવાર, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

॥ श्री हरिः ॥
॥ श्री द्वारकेशो जयति ॥

गो. श्री व्रजेशकुमारजी महाराज
(शु. तृ. गृहाधिपति) **कांकरोली.**

स्थान : વડોદરા
दिनांक ૨૬. ૧. ૨૦૦૬
पत्र नं. :

શ્રી સુરેન્દ્રભાઈ મહેતા
શ્રી દશા સોરઠીયા સમાજ - મુંબઈ - ગુજરાત,

શુભાશીર્વાદ

આ જાણીને અત્યંત પ્રસન્નતા થાય છે કે શ્રી..પ્રભુ અને શ્રી યમુનાજી ની દિવ્ય પ્રેરણા મુજબ શ્રી દશા સોરઠીયા મુંબઈ-ગુજરાત ના જ્ઞાતિબંધુઓ વ્રજયાત્રાનું ભવ્ય આયોજન કરી રહ્યા છો. વ્રજયાત્રા તો શ્રી યમુનાજી અને શ્રી ગિરીરાજજી ની કૃપા થાય તોજ સંભવ છે. આ આયોજન દરમ્યાન શ્રી યમુનાજી શ્રી ગિરીરાજજીને વિવિધ મનોરથો ના માધ્યમથી લાડ લડાવવામાં આવશે તે જાણીને પણ આનંદની અનુભૂતિ થાય છે.

વિશેષ વ્રજયાત્રા સર્વને હર હંમેશાં યાદ રહે અને યાદ આવ્યા કરે ચિત્ર સ્વરૂપે, લખાણ સ્વરૂપે નિહાળી યાત્રા નો આનંદ લઈ શકાય તે આશય થી એક સુંદર પુસ્તક નું પ્રકાશન પણ કરવામાં આવી રહેલ છે, જે પ્રશંસાને પાત્ર છે.

શ્રી પ્રભુ, શ્રી યમુનાજી, શ્રી ગિરીરાજજી ની પરમ કૃપાથી વ્રજયાત્રા સાનન્દ સમ્પન્ન થાય એવે સર્વે વ્રજયાત્રીઓને અને સમાજના કાર્યકર્તાઓને અમારા મંગલ કામના સહ શુભાશીર્વાદ છે.

શુભાશંસન

ગો. વ્રજેશકુમાર

ગોસ્વામી શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજશ્રી

અ.સૌ.શેફાલી-જયદીપ સુરેન્દ્ર મહેતા, મુંબઈ ના દંડવત્

|| श्री हरि ||

गौस्वामी श्री द्वारकेशलालजी महाराजश्री

'षष्ठपीठ', श्रीकल्याणरायजी मंदिर, श्रीकल्याणरायप्रभु मार्ग , मांडवी, वडोदरा - ३९० ००१
फोन : ०२६५ - २४२३३२२, २४२६९४२. फेक्स : (०२६५) २४३७१७२

તા. ૧૮/૦૧/૨૦૦૬

પ્રતિ,
પ. ભ. શ્રી સુરેન્દ્રભાઇ મહેતા
પ. ભ. શ્રી ઇશ્વરભાઇ ગગલાણી
પ. ભ. શ્રી જીતુભાઇ ધાબલિયા તથા શ્રી દશા સોરઠીયા સમાજ (મુંબઇ-ગુજરાત)

સસ્નેહ શુભાશિષ,

અવગત કરી હૃદયમાં અત્યંત પ્રસન્નતા થાય છે કે આપ સૌના અથાગ પરિશ્રમ અને સમગ્ર શ્રી દશા સોરઠીયા સમાજ (મુંબઇ - ગુજરાત) ના જ્ઞાતિજનોના ઉત્સાહથી વ્રજયાત્રાનું સમાયોજન સમાયોજીત કર્યું છે. તે બદલ મારા અંતરના અનંત અભિનંદન પ્રદાન કરૂ છું.

સવિશેષ આ વ્રજયાત્રા મહોત્સવમાં શ્રી ગિરરાજજીની તળેટીમાં વાસ કરવાનો અનેરો લાભ તદ્ઉપરાંત શ્રી ગિરરાજજી, શ્રી યમુનાજીનો ચુંદડી મનોરથ અને કુનવારાનું આયોજન પણ રાખવામાં આવેલ છે. જેથી વ્રજયાત્રામાં પધારનાર સમસ્ત વૈષ્ણવજન આ દિવ્ય મનોરથનો લાભ લઇ શકશે. આ શુભ પ્રસંગે એક યાદગાર સંભારણાના રૂપે સુંદર પ્રકાશન **વ્રજ રેણુ** નામાભિધાન પુસ્તિકા પણ પ્રકાશિત કરવામાં આવી રહી છે જેમાં શ્રીપ્રભુની લીલાઓની ઝાંખીઓ અને પુષ્ટિમાર્ગીય વૈષ્ણવો માટે અત્યંત ઉપયોગી એવી તમામ માહિતી તેમજ શ્રી પ્રભુની લીલાઓનું ગુણાનુવાદ કરતા સુંદર લેખોનો સંગ્રહ વિગેરેને સમાવિષ્ટ કરવામાં આવી રહ્યું છે. જે સમગ્ર પુષ્ટિ સૃષ્ટિ માટે એક અમૂલ્ય ભેટ હશે.

આ સમગ્ર વ્રજયાત્રામાં જોડાવનાર સમસ્ત વૈષ્ણવજનોને મારા અંતરના અનંત આશિર્વાદ તેમજ શ્રી ગોવર્ધનધરણ પ્રભુ અને શ્રી કલ્યાણરાય પ્રભુના યુગલ ચરણોમાં પ્રાર્થના કરૂ છું કે સમસ્ત વ્રજયાત્રીઓને સમ્પન્નતા, પ્રસન્નતા, પ્રબુધ્ધતા અને આરોગ્યમય દીર્ઘાયુષ્ય પ્રદાન કરે તેવી શુભાભ્યર્થના.

શુભકામના સહ.

ભવદિય,

ગો. શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજ.

ગો. દ્વારકેશલાલ

(ગો. શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજશ્રી)

Ahmedabad : "Shri Mahaprabhuji Baithak" Opp. Krishna Talkies, Naroda, Ahmedabad - 382 325. Ph. : 079 - 2613444, 2613477, 2811477.

'श्री महाप्रभुजी बैठक',
क्रिष्णा सिनेमा सामे, नरोडा,
अहमदाबाद - ३८२ ३२५.
फोन : ०७९-२६१३४४४,
२६१३४७७, २८११४७७

श्री गोवर्धननाथजी मंदिर,
मजीठ मंडी,
अमृतसर
(पंजाब),
फोन : ०१८३- २५४७६०७

श्री कल्याणरायजी मंदिर,
ढाल की पोल,
अस्टोडिया दरवाजा,
अहमदाबाद (गुजरात),
फोन : ०७९- २१४८५७०

श्री गोवर्धननाथजी मंदिर,
श्री मदनमोहनजी मंदिर,
स्वामी घाट,
मथुरा
(उत्तर प्रदेश)

श्री कल्याणरायजी मंदिर
सतघरा की गली,
श्री गोकुलनाथजी मंदिर के पीछे,
श्रीमद् गोकुल,
(जिला- मथुरा), उत्तर प्रदेश

Baroda : "Shasth Pith", Shri Kalyanraiji Mandir, Shri Kalyanraiprabhu Marg, Mandvi, Vadodara - 390 001. Ph. : 0265 - 2423322, 2426942. Fax : 2437172. E-mail : yadunathji@icenet.net

|| શ્રી વલ્લભ ||

ષષ્ઠપીઠાધીશ્વર પ.પૂ.ગો.૧૦૮
શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજશ્રી - પરિચય

જગદ્ ગુરૂ શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય મહાપ્રભુજીના દ્વિતીય પુત્ર શ્રી વિઠ્ઠલનાથગુસાંઈજીના સાત પુત્રોમાંથી ષષ્ઠપુત્ર શ્રાયદુનાથજી ની વંશપરંપરામાં આપશ્રી ષષ્ઠપીઠ (છઠ્ઠી ગાદીના) ૧૪ માં ગાદીપતિ છે. આપશ્રીના માથે શ્રીમહાપ્રભુજીના સેવ્ય મોહિની સ્વરૂપ શ્રીકલ્યાણરાય પ્રભુ બિરાજે છે. જે હાલમાં વડોદરામાં શ્રીકલ્યાણરાયજી મંદિર માં બિરાજી નિજભક્તો દેવીજીવરાના દર્શન નું સુખ આપી રહ્યો છે. આ ઉપરાંત અમૃતસર, જલંધર, ગોકુલ, ગોંડલ બારિયા, મધ્ય પ્રદેશ ખાણપૂર, શેરગઢ, અમદાવાદ વિગેરે સ્થળોએ આપશ્રીના નિજી મંદિરો આવેલા છે. તેમજ અમદાવાદ બરોડામાં શ્રીમહાપ્રભુજી તથા શ્રીગુંસાંઈજી ના બેઠકજી પણ આપશ્રીને માથે બિરાજે છે. જેમ શ્રી કલ્યાણરાયજી નિધિનું પ્રમેય તેમજ મોહિની સ્વરૂપ છે. તેવુજ આપશ્રીનું ચિત્તાકર્ષક મોહક વ્યક્તિત્વ, સદાય મુખારવિંદ પર રમતું સ્મિત અને બધાની સાથે ખૂબ જ આત્મિય વ્યવહારથી આપશ્રીના સૃષ્ટિ દેશ પરદેશમાં ખૂબજ વિકસીત છે.

આપશ્રી વડોદરામાં વિદ્યાભ્યાસ પૂર્ણ કરી કાશી તથા વૃન્દાવન માં સંસ્કૃત માધ્યમ માં વેદાંત તથા સાહિત્ય માં આચાર્ય થયા. તે સાથે વ્યાકરણ ન્યાય મિમાંસા વગેરે વિવિધ વિષયોનો સવિસ્તૃત અભ્યાસ કર્યો આપશ્રી સંસ્કૃત, ઇંગ્લિશ, હિન્દી, ગુજરાતી, વ્રજભાષા મેવાડી તથા ઉર્દુ ભાષા પર પ્રભુત્વ ધરાવો છો. આપશ્રીએ કોમ્પ્યુટરનો પણ વિસ્તૃત અભ્યાસ પરિપૂર્ણ કર્યો છે. સંગીત ક્ષેત્રે પખાવજના પારંગત વાદક છો. પ્રાચિન ચિત્રકલાનો શોખ, સાંપ્રદાયિક લેખો, તેમજ આજની યુવા પેઢીને ગમતા લેખો તથા કાવ્ય રચના લખો છો.

સ્વ.ઈન્દુબેન-મનુભાઈ ધરમશીભાઈ મહેતા (ઘાટકોરીયા), મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

તૃતિય ગૃહાધિશ્વર શ્રી વ્રજેશકુમારજી મહારાજશ્રીના આપશ્રી દ્વિતીય લાલજી છો. આપશ્રી થી મોટા બે બહેનો અને મોટા ભ્રાતા છે. આપશ્રીને ત્રણ બાળકો છે.

પ્રથમ ચિરાયુમાન શ્રીવલ્લભલાલજી (શ્રીઆશ્રયરાજી) જેઓશ્રીનો યજ્ઞોપવિત સંસ્કાર ગઈ વસંત પંચમીએ ખૂબજ ભવ્યતાથી મનાવવામાં આવ્યો. દ્વિતીય ચિરાયુષ્યમાન શ્રી વિઠ્ઠલેશજી (શરણેરાજી) અને તૃતિય ચિરાયુષ્યમાન શ્રી સ્તુતિબેટીજી છે.

સન ૧૯૮૭ તા.૧૫ એપ્રિલ ચૈત્રવદ 3 ના રોજ ગાદીપતિ તરીકે બીરાજી ષષ્ઠપીઠાધિશ્વર પદવીથી અલંકૃત થઈ ષષ્ઠગૃહને સુશોભિત કરી રહ્યા છો.

સન ૧૯૯૦ માં પુષ્ટિવિશ્વપ્રાપ્તિનું આયોજન કરી ઇંગ્લેન્ડ, ફ્રાંસ, ઈટલી, કેનેડા, સ્વિઝરલેન્ડ, પોર્તુગલ, વેનિસ, અમેરિકાના ૧૭ સ્ટેટસ અને ૨૯ નાંના મોટા શહેરો તેમજ અફ્રિકામાં તેના નાના મોટા શહેરોમાં હિંદુ ધર્મની જાગૃતિ માટે ભ્રમણ કરી વિશાળ આયોજનો કર્યા. અમેરિકાના વિભિન્ન સ્થળો ઉપર International Youth Forum ની સ્થાપના કરી સાંસ્કૃતિક, ધાર્મિક, તેમજ સામાજિક પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા યુવા સમાજને ધર્માભિમુખ કરી સમાજ સેવા જેવા કાર્યો માં ભાગ લેવા પ્રોત્સાહિત કર્યા છે.

સન ૨૦૦૦ ના સંયુક્ત રાષ્ટ્રસંઘ (UNO) દ્વારા આયોજિત "Millenium world peace symmit" માં વિશ્વનાં પ્રમુખ ધર્મોના ધર્મગુરૂઓ તથા આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રનાં પ્રમુખ મહાનુભાવોને ન્યુયોર્કના એસેમ્બલી હોલમાં મંચ ઉપર આમંત્રિત કરવામાં આવ્યા જેમાં આપશ્રી સૌથી નાની વયના ધર્માચાર્ય તરીકે બહુમાન પ્રાપ્ત કર્યુ અને ધર્મ સભાને ઉદ્‌બોધન કર્યું.

ધર્મની જાગૃતિ લાખવા માટે ભારતના અનેક રાજ્યોમાં આયોજનો કર્યા. વૈષ્ણવ યુવા સંગઠન ની સ્થાપના કરી. યુવાનો માં ધર્મનું સિંચન કરી આપણી સંસ્કૃતિ તરફ વાળી દિશાહીન પ્રવાહ ને ઉચિત માર્ગે વહેતો કર્યો છે. આજે આ યુવા સંગઠન એક ઘેઘૂર વડલા રૂપ લઈ લીધું છે

અ.સૌ.જયાબેન-રતનસિંહ રાયસિંહ કાનાબાર, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

જેની શાખાઓ ગુજરાતના નાના મોટા શહરોમાં ફેલાઈ છે. આપશ્રીની અધ્યક્ષતામાં આ સંસ્થાઓ દ્વારા ધાર્મિક ક્ષેત્રે, સામાજિક ક્ષેત્રે, શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે, તબીબીક્ષેત્રે માનવ સેવા અને જનકલ્યાણના શ્રેયાર્થે વિવિધ આયોજનો કરી રહ્યા છે.

શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય દ્વારા સ્થાપિત પુષ્ટિ સિદ્ધાંત નાં સ્વરૂપ, સેવા, શ્રૃંગાર ની રૂપરેખા ને સમજાવવા આપશ્રીના વચનામૃત વડે જનમાનસ સુધી પહોચાડ્યુ છે. તેમજ સેવાના પ્રકાર શિખવાડવા શ્રી ઠાકોરજીના સન્મુખ કર્યા છે.

કુદરતી આફતો, વાવાજોડામાં, ધરતીકંપ કે દુકાળ જેવી દરેક આપત્તિઓ માં આપશ્રીની સંસ્થા દ્વારા અસરગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં સહાય વિતરણ તથા મકાનો નું નિર્માણ કરવામાં આવ્યુ છે. સને ૨૦૦૧ માં ગુજરાતમાં આવેલા ભયાનક ભૂકંપમાં કચ્છ જિલા ના અંજારતાલુકા માટે નિર્માણ કાર્ય કરવામાં આવ્યું છે. આપ અનેકવિધ આયોજન કરી અસહાયને મદદરૂપ થવાનું એક માત્ર કામ આપનું રહ્યું છે. આપશ્રીના માર્ગદર્શન માં હજારો વૈષ્ણવ પરિવારના યુવા સદસ્ય કાર્યરત થયા છે. આપશ્રીના સતત પરિશ્રમથી યુવાનોમાં ચેતના જાગી છે. યુવાનોમાં વ્યસન મુકિતની જેહાદ જગાડી છે. શ્રી મહાપ્રભુજીના બતાવેલ માર્ગને અનુસરણીને નીરપેક્ષ સતત પરિશ્રમ અને પ્રચાર કરતા રહેવું. એજ આપશ્રીના જીવનનું ધ્યેય રહ્યું છે. આપશ્રીની મંગળ પ્રેરણાથી અમૃતમયી અમદાવાદ નગરીમાં વસ્ત્રાપુરની વૈષ્ણવી સૃષ્ટી ની આંગણે ભવ્યાતિથ"કલ્યાણ દ્દષ્ટિ હવેલીનું" નિર્માણ થઈ રહયું છે. જેમા પ્રભુના મનોરથોસાથે માનવ સેવાના કાર્યો પણ કરવામાં આવશે. હાલમાંજ સંસ્કારી નગરી વડોદરા શહેરના માંડવી વિસ્તારમા પુષ્ટિ સંપ્રદાયના ગૌરવ પ્રતિક રૂપ "કલ્યાણ પ્રસાદનું" ભવ્ય નિર્માણ કરવામા આવ્યું છે. જેમાં ધર્મ સંસ્કૃતિ અને સાહિત્ય નું ત્રિવેણી સંગમ છે. જે દરેક સંપ્રદાયના લોકો માટે આશિર્વાદ રૂપ છે. કલ્યાણપ્રસાદ એ આપશ્રીની સિદ્ધિઓમાં કલગી સમાન છે.

અ.સૌ.જયશ્રીબેન-ગીરીશકુમાર વસનજી નેગાંધી, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

એક કલમ.........પ્રસ્તાવનાની

સુરેન્દ્ર માણેકલાલ મહેતા
મુખ્ય આયોજક
૬૦૨, રાજમાલા,
૮૭ બી નેપીયન્સી રોડ,
મુંબઈ - ૪૦૦ ૦૦૬.
ટે.નં.૨૩૬૭૮૫૫૪

|| શ્રી ગિરીરાજ ધરણ કી જય ||
|| શ્રી યમુના મહારાણીકી જય ||

|| શ્રી વલ્લભાધીશકી જય ||

પરમ ભગવદીય વહાલા વૈષ્ણવજનો,

આપ સૌ વહાલા વૈષ્ણવજનો જેઓ વનમાળીના આ વિલોભનીય વૃજમાં વિહરવા આવેલ છો તે સર્વેને શત્ શત્ જય શ્રીકૃષ્ણ.

સાત વર્ષે પૂર્વે શ્રીનાથદ્વારામાં શ્રી ઠાકોરજીને મહામહોત્સવ મનોરથ''છપ્પન ભોગ'' આરોગાવ્યા પછી શ્રી પ્રભુ-મહારાણીજીને વધુ ને વધુ લાડ લડાવવાની ઈચ્છા આંતરમનમાં પ્રબળ થતાં પ્રજવલીત થઈ. ત્યારેજ તે સમયે રોપાયેલ આ વૃજયાત્રાના બીજ, સમયની સાથે ભગવદ્દ્કૃપાથી પાંગરતા ગયા. મારા અંગત સ્નેહીઓ-મિત્રો-કાર્યકર્તાઓનો હકારાત્મક સાથ અને મારા પૂજ્ય લાડલા ગો.પાદ ૧૦૮ શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજશ્રીની શુભ ચોઘડીયામાં આજ્ઞાનું જળનું સિંચન મળ્યુ જેના ફળસ્વરૂપે વૃજભૂમિની આ મીઠી સુગંધીત રેણુમાં જ્યાં શ્રીજીએ રાસલીલાઓ કરી છે તે વ્રજમાં દરેક સાથે આવનાર વૈષ્ણવને આળોટાવી શ્રી ગિરીરાજના અલભ્ય, અલૌકિક દર્શન કરાવવાની આતુરતા સાથે તેમજ મહારાણી શ્રી યમુનાજીને ગિરીકુંજોમાં માનસીમાં રાખી આજે આપ સૌની સાથે મારું આ સ્વપ્ન સાકાર થઇ રહ્યુ છે. ત્યારે મારી કલમ ને આ નાનકડી પ્રસ્તાવના લખવાનું સદ્ભાગ્ય સાંપડ્યુ છે.

અ.સૌ.અલ્પા-આશીત મહેન્દ્ર શાહ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

મને મનમાં વિચાર પણ આવ્યો કે હું મુનિવર વ્યાસ કે સંત તુલસીદાસ જેવું હૃદય ને ધબકાવનારું લખાણ કે તેની છાયા પણ ન બની શકુ પરંતુ મીરા અને સુરદાસ ની એ મસ્તીભરી વૃજભૂમીના દર્શન જો હું પુસ્તકરૂપે પણ કરાવી શકુ તો આ કલમની સાર્થકતા ગણાશે અને તેથી યુવાપેઢી સમજી શકે એવી સરળ ભાષા માં પુષ્ટીમાર્ગના વિષયો, નિયમો તથા મર્યાદાઓને પ્રકાશિત કરવાની ઈચ્છા ઉદ્ભવતા, એક એવુ પુસ્તક બનાવવું જે દરેક ના દિલમાં વસે, હૃદયમાં વસે, અંતરાત્મા સ્વીકારે. લો, મારા પ્યારા વૈષ્ણવજનો, પૂ. જે જે દ્વારકેશબાવાજી પ્રેરક અને માર્ગદર્શક બન્યા અને સાથે મારી ભાવના જેનાથી જેનો જન્મ થયો એ ‘‘વ્રજ રેણુ’’ નો ... યાને કે આ પુષ્ટિમાર્ગીય પુસ્તક નો!

આ પુસ્તક પ્રકાશિત કરવા પાછળની ભાવના એટલીજ છે કે દરેકે દરેક વૈષ્ણવ પરિવારમાં પુષ્ટિ-ધાર્મિક ભાવના વધારે પ્રબળ બને કારણ કે દરેક પરિવારમાં પુષ્ટિનો વાસ છે અને સાક્ષાત શ્રી ઠાકોરજી બિરાજે છે. આજની વર્તમાનપેઢીમાં અંગ્રેજીનું વલણ તથા ચલણ જોઈને આ પુસ્તકમાં સંક્ષિપ્તરૂપે અંગ્રેજી ભાષાંતર પણ પ્રગટ કરેલ છે. જે બાળ-યુવાન પેઢીને વાંચીને ધર્મ સમઝ તરફ સાચી દિશા મળે. આ પ્રબળ ઈચ્છા સાથે પ્રભુ પાસે નત્મસ્તકે પ્રાર્થના કરૂ છુ કે, ‘‘વ્રજ રેણું’’ રૂપી ‘‘ચિરાગ’’ દરેક વૈષ્ણવના ઘરમાં પરિવારમાં અજવાળા પાથરે એજ મારી કલમની સાર્થકતા ગણાશે.

હું તો એટલે સુધી દીલથી હૃદયપૂર્વક કહીશ કે ભવિષ્યમાં કોઈપણ ‘‘વૈષ્ણવ’’ આ પુસ્તકને પ્રકાશન કરવા સુધારેલી આવૃતી રૂપે વધારો ઘટાડો કરી ધર્મપ્રચાર કરવા ચાહે તો તે માટે શ્રી ઠાકોરજીના આશિર્વાદ સિવાય કોઈપણ ની સંમતિ કે રજા લેવાની જરૂર નથી.

આ અભિયાન માં કેટલાયે સંનિષ્ઠ કાર્યકર્તાઓ જોડાતા ગયા ખાસ કરીને મારા પરિવારના સભ્યો મારી પત્ની કુસુમ, પુત્ર જય તથા શેફાલી પ્રેરણા સાથે પ્રેરક બળ બન્યા અને ધર્મની કેડી ઉપર હર કદમે સાથ આપ્યો.

બીજો સાથ આપવામાં, આ પુસ્તકનુ અંગ્રેજીમાં અનુવાદ કરવામાં શ્રીમતી ચંદ્રાબેન મલકાણ તેમજ શ્રી ચૈતન્ય ભટ નો ઉલ્લેખ ભૂલી શકાય તેમ નથી. જેઓના સાથસહકાર તથા વૈષ્ણવ સેવાની જેનામાં તરવરાટ દોડી રહ્યો છે એવા શ્રી પ્રવિણભાઈ ઠક્કર તથા તેના સમગ્ર પરિવાર તેમજ તેઓની સ્થાપિત ‘‘મીના એજન્સીઝ’’ના સહકાર વગર આ પુસ્તકનું આટલા ટૂંકા ગાળામાં પ્રકાશન કરવાનું અશક્ય હતું.

અ.સૌ.અમી-પરેશ મણીલાલ સંઘવી, કાંદીવલી-મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

મારી આ વૈષ્ણવ સેવામાં મારા અંગત સ્નેહીઓ મિત્રો જેવાકે પૂ. ઈશુકાકા ગગલાણી, પૂ. જયંતીભાઈ ચૂડાસામા, શ્રી જીતૂભાઈ ધાળડિયા, શ્રી કિરતીભાઈ માવાણી, શ્રી જયેન્દ્ર માલવીયા, ડૉ. મધુભાઈ પારેખ તથા ચિ. જિગર, તેમજ શ્રી ભાર્ગવ પારેખ જેવા કેટકેટલા નામો લખવા..... પરંતુ ભૂલી ગયો શ્રી વિસા સોરઠિયા જ્ઞાતી ના શ્રી હરિભાઈ શાહ, તથા તેમની જ્ઞાતી ના સાથી મિત્રોનો સહવિશેષ ઉલ્લેખ કરૂ છું.

ધર્મના પંથઉપર ચાલતા ચાલતા કંઇ કેટલીયે કેડીઓ કંડારવાની છે. આપણી સૌની આ તો ફક્ત શરૂઆત છે, પ્રથમ પગલું છે. આપણી પાસે ગોસંવર્ધન માટે તથા અન્ય અનેક ધાર્મિક કાર્યોમાટે ઘણું ઘણું કરવાનું બાકી છે. જો ઈશ્વર ઇચ્છા હશે તો ફરી કોઇક પ્રેરણા જાગશે. અને ફરી આ કલમ વહેતી થશે......

અંતમા મારા પ્રેરક માર્ગદર્શક અને આપ સરકારના હૃદયમાં સ્થાન આપનાર શ્રી ગુરૂવર્ય પ.પૂ.ગો.૧૦૮ શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજને અંતરના ચક્ષુ સમક્ષ બિરાજમાન કરી દંડવત્ સાથે આપ સૌ વહાલા વૈષ્ણવની રજા લેતો.

આપનો મુક સેવક

સુ. મા. મહેતા

સુરેન્દ્ર મહેતા ના
હૃદયપૂર્વક જય શ્રીકૃષ્ણ

મુંબઈ, તા.૨૬-૨-૨૦૦૬

અ.સૌ.જ્યોતિ સન્મુખલાલા ગજેન્દ્રરાય પારેખ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

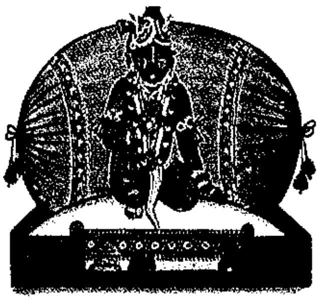
શ્રી નવનીત પ્રિયાજી

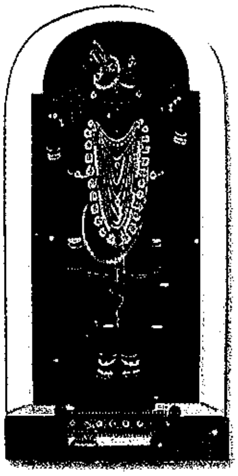
શ્રી મથુરેશજી

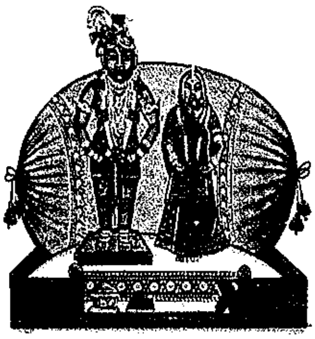
શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી

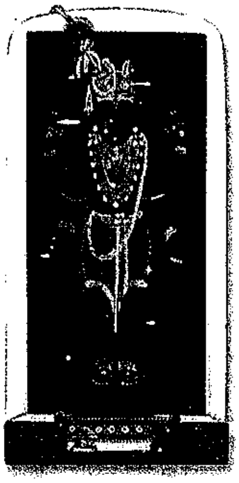
શ્રી દ્વારકાધીશજી

નિધિનાં સાત મુખ્ય સ્વરૂપો છે.

૧) શ્રી ગોવર્ધનનાથજી (નાથદ્વારા) - તેમનું લાડનું ટુંકું નામ શ્રીનાથજી. વ્રજભાષામાં માનવાચક શબ્દ ભાવા, તેથી તેમને શ્રીનાથજી બાવા કહેવાય છે. તેમણે દેવોનું અભિમાન તોડ્યું તેથી દેવદમન, ઇંદ્રનું અભિમાન તોડ્યું તેથી ઇંદ્રદમન અને કાલિયાનાગનું અભિમાન હણ્યું તેથી નાગદમન, જે તેમનાં પ્રસિદ્ધ નામો છે. તેમનું પ્રાકટ્ય સં.૧૫૩૫ ચૈત્ર સુદ એકાદશીના ગોવર્ધન પર્વત પરની કંદરામાંથી મુખારવિંદના દર્શન વ્રજવાસીઓને થયા. હાલ આ સ્વરૂપ મેવાડ (રાજસ્થાન) નાથદ્વારમાં બિરાજે છે.

૨) શ્રી નવનીત પ્રિયાજી - નંદબાવાના ઘરની બાળલીલાનું સ્વરૂપ છે - આ સ્વરૂપ નાથદ્વારમાં બિરાજે છે.

૩) શ્રી મથુરાધીશજી - શ્રી યમુનાજીએ પોતાની ભેખડો તોડી ચમત્કાર સર્જી એકની ઉપર એક એવા સાત તાડના ઝાડને આંબી શકે એવું મહાન સ્વરૂપ પ્રકટ થયું, હાલ કોટા રાજસ્થાનમાં બિરજે છે.

૪) શ્રી વિઠલનાથજી - એક સમયે શ્રી મહાપ્રભુજી શ્રી યમુનાજીમાં સ્નાન કરતા હતા, એમની જનોઈમાં વીંટળાઈને શ્રી સ્વામિનીજી છે. એટલે મહાપ્રભુજીએ શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી સાથે પધરાવ્યા. આ યુગલ સ્વરૂપ નાથદ્વારામાં બિરાજે છે.

અ.સૌ.અનીલા-મુકુંદરાય પાનાચંદ ધોળકીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી ગોકુલનાથજી

શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજી

શ્રી મદન મોહનજી

શ્રી કલ્યાણરાયજી

૫) શ્રી દ્વારકાધીશજી - આ સ્વરૂપ બ્રહ્માજીના તપ દ્વારા પ્રગટ થયેલું છે. જ્યારે પ્રગટ થયા ત્યારે દ્વિભૂજ હતા પણ પ્રેમ વિવશ થઈ ચતુર્ભૂજ થયા. અંબરીષ રાજાએ વર્ષો સુધી સેવા કરી. આ સ્વરૂપ હાલ કાંકરોલીમાં બિરાજે છે.

૬) શ્રી ગોકુલનાથજી - ગોકુલનાથજીનું સ્વરૂપ શ્રી ગોવર્ધનજી પણ કહેવાય છે. આ સ્વરૂપે શ્રી ગિરિરાજને ધારણ કર્યો હતો. બે હસ્તથી, બાંસુરીના સૂરથી સર્વને આનંદ મગ્ન કરી દીધા હતા. આ સ્વરૂપે અન્નકોટ લીલા પણ કરી છે. આ સ્વરૂપ અક્કાજીના પિતાશ્રી દ્વારા શ્રી મહાપ્રભુજીને લગ્નમાં મળેલું છે. હાલ આ સ્વરૂપ ગોકુલમાં બિરાજે છે.

૭) શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજી - આ સ્વરૂપને લલિત ત્રિભંગી પણ કહેવાય છે. શ્રી ગોકુલમાં ગોવિંદઘાટ ઉપર શ્રી વલ્લભાચાર્યને બ્રહ્મસંબંધની આજ્ઞા કરવા આ સ્વરૂપે શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજી શ્રી ચંદબાબા સ્વરૂપે પધાર્યા હતા. આ સ્વરૂપ કામવનમાં બિરાજે છે.

૮) શ્રી મદનમોહનજી - શ્રી વલ્લભાધીશના પૂર્વજોને સોમયજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ કરતા યજ્ઞવેદીમાંથી સ્વયંભૂ પ્રગટ થયા હતા તે મળ્યા. શ્રી નાથજીના છેલ્લા આઠમા સમાનાં દર્શન મદનમોહનજીના ભાવથી થાય છે. હાલ આ સ્વરૂપ કામવનમાં બિરાજે છે.

અ.સૌ.અનુસયા-વસંતલાલ ગીરધરલાલ શ્રીમાંકર, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Shree Navneet Priyaji

Shree Mathuradhishji

Shree Vitthalnathji

Shree Dwarkadhishji

There are main seven forms of Nidhi as under :

1) Shri Govardhannaathji (Naathdwara) : In short it is called Shrinaathji. In Vraj language word bawa is prefixed after every name as a mark of respect. He saw to it that Devs (Gods), Indra and Kaliyanaag should not carry false pride about themselves. He therefore broke the ego of every three of them because of these he is known and popular as Devdaman, Indradaman and Naagdaman. He appeared on the eleventh day of month Chaitra in V.S.1535 Now this form is in Naathdwara - Rajasthan.
2) Shri Navnit Priyaji : This form is Nand Bawa's home's Baal Leela. It is located at Naathdwara.
3) Shri Mathuradhishji : Shri Yamunaji broke her own rocks and mounted it one upon another upto a height equivalent to seven palm trees. This huge form is now at Kota-Rajasthan.

અ.સૌ.ચારૂલત્તાબેન દિનેશકુમાર ચીમનલાલ વખારીયા, અમદાવાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Shree Gokulnathji

Shree Gokulchandramaji

Shree Madan Mohanji

Shree Kalyanraiji

4) Shri Viththalnathji : Once Shri Mahaprabhuji was having a bath in river Yamunaji. At that time Shri Swaminiji appeared from and out of his Jonoi (Scared thread) and she informed him that She is Swaminiji Viththalnathji. Hence Shri Mahaprabhuji kept them a Naathdwara n couple form.

5) Shri Dwaarikadhishji : This form appeared as a result of penance of Lord Brahma. When it appeared it had two arms but out of sheer love and affection it became four armed form. King Ambarush served it for many years. This form can be seen at Kankaroli.

6) Shri Gokulnathji : It is also known as Govardhanji. This form had lifted Giriraj. This form enchanted by playing melodious tunes onflute. This form also did "Annakot Leela" This form was gifted by Akkaji's father on his wedding. You can have darshan of it in Gokul.

7) Shri Gokulchandramaji : This form is also known as "Lalit Tribhangi". On govindghaat at Gokul Shri Gokulchandramaji took the form of Shri Chandbaba and asked Shri Vallabhcharya to take vow and observe "Brahmasambandh". This form can be seen at Kaamvan.

8) Shri Madanmohanji : When ancestors of Shri Vallabhadhish were doing the closing rituals of "Somved Yagna" this form appeared out of the holi alter. This form can be seen at Kaamvan.

અ.સૌ.ચંદ્રમુખીબેન મધુસુદન અમૃતલાલ ઘોળકીયા, કોલકત્તા
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

मंगला

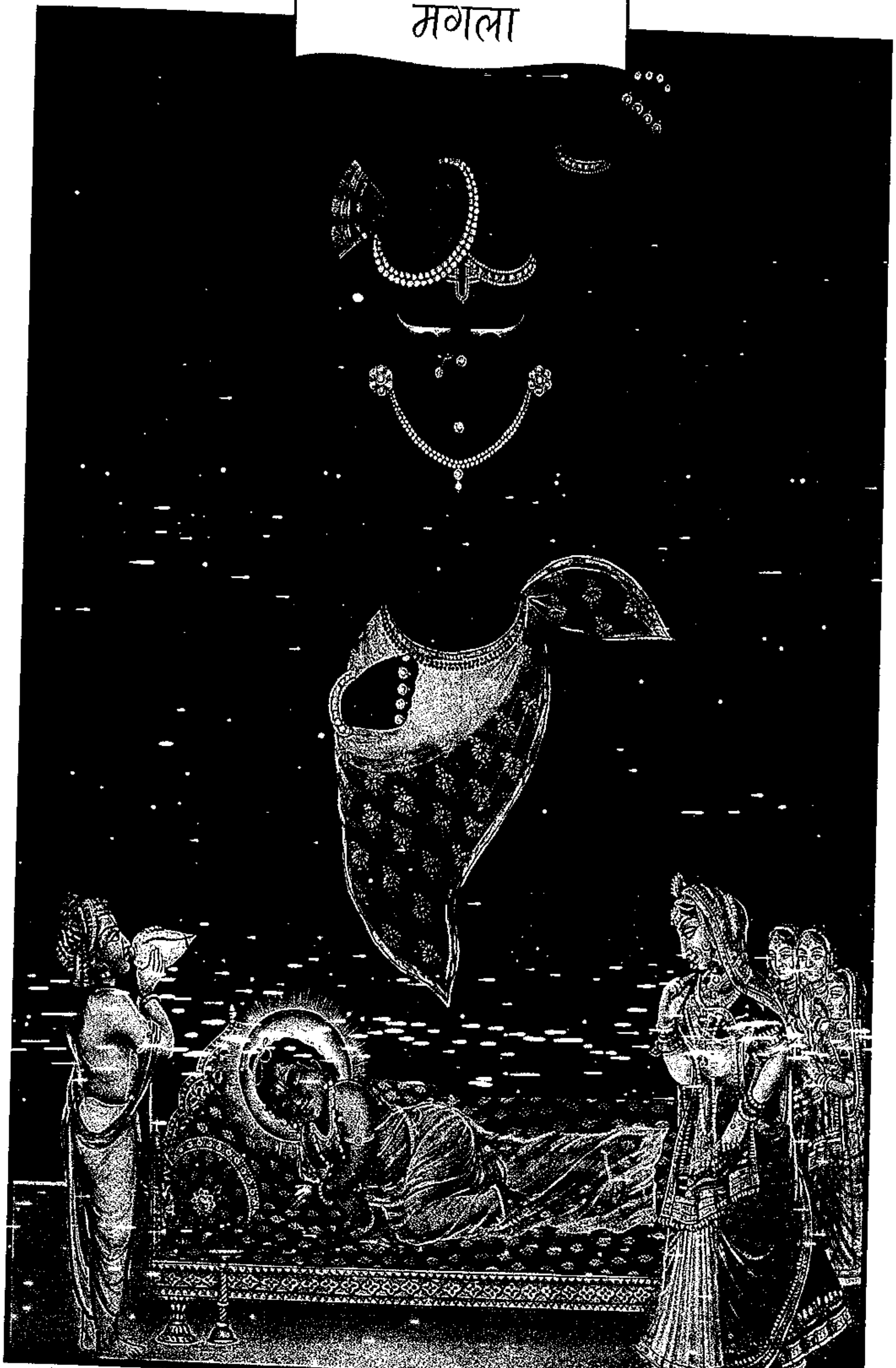

प्रात समय घर-घरतें देखनकों आईं हैं गोकुल नारी ।।
अपनो कृष्ण जगाय यशोदा आनन्द महुलकारी ।। १ ।।

MANGALA: Everyday in the early morning, Mother Yashoda wake up "Krishna" with love affection and soft music (kirtan).

અ.સૌ.કુસુમબેન સુરેન્દ્ર માણેકલાલ મહેતા, મુંબઈ ના દંડવત્

श्रृंगार

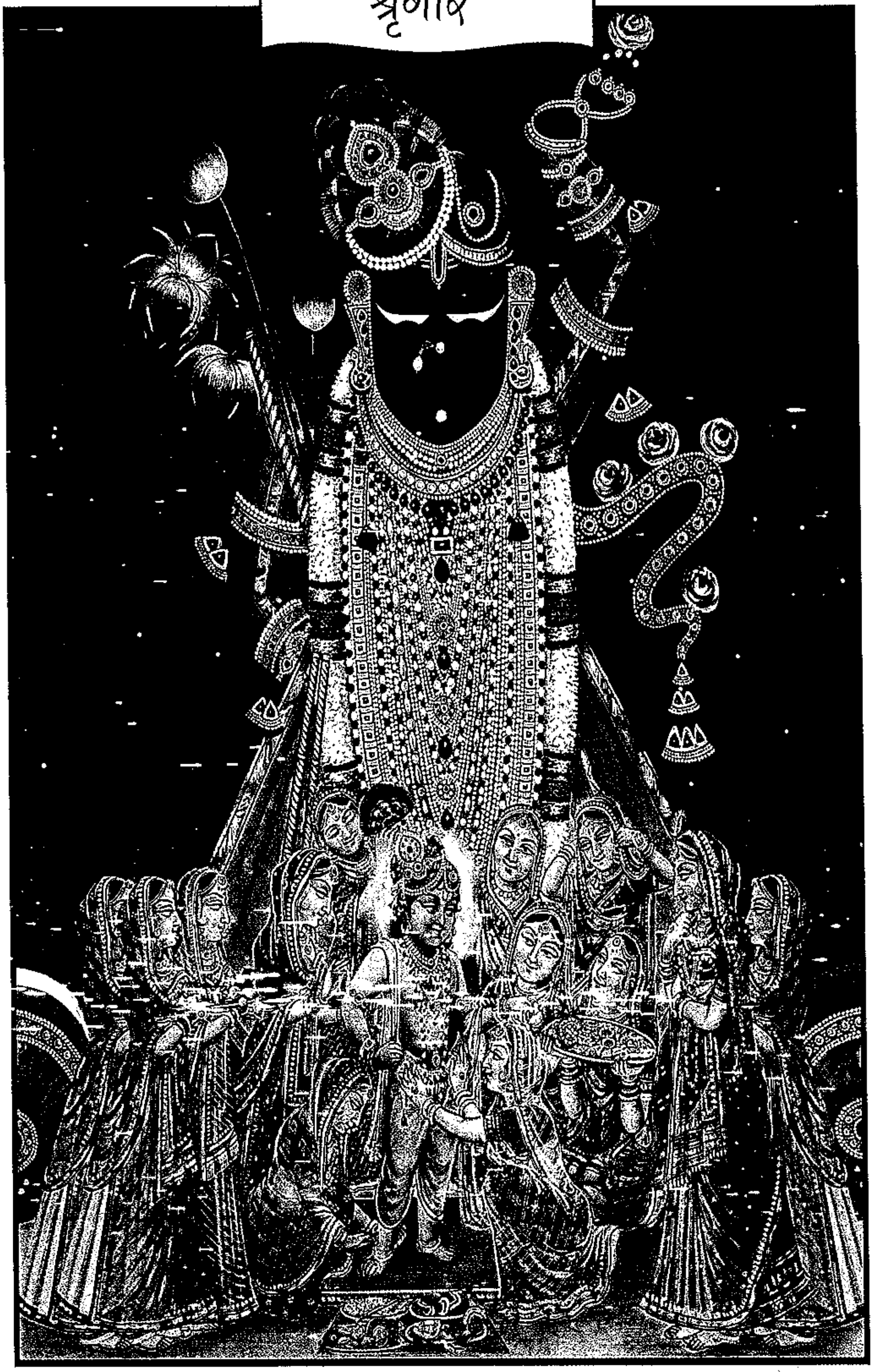

कुसुम कुन्ज मध्य करत सिंगार।।१।। पीत गिछोरी बाँधी फेंट कसि तापर करि किङ्किनी झनकार।।२।।
फेंटा पीत शीश बाँध्यो कटि दुहु दिश अलक लटकि धुधरार।।३।।
दोऊ चरन नूपुर धुन बाजत कण्ठ पदक सुज मुक्ताहार।। बाजू बंध जटित हथ पौंची पुष्पमाल पहरें करि प्यार।।४।।

SHRINGAR: Krishna is dressed up with charming seasonal Dresses,Putting Ornaments, Jewellery and Flowers on all the parts of the body by Radha and her Sakhis (Friends).

અ.સૌ.મંજુલાબેન કાંતિભાઈ કેશવભાઈ મિસ્ત્રી, મુંબઈ ના દંડવત્

ग्वाल

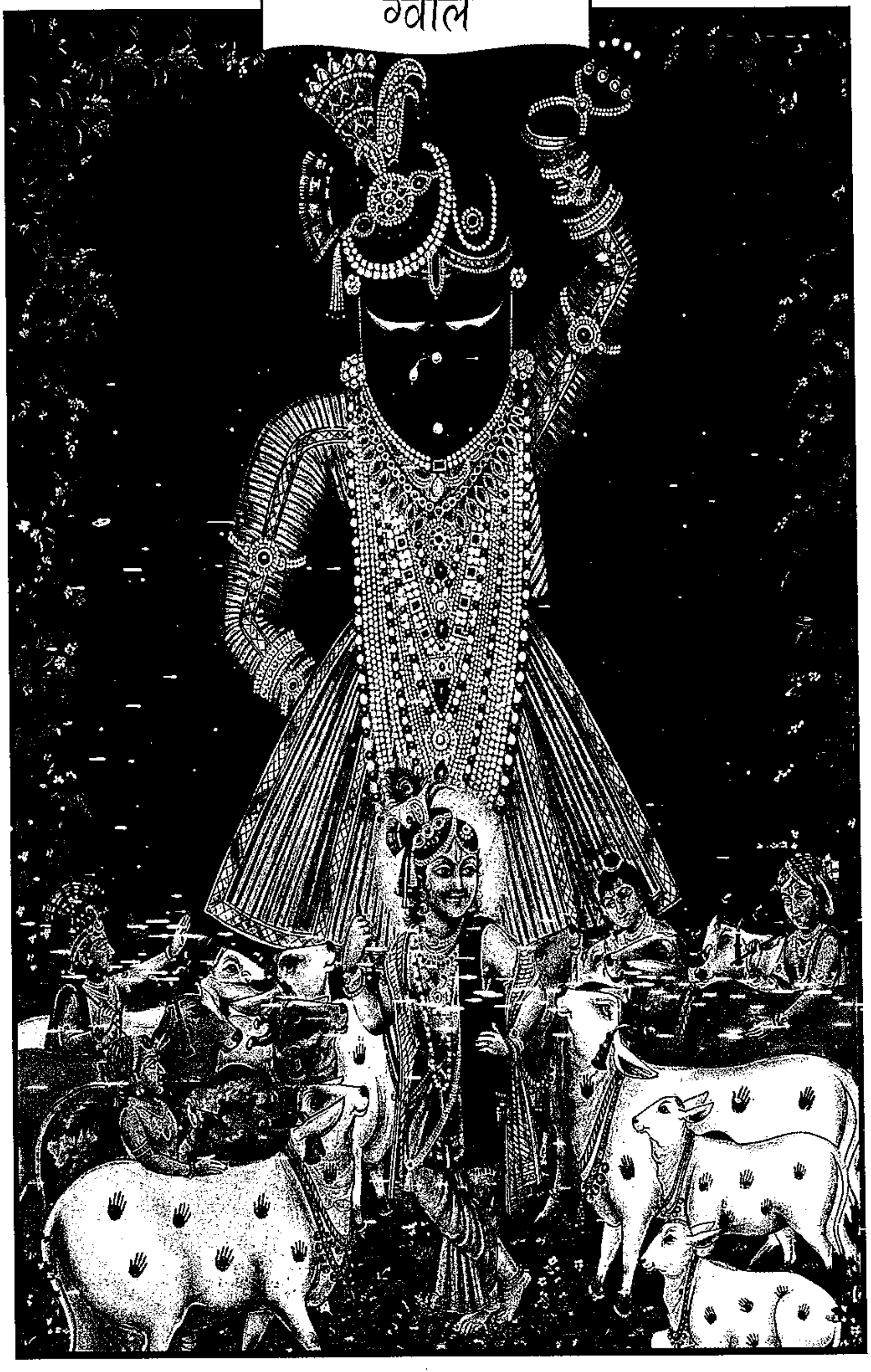

गोधन चारत मदन गोपाल।। धुक धुक मिल ग्वाल मण्डली कमल नयन को ख्याल।।१।।
धोरी घूमर गोरी साँवरी नन्द नन्दन के गाय।। बांजत बैन रहत सब ठारी सुजत कदम को माय।।२।।

GWAL: Shree Goverdhan (Krishna) goes with his group of Friends as Gwals (Mandly)carrying cows at the place where cows move,eat grass and rest.Lord Krishna observes all these acts of cows and becomes happy.Thus he becomes real GWAL (Caretaker of Cows in forest)

અ.સૌ.નયનાબેન જેમ્શ કાંતિલાલ શાહ, મુંબઈ ના દંડવત્

राजभोग

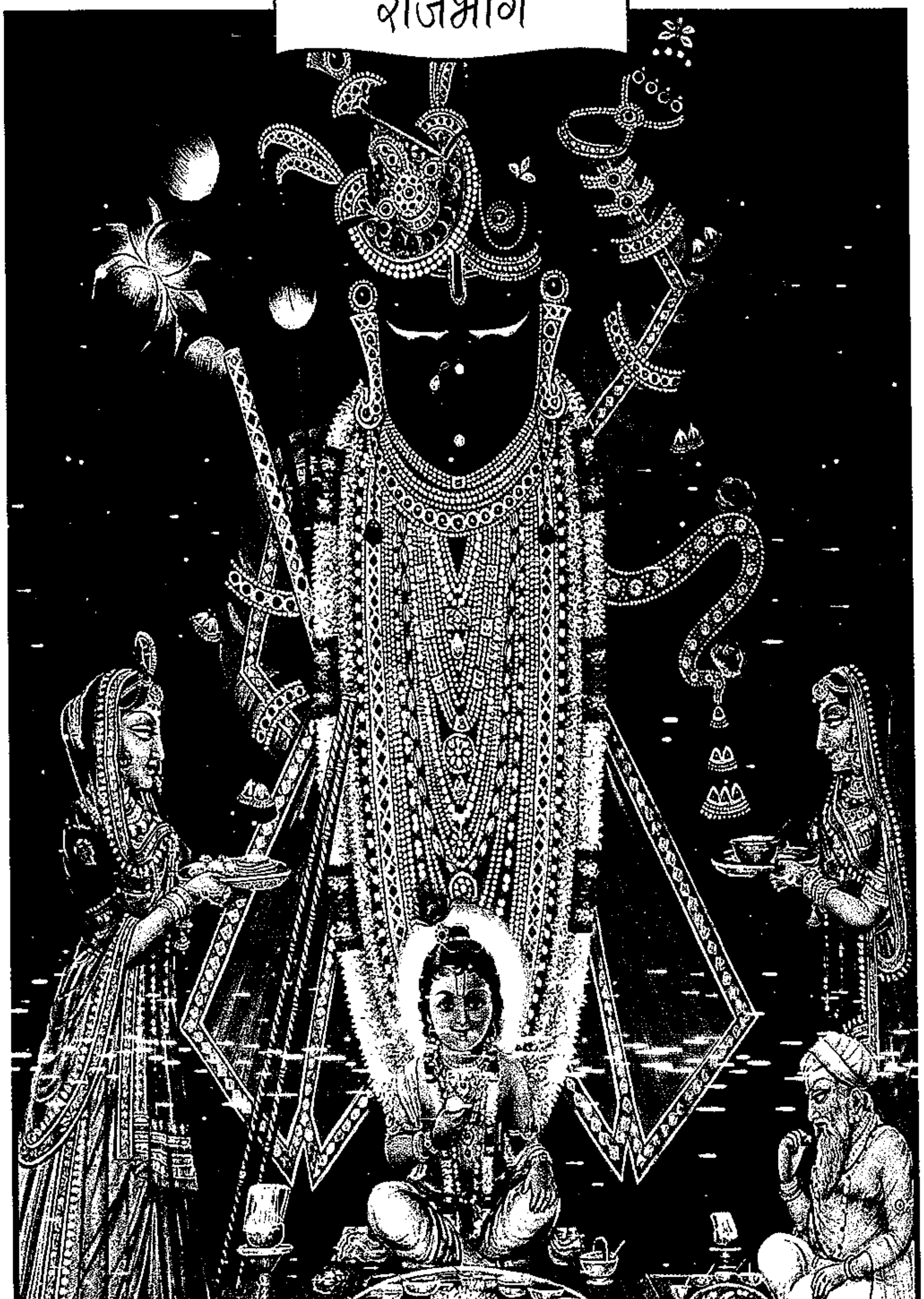

जेंवत कान्ह नन्दजू की कनियां।। कछुक खात कछु धरणि गिरावत निरखत नन्दरनियाँ।।१।।
बरी बरा बेसन बहु मांतन व्यन्जन विविध अगनियाँ।। आपन खात नन्दमुख लावत यह सुख कहत ज बनियाँ।।२।।

RAJBHOG: Krishna with Nandji and Radha sits for Lunch and eat each item of sweet and enjoys.

સ્વ.રમાગૌરી જયંતિલાલ વિઠલદાસ ચુડાસમા, મુંબઈ ના દંડવત્

ऊत्थापन

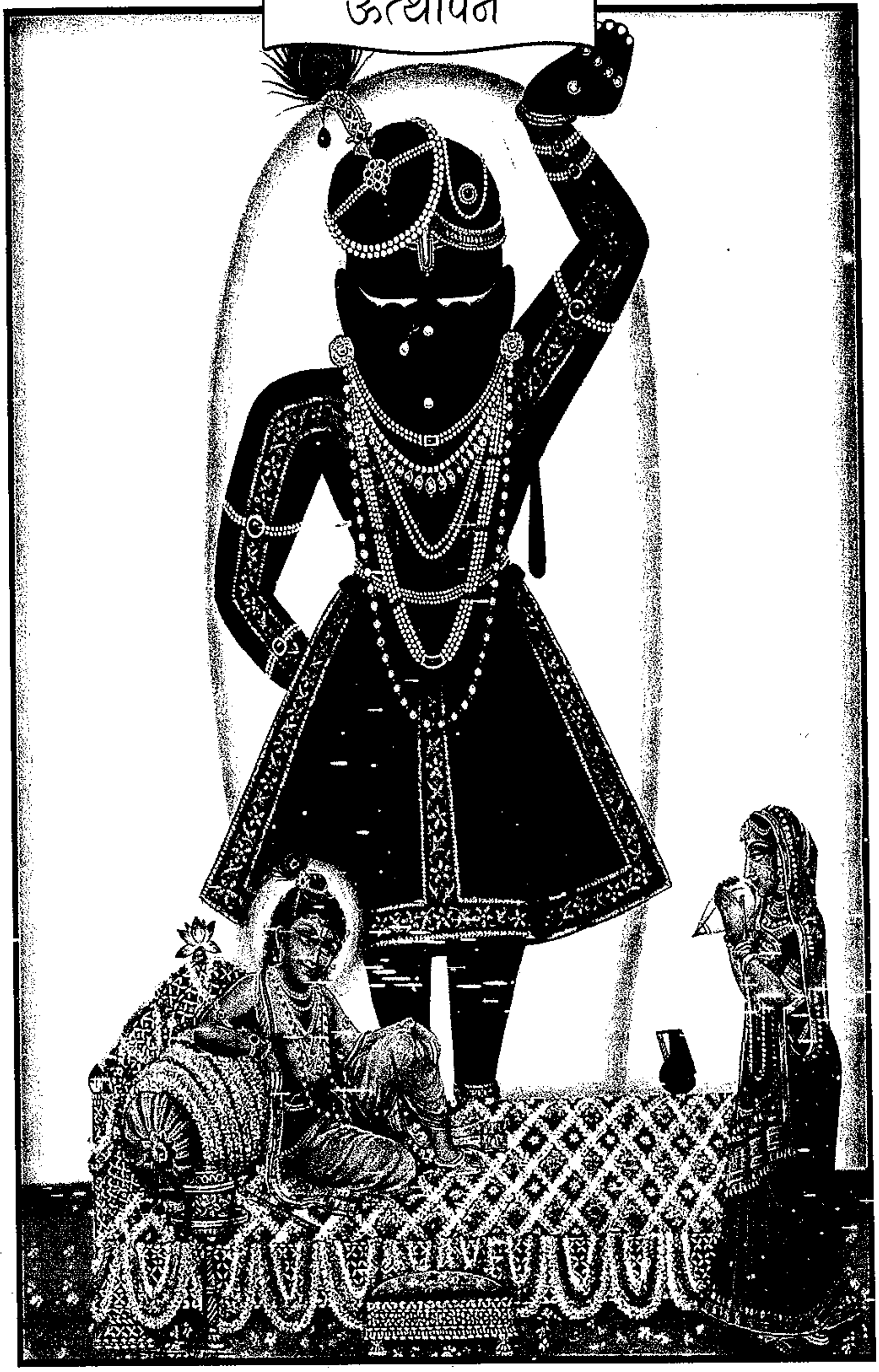

ग्वाल कहत सुनो हो कन्हैया।। घर जैवेकी गयी बिरियाँ दिन रहयो घड़ी छैया।।१।।
शंख धुन सुन उठे है मोहन लावो हो मुरली कहाँ धरैया।।

UTHAPAN: Radha (Gwal) plays "Shankh" to woke up Krishna from the rest as the Evening begins.

અ.સૌ. સરોજબેન શશીકાંત માણેકલાલ મહેતા, મુંબઈ ના દંડવત્

भोग

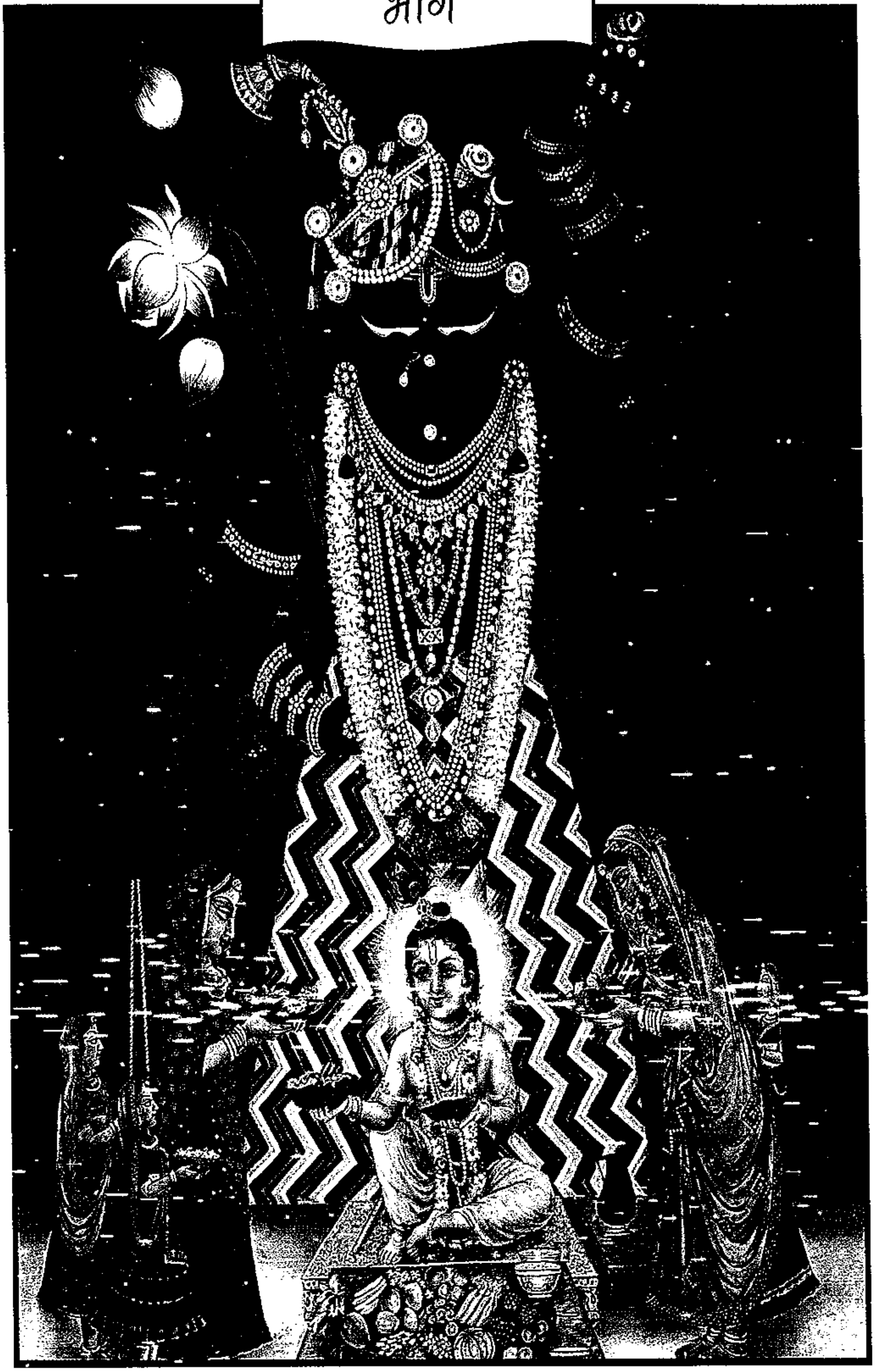

छबीले लाल की यह बाजिक बरनत बरनी न जायी।। देखत तन मन धर कर न्यौछावर आजन्द उर न समायी।।१।।
कन्दमूल फल आगें घर कें रही हैं सकल सिरनाई।। गोविन्दप्रभु पिय सों रति मानो पठई रसिक रिझाई।।२।।

BHOG: After completion of lunch that is Rajbhog, Radha offers fruits to Krishna of his liking and prepare him for rest.

ગં.સ્વ.વિજયાલક્ષ્મી રતિલાલ મકનદાસ ગાંધી, મુંબઈ ના દંડવત્

आरत्ति

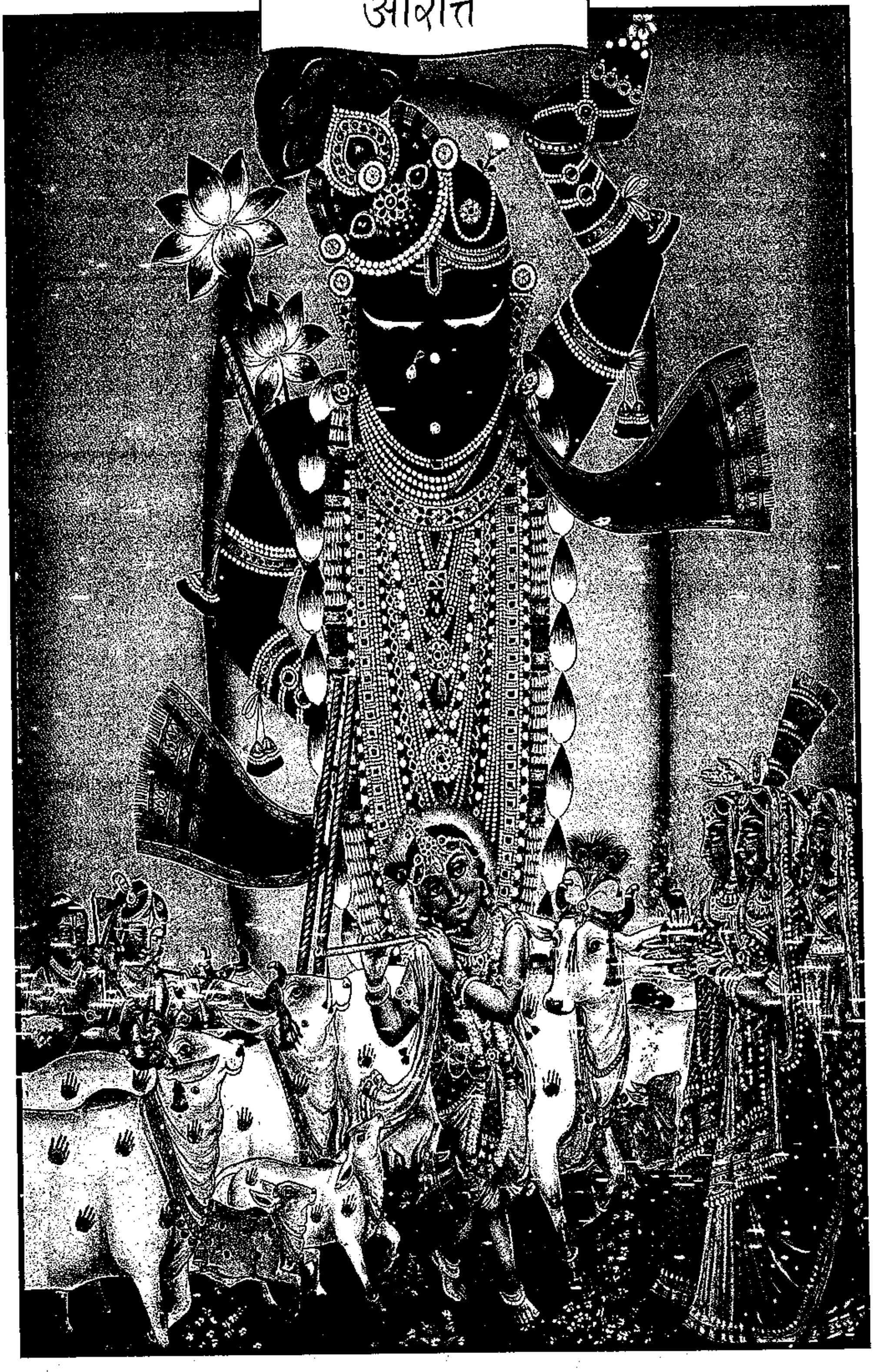

यशोदा काहे न मङ्गल गावै।। सुन्दरवद्न कमलदल लोचन गोधन के संग आवे।।
करत आरती मात यशोदा सूरदास बलजावै।।४।।

AARTI: Every in the late evening, Mother Yashoda sings and Krishna plays flute,when all Gopies (Friends of Yashoda) does Aarti to Krishna before goes to sleep.

સ્વ.પુષ્પાબેન તથા સ્વ.પ્રાગજી વીરજી દત્તાણી પરિવાર, મુંબઈ ના દંડવત્

शयन

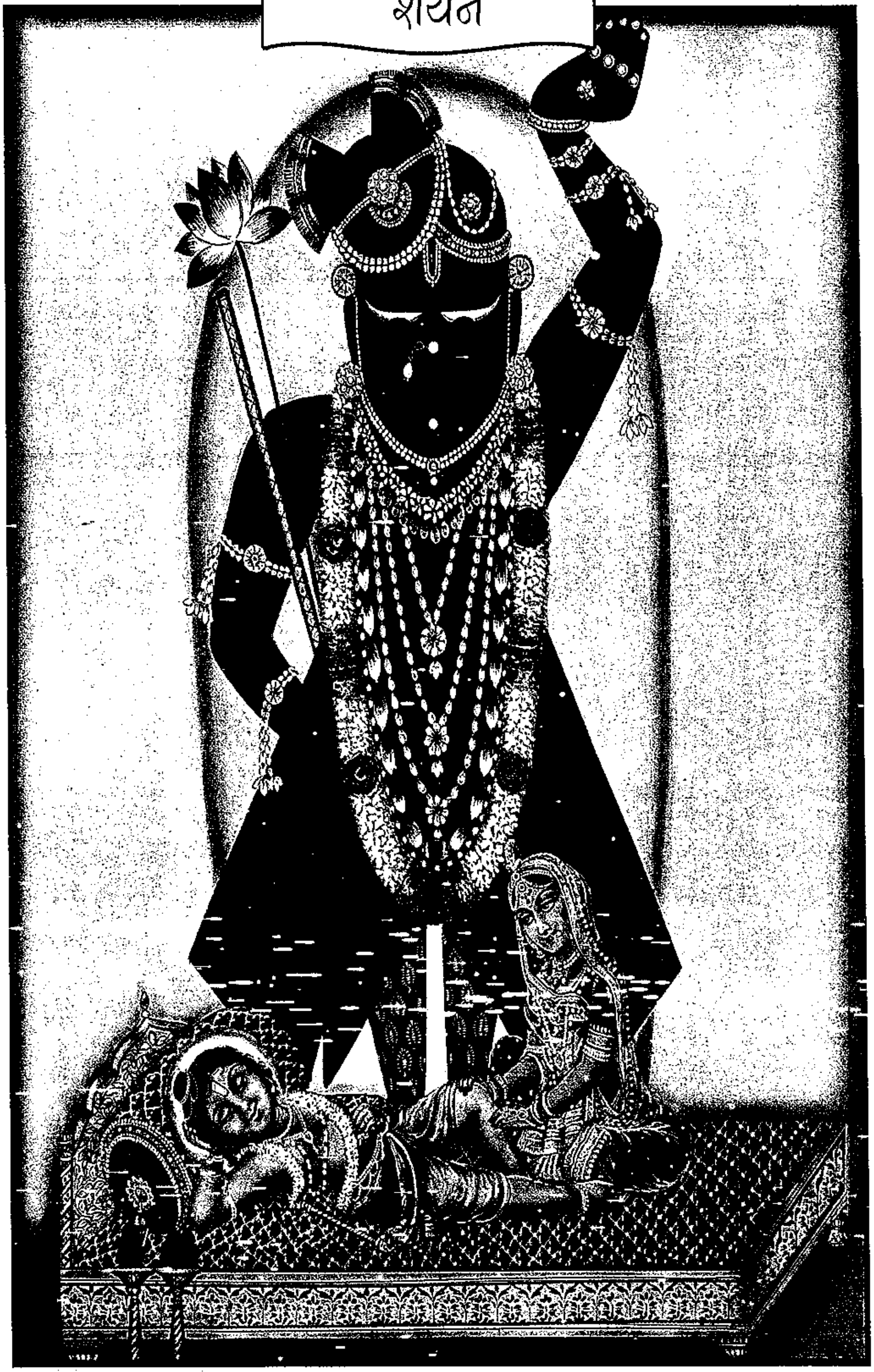

तुम पौढो हो सेज बजाऊँ।।
चाँपो चरन रहों पाटोतर मधुरे सुर केदारो गाऊँ।।१।।

SHAYAN: Radha makes Krishna to sleep in Bed by pressing his tiny and soft foot and sing soft kirtan to get him Sleep.

ટ્રસ્ટિઓ, વલ્લભાચાર્ય ફાઉન્ડેશન ચેરીટેબલ ટ્રસ્ટ, મુંબઈ ના દંડવત્

શ્રી કૃષ્ણ શરણં મમ...

શ્રી વ્રજ પરિક્રમા રસાનુભૂતિ

: શ્રી વ્રજ વિહાર :

વ્રજ શબ્દનો અર્થ વ્યાપક છે.

વ્રજભૂમિ એટલે શ્રી કૃષ્ણની લીલાભૂમિ. વ્રજભૂમિની તસુ એ તસુ જમીન ઉપર વ્રજેશ્વર શ્રીકૃષ્ણ અને બધાં વ્રજજીમાં વિહર્યા છે. વ્રજયાત્રા વખતે એ વાતનું સતત સ્મરણ થતુ રહે છે. અને તેનો અનુભવ થતાં તેમના પ્રત્યેની વ્રજયાત્રાની રતિ વધે છે, એટલા માટે વ્રજયાત્રા કરવાની આવશ્યકતાછે.

એવી યે વ્રજભૂમિમાં વસવું, ઠરવું, ફરવું અને એવી તે બધી નિત્ય નવિન લીલાનું સ્મરણ કરવાનું સહભાગ્યતો કોઈ ભાગ્યશાળી જીવને જ પ્રાપ્ત થાય.

વ્રજયાત્રા કરવાનો આપણો મુખ્ય હેતુ શ્રી ઠાકોરજીના પરમ પૂનિત લીલા સ્થાનોમાં દર્શન કરી આપણા ભગવદ્ ભાવને પુષ્ટ કરવાનો છે. વ્રજયાત્રાની આ છે ફલશ્રુતિ.

વ્રજતો સાક્ષાત ગોલોક છે. ભગવાનની નિત્ય નૌતમ લીલાનું તે ધામ છે. તેથી તેમાં બધા વૃક્ષો કલ્પવૃક્ષ જેવા ઈચ્છીત ફળ આપનારા છે. એ વૃક્ષો નીચે બેસી જે લીલાનું ચિંતન કરવામાં આવે છે, તે લીલા તાત્કાલજ ચિંતકના મનમાં સ્ફૂરે છે.

આ વ્રજભૂમિ શ્રી યશોદાનંદનનું અલૌકિક રમણીય સ્થળ છે. વળી વ્રજમાં શ્રી યમુનાજી તથા શ્રી ગિરિવર છે. વૃન્દાવનનો રાસ છે, વ્રજવનિતાયો સાથે કુંજ-નિકુંજમાં કરેલ વિલાસ છે. ત્યાં વૃક્ષે વૃક્ષે વેણુધારી છે, પત્રે પત્રે. ચતુર્ભુજ છે. ત્યાં કનૈયાના પાદસ્પર્શથી પવિત્ર થયેલી વ્રજરજ છે. શ્રી હરિ વ્રજમાં શ્રી ગોવર્ધન ગિરિ ઉપર પ્રગટ થયા, તેમણે ગોવર્ધન લીલા પણ ત્યાંજ કરી, તેઓ શ્રી ગોવર્ધન નાથતરીકે ઓળખાયા.

વ્રજની એ રજ પણ કેવી છે? કહે છે કે બ્રહ્માંજીએ હજારો વર્ષ સુધી શ્રી રજને પામવા માટે તપ કર્યું. છતાં વ્રજ વનિતાઓની ચરણરજ તેમને ન મળી. હજુ સુધી એ રજ પામવા તેઓ લલસે છે. ‘વંદુ નંદવ્રજસ્થનાં પાદરેણું - નંદના વ્રજની સ્ત્રી ખીની ચરણરજને હું વંદન કરું છું એવી છે એ રજ.

શ્રીમત્ પ્રભુચરણ શ્રી ગુંસાઈજી વ્રજભૂમિ માટે ‘મંગલં મંગલં વ્રજભૂમિ મંગલમ્’ શબ્દ પ્રયોગ પ્રયોગ કરે છે. આપશ્રી કહે છે કે વ્રજ ભૂમિ મંગલધામી માટેનું પણ મંગલ-ધામ છે. કારણ કે સ્વયં ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે પ્રતિક્ષાપૂર્વક કર્યુ છે. “વ્રજ, તજ અનત ન જાઈ હૌ, મોરે નંદબાબા કી આન.” જે સ્થળવે મંગલકારી કનૈયો કહી ન છોડે તે સ્થળ સર્વ મંગલધામોનું પણ મંગલ કરનાર સ્થળ છે.

અ.સૌ.અરવિંદા-મનસુખલાલ હરિલાલ માધાણી, બોરીવલી-મુંબઈ ના

જય શ્રીકૃષ્ણ

SHRI KRISHNA SHARANAM MAMA

Essence of Vrijparikrama

Shri Vrij Vihar

The meaning of Vrij is very wide (here it is referred as a place, the abode of Lord Shri Krishna). It is the land where Lord Shri Krishna did perform his "Leela". Every inch of Vrij is blessed by the footsteps of Lord and his companions. We do feel his divine presence as we travel through this sacred land. Therefore it is very important and essential for all of us to have this holy pilgrimage.

Only pious soul remains in sweet memories of various activities of God in Vrij.

The main aim of this pilgrimage is to visit various sacred places where Thakorji did his "Leela".

Vrij is 'Golok'. It is a permanent place of Thakorji's Leela. All the trees are like "Kalpa-Vriksha"(a tree which gives desired fruits). Under each of the trees, if you meditate with thought of particular Leela you will have the feeling of the same Leela in your inner soul/ sub conscience mind.

This Vrijbhoomi is a pious, sacred, heavenly place of Shri Yashodanand. In Vrij you will find Shri Yamunajiand Shri Girivar. You will also find 'Raas of Vrindavan'. Every tree and every leaf has the Thakorjee's (God's) omnipresence. Its sand is sacred as Lord has put its foot on it. He made himself visible on Govardhangiri in Vrij. He did Govardhan Leela there. That is the reason he was also known as Govardhannath.

To obtain the sacred sand of Vrij, Lord Brahma worshipped for thousand years but the same was in vain. "Vandu Nand vrijrajasthana paahrenu"(I bow to the sand blessed by the feet of Vrij's Stree Khi).

Shrimat Prabhucharan Gusaiji refers "Vrijbhoomi" as "Mangalam Mangalam Vrijbhoomi Mangalam" because this is the place where Lord Shri Krishna had stayed forever

અ.સૌ.આશા-હસમુખભાઈ ચીમનલાલ પારેખ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

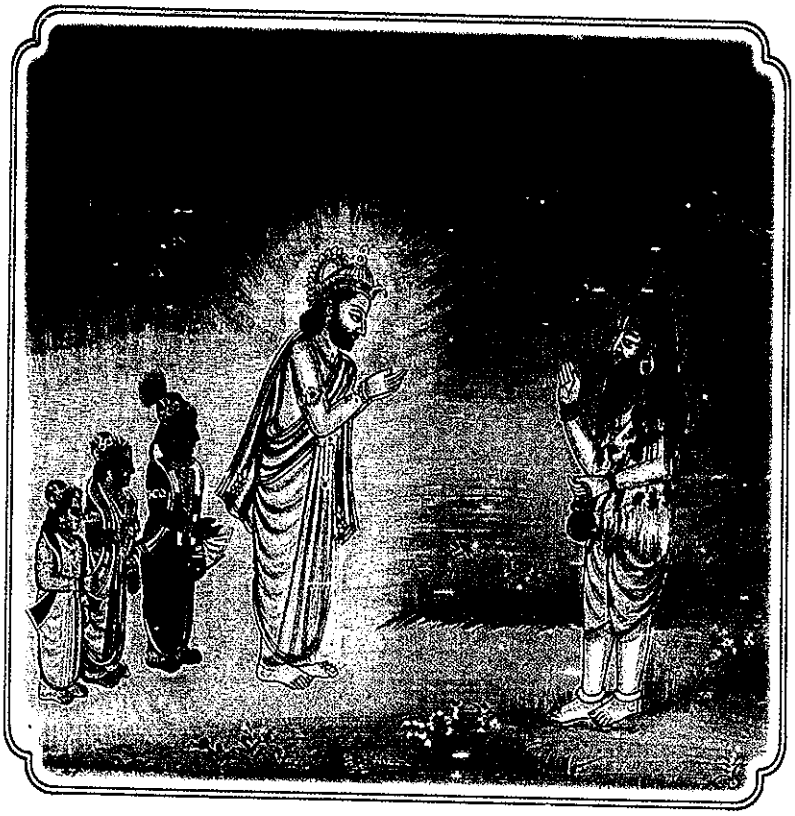

સારસ્વત કલ્પની શરૂઆતમાં શાલ્મલી દ્વીપ ઉપર દ્રોણાચલ પર્વત પોતાના પરિવાર સાથે રહેતા. તેમને ત્રણ દિકરા, પહેલો ગોવર્ધન પર્વત, બીજા કાદમગિરી (કાન્તાનાથ) અને ત્રીજા ચરણાટ (ચૂનાર), જ્યારે શ્રી ગોવર્ધન પર્વતનો પુત્ર રૂપે જન્મ થયો ત્યારે દેવોએ પુષ્પવૃષ્ટિ કરી. હિમાલય સુમેરૂ વિગેરે પર્વતોએ તેમનું દેવાસિ સ્વરૂપ ધારણ કરી ત્યાં પધાર્યા. વિધિ પૂર્વક પૂજન તથા પ્રદક્ષિણા કરી સ્તુતી કરી કહ્યું તમે શ્રેષ્ઠ છો, ગોવિંદના પ્રિય છો અને ગોલોકની શોભાના મુકુટ રૂપ છો' અને ''ગિરીરાજ'' એવું નામ આપ્યું.

એક દિવસ પુલસત્ય ઋષિ દ્રોણાચલને ત્યાં પધાર્યા. તેમણે ગોવર્ધનને કાશીમાં ગંગા કિનારે પધરાવી તપ કરવાની માગણી કરી, દ્રોણાચલને થયું બધાજ પ્રકારના દાન કરી શકાય છે. પણ આ પુત્ર દાન થયું. તેમણે ગોવર્ધનને બોલાવી આ વાત કરી, ગોવર્ધને ત્યાં જવાની હા પાડી પણ તેની શરત મુજબ :

૧) મારૂ આટલું વજન ઉપાડવાની શક્તિ છે.

૨) મને રસ્તામાં ક્યાંય પધરાવવો નહી અને જો પધરાવશો તો ત્યાંથી પાછો ઊઠીશ નહીં.

અ.સૌ.અવની-શૈલેષ રમણીકલાલ મેહતા, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

In the beginning of "The Saraswat Age" (Kalp), Dronachal Mountain was staying with his family on Shalmali Island. He had three sons : Mount Goverdhan, Kadamgiri (Kantanath) and Charnat (Chunar)

When Shri Govardhan Mountain was born. The Gods showered flowers on him from heaven. The Himalaya, Sumeru and other mountains changed themselves into their heavenly from and other mountains changed themselves into their heavenly from and appeared there. They performed the rituals as ordained and sung hymn in praise of him and said "You are the supreme, the best, you are dearest to Govind and you are the crown of beauty of "Golok" (Golok means a dwelling place of god or the place whe re god lives) and honored him with the name "Giriraj"

One day, Pulsatya rishi arrived at Dronachal's house. He requested him for "Govardhan" to be taken to the banks of river Ganga at Kashi so that he could perform austerities on it. Dronachal felt that it is easy to give away everything in charity. But unhappy in giving away his loving son. He called Govardhan and asked for his consent. Govardhan agreed with the request of Pulsatya but "on a condition". So he asked to Pulsatya, "Will you be able to carry my weight? My condition is that you should not put me down on the ground on the way. Otherwise, I shall not move from the place where you will put me down.

અ.સૌ.ધનલક્ષ્મીબેન-નવનીતભાઈ મણીલાલ ધાબળીયા,
બોરીવલી-મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

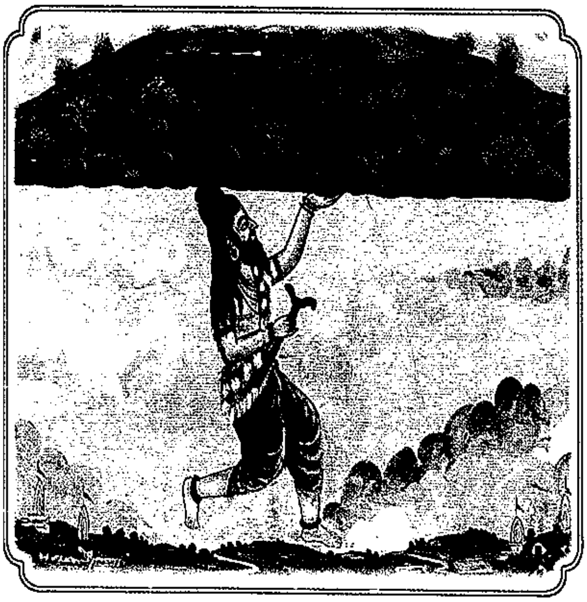

પુલસત્ય ઋષિએ શરત મંજુર કરી, ગોવર્ધને પિતાના આશીર્વાદ લીધા, ઋષિએ પોતાના તપના બળથી ગોવર્ધનને હથેળીમાં પધરાવી જઈ રહ્યા છે. એવામાં વૃજમંડળ આવ્યું ગોવર્ધન ચમક્યા અહીંજ પ્રભુ પ્રગટ થવાના, આ જ ગાલોકધામ થવાનું છે. એમણે પ્રભુને પ્રાર્થના કરી મારો રસ્તો કરી આપો. પ્રભુએ યુક્તિ સુજાડી. ગોવર્ધન વજન વધારતા રહ્યા. ઋષિ પસિને રેબજેબ થઈ ગયા. એમને લઘુશંકા પ્રાપ્ત થઈ, ગેવર્ધનને નીચે પધરાવી દીધા. ત્યાર પછી ગોવર્ધનને ઉપડવાની ખુબ કોશિષ કરી પણ વ્યર્થ. ગોવર્ધને તેની આપેલી શરત યાદ કરાવી. જેથી ઋષિ કોપાયમાન થયા અને જતાં જતાં શાપ આપ્યો. કે તું દરરોજ એક તલ જેટલો ઘટતો જઈશ, ભુતલમાં સમાઈ જઈશ, અને પછી અદશ્ય થઈ જઈશ.

Pulsatya Rishi accepted the condition of Govardhan. Govardhan took his father's blessings. By his accomplishment from austerities, Pulsatya Rishi held Goverdhan on his palm. They reached 'Vrajmandal'. It immediately struck to Govardhan that the place where he was taken the Lord (God) was going to manifest himself and that place only was going to be "Golokdham". Govardhan prayed to Lord to show Rishi the way. The Lord gave him an idea. Goverdhan started increasing his weight. Rishi Pulsatya was profusely sweating. He wanted to attend nature's call. So he put down Govardhan on the ground. After some times, he tried to pick up and carry Govardhan again but invain. Govardhan reminded him of his condition. Rishi became angry and cursed gim that "every day your height will be reduced as much as the size of sesamum seed," gradually sink under the ground and then would disappear completely.

અ.સૌ.બેલા-ભરત જયંતિલાલ ચુડાસમા, દુબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

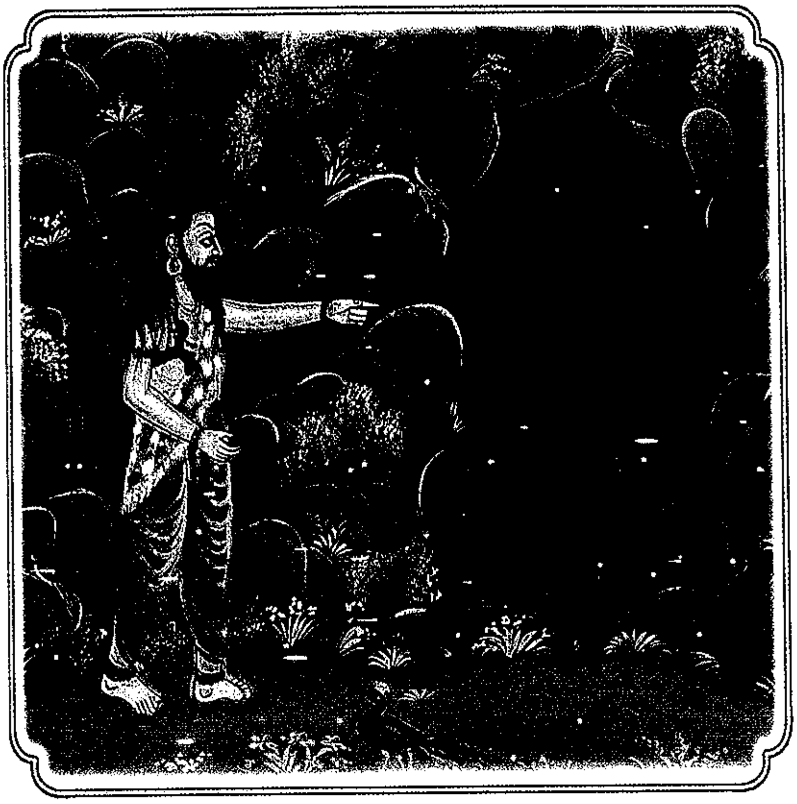

શ્રી ગોવર્ધન પર્વત સદાકાળમાટે વૃજમાં બિરાજબાન થયા. તે જમાનામાં ગિરીરાજનું કદ નીચે પ્રમાણે હતું :

૮ યોજન લાંબુ ૧ યોજન = ૪ કોષ = ૧૦ કિલોમીટર

ટોટલ લંબાઈ ૮૦ કિલોમીટર

૫ યોજન પહોળુ = ટોટલ પહોળાઈ ૫૦ કિલોમીટર

૨ યોજન ઊંચુ - ટોટલ ઊંચાઈ ૨૦ કિલોમીટર

ત્યારે શ્રી ગિરીરાજનો પડછાયો મથુરામાં વહેતા શ્રી યમુનાજીમાં પડતો હતો. હાલ ગિરીરાજીની લંબાઈ ૧ કોષ = ૧૧.૫ કિલોમીટર છે.

ઊંચાઈ = ૧૦૦ ફુટ = ૨૮ મીટરની છે.

દંડવતી શિલાની ઊંચાઈ ૧ માણસ જેટલી હતી આજે ફક્ત ૨ ફૂટ જેટલી રહી છે.

> ''છિયત ગોવર્ધન ઘટત, વૃંદાવન નીર છિપાયો.
> સુરદાસ પ્રભુ આ કલિયુગમેં, કાહે મોહિ જીવાયો.
> અબતો સાચો કલિયુગ, આયો''

અ.સૌ.ભારતી-વ્રજલાલ મણીલાલ માલવીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

As such with all the efforts said earlier, Govardhan got established in the Vrajbhumi forever.

The size of Shree Giriraj on the day he was laid down was as under :

Length = 80 kms Broad 50 kms and height was 20 kms Even.

The shadow of Shree Giriraj was falling in the river Yamuna which was flowing in Mathura. To day the length of Girirajji is 11.5 kms while hight is height is 2.8 kms.

Even Dandavati Sheela, which was as high as the height of a human is reduced today to 2 feet hight.

"Chiyat Govardhan ghatat,Vrubdavan neer chipayo,
Surdas Orabhu ya Kaliyug main,Kahe Mohi givayo,Ab to sa yo kaliyug aayo"

Means : Govardhan is diminishing; the river in Vrindavan is drying up. Surdas says,
" Oh! Lord, why I am born in this kaliyug?"

અ.સૌ.દમયંતીબેન - કનૈયાલાલ પ્રભુદાસ વાઘાણી, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

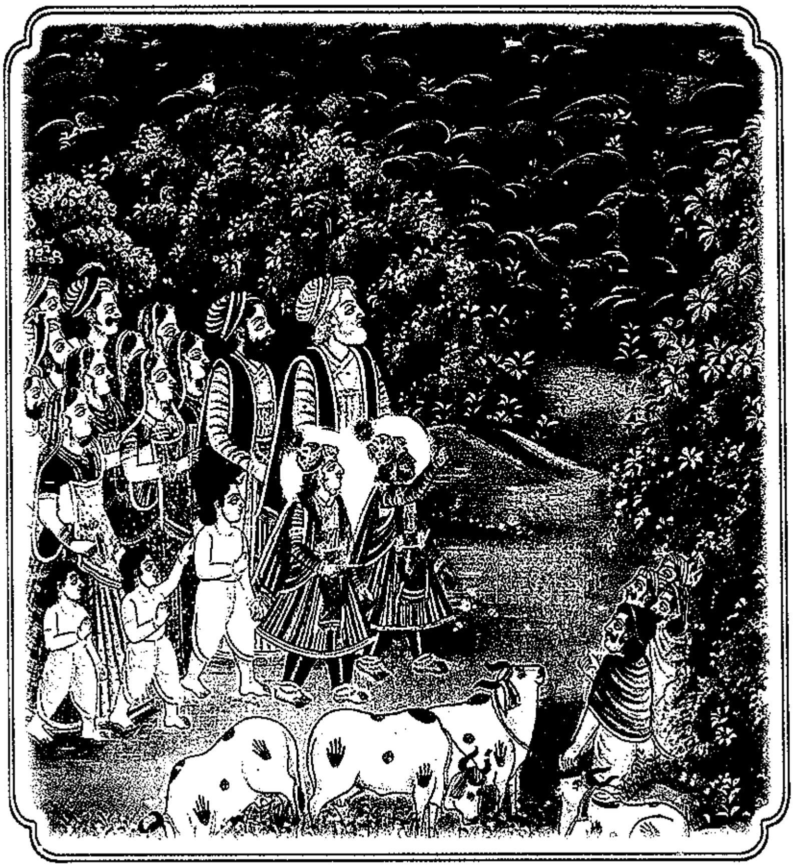

શ્રી ગિરીરાજનીના ત્રણ સ્વરૂપો છે. (૧) આધિદૈવિક સ્વરૂપ શ્રી ગિરિરાજજી હરિની નિત્ય લીલામાં બે ભાગ ભજવે છે, એક ભકતજન તરીકેનો બીજો સ્વયં ભગવાન તરીકેનો (૨) આધ્યાત્મિક સ્વરૂપ જે ગોલોક ધામમાં બિરાજે છે. (૩) અધિભૌતિક સ્વરૂપ જેને આપણા ચક્ષુઓ દ્વારા વૃજમંડળમાં દર્શન કરી શકીયે છીએ. જ્યારે પ્રભુ શ્રી ગિરીરરાજજી ઉપર પધારે છે ત્યારે શ્રી ગિરીરાજજી માખણ જેવા કોમળ થઈ જાય છે તેથી અમુક ઠેકાણે પ્રભુના ચરણાવિંદ મુકુટ, ભટુરી, શ્રીહસ્ત વગેરેના દર્શન થાય છે.

વૃજના રિવાજ પ્રમાણે કારતક મહિનામાં દર વર્ષે વૃજભકતો પોતાના ઘરેથી ઇન્દ્રપુજા માટે ધાન્ય લાવી નંદબાવાની આજ્ઞાથી યજ્ઞ કરતા અને તેથી ઇન્દ્રને થયું કે ભગતનો ઈષ્ટદેવ ગણાઇશ. શ્રી કૃષ્ણે શ્રી ગિરિરાજજીનો મહિમા વધારવા અને આ ઇન્દ્રયાગ બંધ કરવા, વૃજવાસીને સમજાવ્યા. શ્રી ગોવર્ધન એ પર્વતોના રાજા છે, શ્રી કૃષ્ણના પ્યારા છે એના જેવું કોઈ તીર્થ નથી.

અ.સૌ.ભાર્ગવી-નલિનકાંત શંભુલાલ શાહ, કોલકત્તા ના જય શ્રીકૃષ્ણ

There are three forms of Shree Giriraj :

1. Adhidaivik (divine) form performs two roles : one as a devotee (Bhaktajan) and sencond as God himself.

2. Adhyatmik Swaroop (Spiritual) who lives in Golokdham

3. Aadhibhoutik form (Worldly) which we can see with our own eyes in 'Vrajmandal'.

When God reached on Shree Giriraj, Shree Giriraj became soft as life butter. Today certain places we see God's footsteps, Crown, Bhaturi, 'Shri Hast' (hands) etc.

According to the customs of Vrij, every year in the month of Kartik, Brijwasi used to take grains from their house to worship 'Indra' and with the permission of 'Nandbaba' they performed 'Yagna'. 'Indra' felt proud that he is the Supreme Power on earth. Lord Krishna tried to explain all Brijwasi not to perform Indrayag but only worship to Giriraj. Shree Govardhan is the king of all the mountains. He is dearest to Lord Krishna and there is no other pilgrimage like it on the earth

અ.સૌ.હિપ્પી-જીગ્નેશ જયંતિલાલ ચુડાસમા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

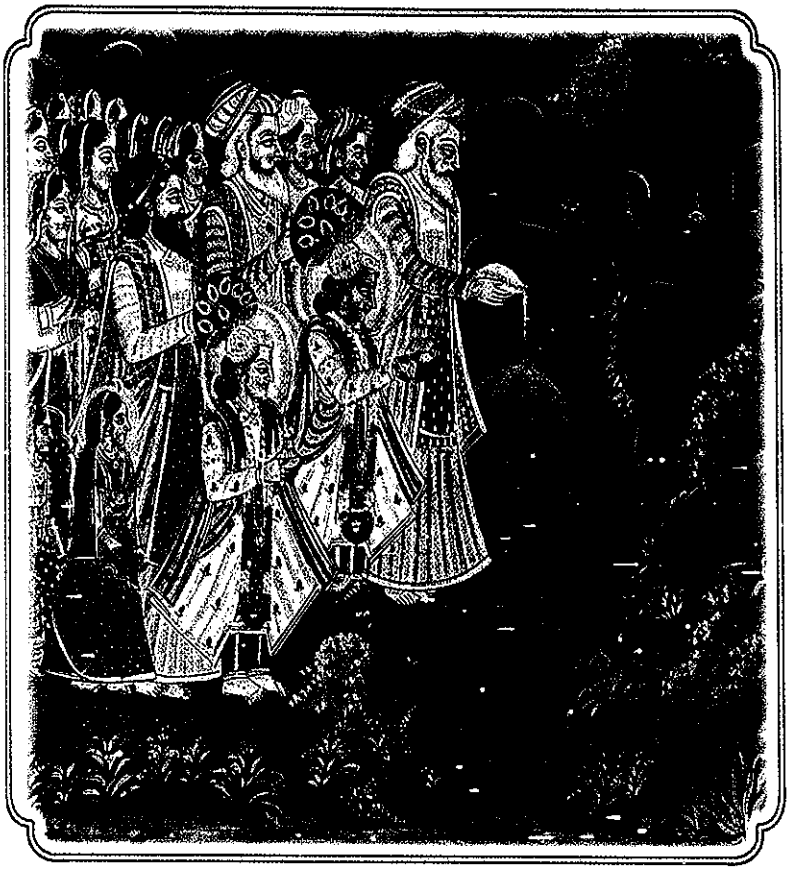

શ્રી ગિરીરાજજીનો મહિમા સાંભળી સૌએ શ્રી કૃષ્ણના વચનોને વધાવી લીધા અને શ્રી નંદરાયજી, ગિરીરાજ શ્રી ગોવર્ધનનુ દૂધથી પૂજન કરે છે. આ રિવાજ મુજબ આજે આપણે સૌ વૈષ્ણવો દૂધ ચડાવી ભાવથી પૂજા કરીયે છીએ.

When the Brijwasi heard the glory of Shree Giriraj from Krishna, they all hailed and accepted Lord Krishna's words. Shree Nandraiji worshipped Giriraj Shree Govardhan with milk. Since then becauswe of this ritual, we all Vaishnav worship Govardhan by offering milk to it with devotion.

અ.સૌ.ભારતી-સુર્યકાંત જમનાદાસ ગાંધી, અબુધાબી ના જય શ્રીકૃષ્ણ

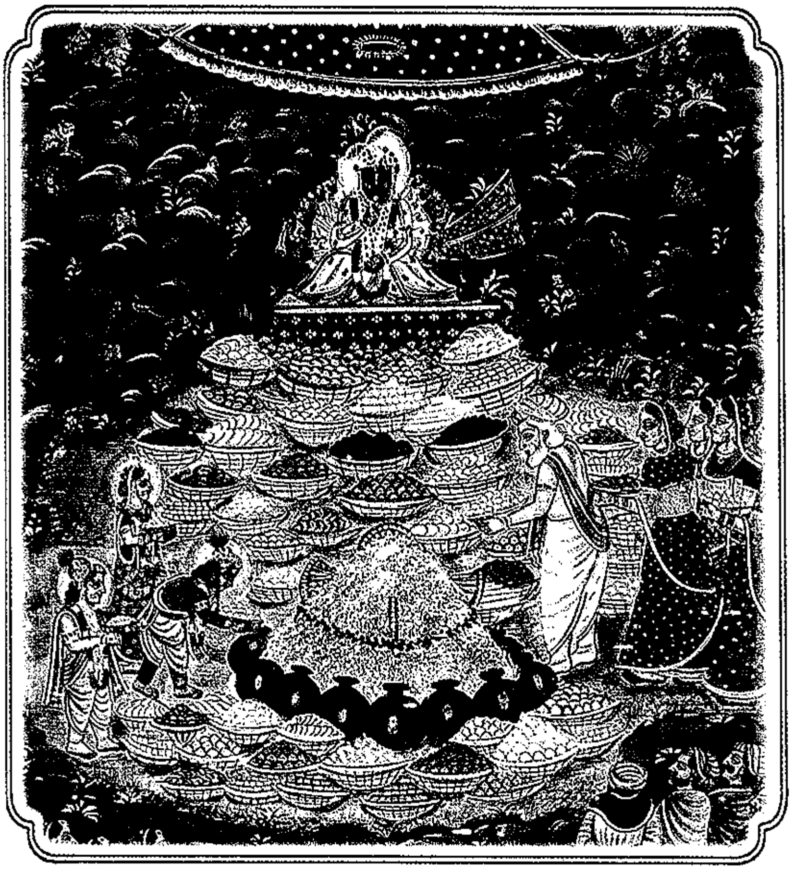

શ્રી કૃષ્ણે વૃજવાસીઓને ઈન્દ્રયાગમાંથી છોડાવ્યા. વૃજભક્તો અને નંદબાવાએ અનેક સામગ્રી કરી મહોત્સવ ઉજવ્યો. શ્રીકૃષ્ણે ગોવર્ધન રૂપ ધરી, હજાર હાથ લાંબા કરી ભક્તોની સામગ્રી માગી માગીને આરોગી.

Shree Krishna liberated and made all the Brijwasis free from doing Indrayaag. The Vrij devotees and Nandbaba prepared varieties of food items (Samagri) and celebrated the occasion. Shree Krishna took the form of Govardhan and with thousand hands ate everything that was prepared and offeredx by his devotees.

અ.સૌ.ભારતી-વિનોદ જી. આનંદપરા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

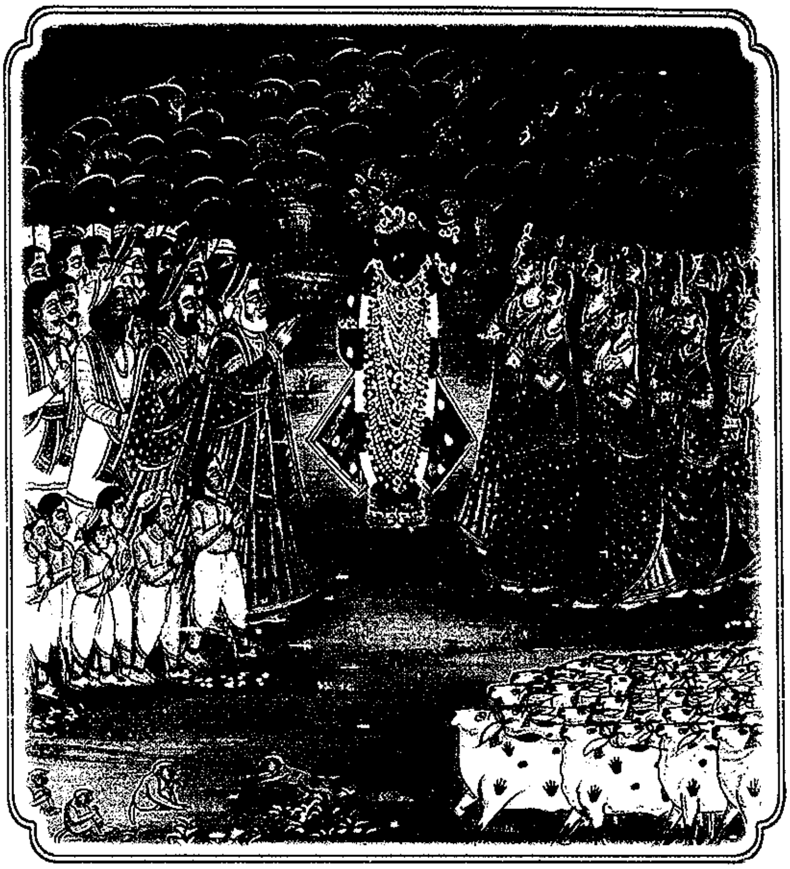

ઈન્દ્રને કોપ થયો અને અતિ વૃષ્ટિ કરી. સાત વર્ષની ઉંમરે સાત દિવસ સુધી ટચલી આંગળીએ શ્રી ગિરિરાજને ધારણ કરી ઈન્દ્રમાન ભંગ કર્યો. અને 'ગોવિંદનામ' ધારણ કર્યું. ધણી જેવા ધણીને ભુલી જઈને ધણીના સેવકની ખોટી પૂજા અટકાવીને ગર્વ ઉતાર્યો.

જયારે જે કોઈ વસ્તુ ઉત્પન્ન થાય અને તેમાંથી જે સામગ્રી ઘરમાં બને તે સૌ પ્રથમ પ્રભુના ગુપ્ત સ્વરૂપે બીરાજતા શ્રી ગોવર્ધનને અંગીકાર કરાવી પછી ઉપયોગમાં લેવી. આજ સુધી કારતક શુદ ૧ ના નવા વર્ષે અન્નકુટ સામગ્રી પ્રભુને ધરાવાય છે.

This action of Brijwasis made Indra more furious, and he poured heavy rains on Goverdhan. At the age of seven, Krishna picked up Govardhan on his little last finger for seven days and saved everyone from Indra's anger. Lord Krishna adopted the new name 'Govind' and will known with "Govind " and thus he destroyed Indra's ego and proud.

Even today It is said that whatever we cook at home it should be offered to Govardhan who is our beloved Lord in disguise. And after offering to lord the same to be used for yourself everyday. Every year on New Year day Kartik Sud first, we offer 'Annakut' to our beloved Lord.

અ.સૌ.ભાવના-નિરંજન દેવીદાસ શાહ (ગુંદરવાલા), મુંબઈ ના
જય શ્રીકૃષ્ણ

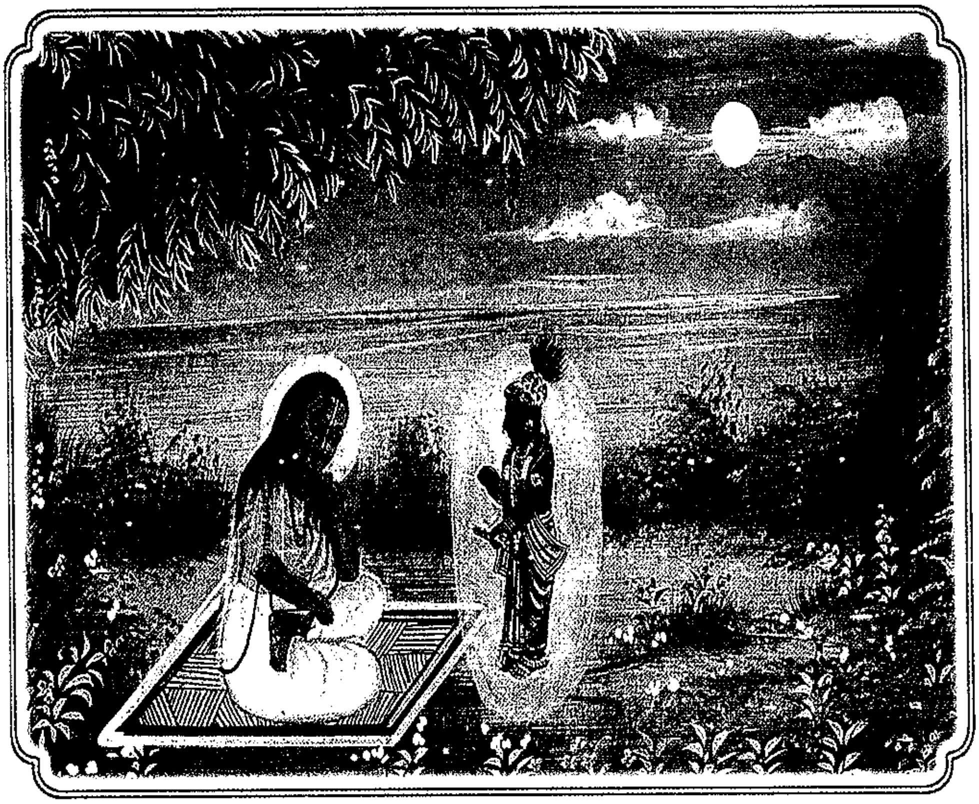

કાશી છોડ્યા પછી શ્રીમદ્ વલ્લભાદીશે પરિક્રમાનો પ્રારંભ કર્યો. જ્યારે દક્ષિણ તરફ આવતા આપશ્રી ઝારખંડમાં બીરાજી રહ્યા હતા ત્યારે એક દિવસ શ્રીનાથજી ઝારખંડના વનમાં પ્રગટ થઈ આપને દર્શન દઈને વિ.સં.૧૫૪૯ ના ફાગણ સુદ ૧૧ ના દિવસે (ઈ.સં.૧૪૯૩) આજ્ઞા કરી.

શ્રીનાથજી વૃજમાં શ્રી ગિરીરાજજીની કંદરામાં બીરાજી રહ્યા છે. ત્યાંના વૃજવાસીઓને દર્શન થયા થે. અને પ્રાગટ્યની રાહ જોઈ રહ્યા છે. કૃષ્ણ અવતારના ઘણા જીવો વૃજમાં આવી રહ્યા છે. અને તેથી આપ વૃજમાં પધારી શ્રીજીને પ્રગટ કરી સેવાનો ક્રમ બાંધો. આપશ્રી દક્ષિણની પરીક્રમા અધુરી છોડીને વૃજમાં પધાર્યા.

After leaving Kashi, Shreemad Vallabhadhish started Parikrama. 'Aapshree' stayed in Jharkhand on the way to southern part. One day Shreenathji appeared in the forests of Jharkhand on V.S. 1549, Fagun Sud Ekadashi, and gave instructions.

Lord Shrinathji in the caves of Giriraj, the Brijwasis saw his divine form and were waiting for him to take a physical form on this earth. In Krishnavatar many souls have come and lived in Vrajbhumi. So Vallabhadhish (Aapshree) was called to return to Vrijbhumi to facilitate Shrinathji's manifestation and asked to lie down the rules and procedures for Lord's Pooja. Because of this request, Shrivallabh left his south parikrama incomplete and return to Vrij

અ.સૌ.બિંદુ-વિરેન્દ્ર જમનાદાસ સાંગાણી, દુબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

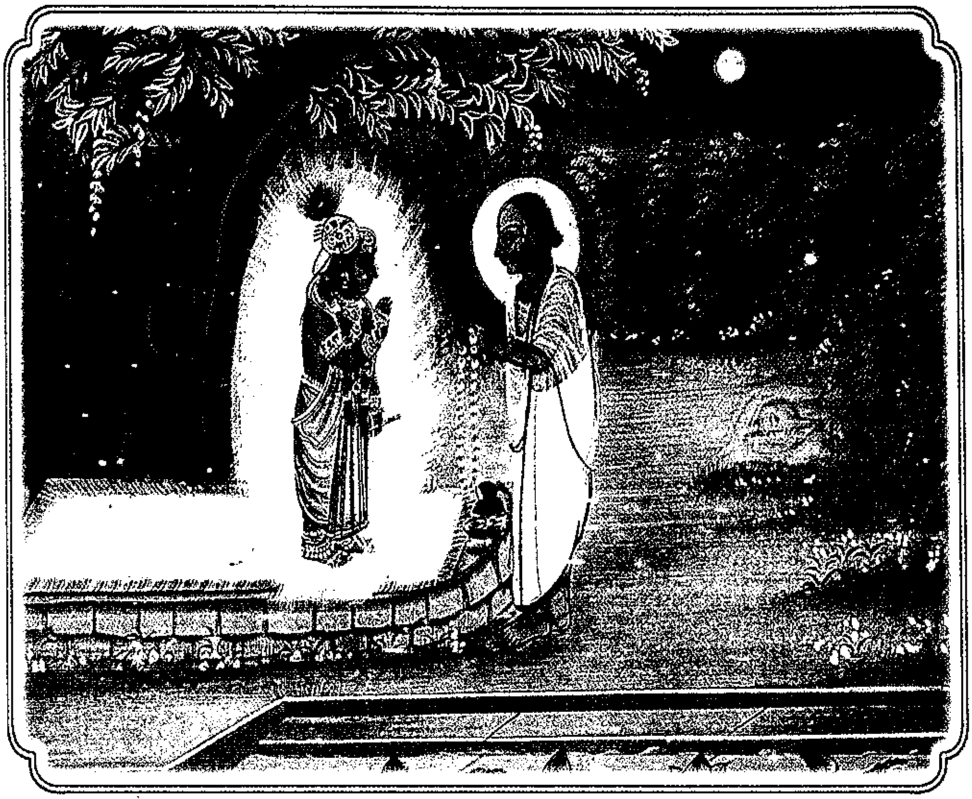

શ્રાવણ માસના શુકલ પક્ષની એકાદશીની મધ્ય રાત્રીએ ગોવિંદઘાટ પર સાક્ષાત શ્રી ગોકુલેશ્વર પ્રભુ પ્રગટ થયા આ ગોવર્ધનધરણના દર્શનથી શ્રી વલ્લભાધીશ પૂલકીત થયા. પ્રભુએ કહ્યું આપની ચિંતા અમને ખબર છે. આપ નિર્ગુણ પુષ્ટિ ભક્તિમાર્ગની સ્થાપના કરો. આ માર્ગ આપને આત્મનિવેદન બ્રહ્મસંબંધ મંત્ર પ્રદાન કરૂં છું. એ દ્વારા આપ દૈવી જીવોને મારે શરણ લાવો અને તેથી એમના તમામ દોષોની નિવૃતિ થશે. એમ થવાથી એમની સેવાનો હું અંગીકાર કરીશ. આ મુજબ આજ્ઞા કરીને પ્રભુએ શ્રી મહાપ્રભુજીને બ્રહ્મસંબંધ મંત્ર પ્રદાન કર્યો. તેજ સમયે સ્વહસ્તથી તૈયાર કરેલું સૂતરનું ૩૬૦ તારનું, ૧૦૮ ગાંઠ વાળેલું, કેસરી રંગે રંગેલું પવિત્રુ શ્રીજીને શ્રી અંગ ઉપર ધરી મીસરી ભોગ ધરાવ્યો. ત્યારપછી શ્રીમહાપ્રભુજીએ ''અધરં મધુરં'' આ શ્લોકની સ્તુતિ કરી મધુરાષ્ટકમં રહ્યુ.

અ.સૌ.બિંદુ-પ્રકાશ અમૃતલાલ કાટકોરીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

On Sharavan Sud Ekadashi at Midnight Lord Shri Gokuleshwar Manifested at Govind Ghat. Shree Vallabhdhish felt immensely happy on seeing this form of shri Govardhan. The Lord said, "I know what worries you. You establish nirgun 'Pushti Bhakti Marg' In this path I am giving you Brahmasambandh mantra which elevates Atma. Through this 'Mantra' you bring all divine souls to my refuge. This way all their sins would be washed away. I shall accept their Pooja and worshipping. Thus our Lord gave 'Brahmasambandh' Mantra to Shri Mahaprabhuji. Then and there Shri Mahaprabhuji dedicated a 'Pavitru' (Mala) on Lord's neck and offered' Missibhog' This saffron colored Pavitru was made by Shri Mahaprabhuji from 360 cotton yarn which had 108 knots by his good hands.

Shri Mahaprabhuji composed 'Adharam Madhuram' shloka and praised the Lord at the same time and at the same place.

ગં.સ્વ.હંસાબેન-વસંતલાલ મગનલાલ શેઠ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

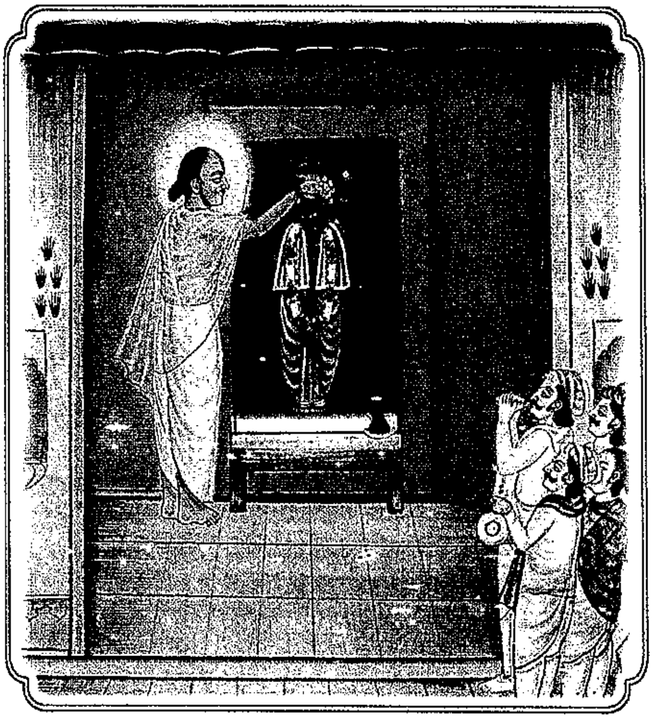

શ્રી ગોવર્ધનનાથજીએ પોતાની સેવા પ્રગટ કરવાની આચાર્યશ્રીને આજ્ઞા કરી. તત્કાળ શ્રી ગિરીરાજજી પર નાનકડું મંદિર તૈયાર કરવામાં આવ્યું. એમા દેવદમન શ્રીનાથજીને પધરાવીને પાટ બિરાજમાન કરવામાં આવ્યા.

વિ.સં. ૧૫૪૯ ના શ્રાવણ માસના શુક્લ પક્ષની તેરસને શનિવારનો એ ધન્ય દિવસ હતો. (ઇ.સ.૧૪૯૩) કે જ્યારે શ્રીનાથજીને પાટ બિરાજમાન કરવામાં આવ્યા અને તેમની સેવાનો પ્રારંભ થયો. રામદાસજી ને પ્રથમ સેવાનો અધિકાર મળ્યો.

Shree Govardhannathji directed Acharyaji to initiate his service. A small temple was built on Shri Girirajji immediately. The idol of 'Devdaman' Shrinathji was consecrated there.

It was a pious day of V.S. 1549 Shravan Sud thirteen When Shrinathji was installed on 'Paat'. The worshipping (Seva) was commenced on the same day. Ramdasji was the first who got this right to perform the Lord's 'Seva'.

અ.સૌ.બિનિતા-સ્નેહલભાઈ જગદીશભાઈ અમીન, અમદાવાદ ના
જય શ્રીકૃષ્ણ

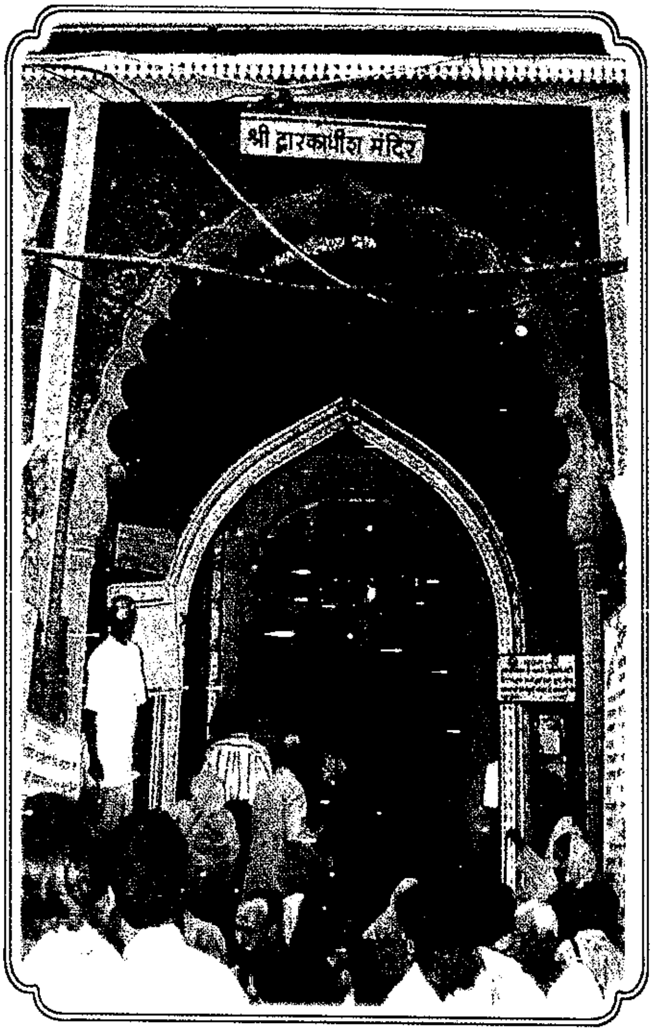

મથુરા

મથુરામંડલં સાક્ષાન્મંદિરં મે પરાત્મરમ્!
લોકત્રયાત્પરં દિવ્યં પ્રલયેડાપે ન સંહૃતમ્||

દિવ્યભૂમિ :

ભારતમાં સાતુ પુરી સૌથી વધુ પવિત્ર કહેવાય છે. દ્વારિકા, મથુરા, અયોધ્યા, તથા અડધી વિષ્ણુકાંચી એ સાડાત્રણ પુરી વિષ્ણુપુરી છે. કાશી, ઉજ્જૈન, હરદ્વાર અને અડધી શિવકાંચી એ સાડાત્રણ પુરી શિવપુરી છે. આ સાત પુરી પૈકીની એક મથુરાપુરી છે.

મથુરાપુરી શ્રીવિષ્ણુએ સ્થાપિત કરેલી છે. દેવતાઓએ તેની રચના કરી છે. તેનો સંબંધ ગોલોક સાથે છે. તે એવી દિવ્ય ભૂમિ છે કે ભગવાન ત્યાં સદા સાક્ષાત્ બિરાજે છે. પ્રલયકાળમાં પણ તેનો નાશ થતો નથી. પુરાણોએ મથુરાપુરીના ઘણા યશ ગાયા છે.

સ્વ. ચેતનાબેન-કનુભાઈ ઈશ્વરલાલ ધ્રુવ, રાજકોટ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

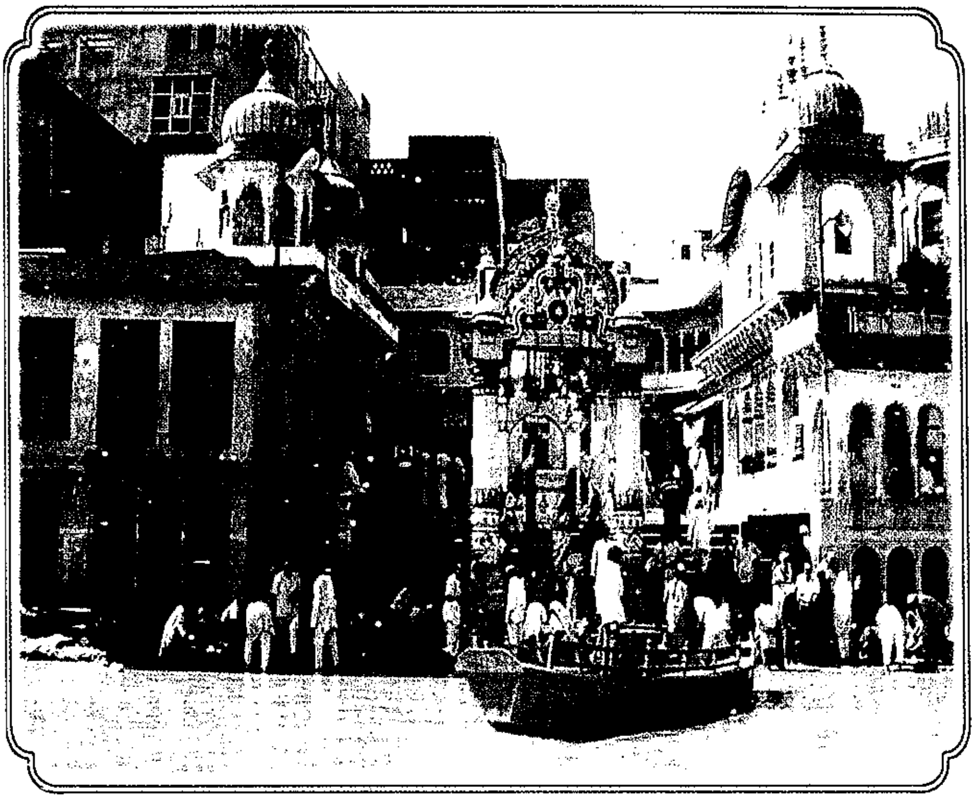

વિશ્રામઘાટ નામ પડવાનું કારણ :

મથુરામાં શ્રીયમુનાજી બિરાજે છે. શ્રીયમુનાજીના કિનારે લગભગ ચોવીસ ઘાટ આવેલા છે. તેમાં વિશ્રામઘાટ મુખ્ય છે. તેનું નામ વિશ્રામઘાટ પડ્યું. તેના બે કારણ છે. (૧) શ્રીયમુનામહારાણીજી ગોલોકમાંથી કલિંદ પર્વત ઉપર થઈને વ્રજમાં પધાર્યા ત્યારે તેમણે સૌ પહેલો વિશ્રામ અહીં કર્યો, કારણ કે મથુરા વ્રજનું પ્રવેશદ્વાર છે. તેથી આ ઘાટ વિશ્રામઘાટ કહેવાયો. (૨) ભગવાન શ્રીકૃષ્ણે કંસને મારીને શ્રીબળદેવજી સહિત અહીં પધારી, શ્રીયમુનાસ્નાન કરી, અહીં વિશ્રામ કર્યો હતો. આ ઘાટ ઉપર શ્રીકૃષ્ણ, શ્રીબળદેવજીનાં બેઠકના સ્થાને તેમનું મંદિર આવેલું છે. તેથી પણ આ ઘાટ વિશ્રામઘાટ કહેવાય છે.

કુ. ચૈતાલી-કિર્તીકુમાર ગોપાલદાસ માવાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રીમહાપ્રભુજીનું આગમન :

શ્રીમહાપ્રભુજી ચૌદ વર્ષની વયે મથુરા પધાર્યા ત્યારે મથુરાના મુસલમાન સુબાએ વિશ્રામઘાટના પ્રવેશદ્વારે મંત્રેલું એવું યંત્ર લગાડ્યું હતું, કે જેથી તે દ્વારમાંથી ઘાટ પર જનાર હિંદુઓની ચોટી આપોઆપ કપાઉ જતી અને મુસલમાનની દાઢી બની જતી. આમ, બળજબરીથી હિંદુઓને વટલાવી, મુસલમાન બનાવવામાં આવતા હતા. શ્રીમહાપ્રભુજીએ મથુરાના ઉજાગર નામના ચોબાજી તથા અન્ય નગરજનોની સાથે તે પ્રવેશદ્વારમાંથી પ્રવેશ કર્યો. તેમના પ્રતાપબળે કોઈની ચોટી કપાઈ નહિ અને દાઢી થઈ નહિ. શ્રીમહાપ્રભુજીએ આ યંત્ર ત્યાંથી હટાવડાવ્યું. પછી તેમણે વિશ્રામઘાટ પર બિરાજી, શ્રીયમુનાજીને શ્રીમદ્ ભાગવતનું પારાયણ સંભળાવ્યું. તે સ્થાને આજે શ્રીમહાપ્રભુજીની બેઠક છે. બેઠકનું સ્થાન એક મોટા ગોખલા જેવું છે. મથુરાના ચોબાઓએ દક્ષિણા માટે ત્યાં કબજો કર્યો છે. પરિણામે, સંપ્રદાયની રીતે ત્યાં સેવા પ્રકાર નભતો નથી, પરંતુ વૈષ્ણવો ત્યાં ઝારી ભરી, ભોગ ધરે છે. શ્રીમહાપ્રભુજીએ અહીં વિશ્રામ કર્યો હોવાથી આ ઘાટ આપણા માટે વિશ્રામઘાટ છે.

વિશ્રામઘાટની રહસ્ય લીલા :

૮૦ કોશના વ્રજમાં પ્રવેશવાનો પ્રથમ દરવાજો વિશ્રામઘાટ છે. અહીં શ્રીસ્વામીનીજીની ભાવાત્મક નિકુંજ છે. એક વખત તે નિકુંજમાં શ્રીયુગલસ્વરૂપ બિરાજતાં હતાં, ત્યારે શ્રી સ્વામિનીજીએ શ્રીઠાકોરજીને વિનંતી કરી કે, હું અવારનવાર માન કરૂં છું, આપ મારા પર કૃપા કરી, માન છોડાવો છો. આજે આપ માન કરો અને હું છોડાવું.

શ્રીઠાકોરજીએ કહ્યું કે પુરૂષ માન કરતા નથી. કરે તો છોડાવવું અઘરું પડે છે.

શ્રીસ્વામિનીજીએ હઠ ચાલુ રાખી, ત્યારે શ્રીઠાકોરજી શ્રીસ્વામિનીજીના વસ્ત્રશૃંગાર ધારણ કરી, શ્રીસ્વામિની સ્વરૂપે માન કરવા બિરાજ્યા. શ્રીસ્વામિનીજી શ્રીઠાકોરજીનું રૂપ લઈ, માન છોડાવવાં ગયાં, પણ માન છૂટ્યૂં નહિ. શ્રીલલિતાજી અને શ્રીચંદ્રાવલીજીથી પણ માન છૂટ્યૂં નહિ. છેવટે શ્રીસ્વામિનીજીથી શ્રીયમુનાજીને વિનંતી કરી. શ્રીયમુનાજી શ્રીઠાકોરજીના મુકુટકાછનીના વસ્ત્રશૃંગાર ધારણ કર્યા. શ્રીહસ્તમાં કમળની માળા લઈ, શ્રીઠાકોરજી પાસે પધાર્યા. શ્રીઠાકોરજી હસતા સતા શ્રીયમુનાજીને ભેટી પડ્યા અને કહ્યું : "મારે શ્રીકિશોરીજી સાથે માન હતું, તમારી સાથે નહિ." શ્રીયમુનાજીને ઘણો આનંદ થયો. શ્રીઠાકોરજીને ધરાવવાની કમળની માળા તેમના શ્રીહસ્તમાં રહી ગઈ. શ્રીઠાકોરજીએ માન છોડ્યું અને શ્રીસ્વામિનીજી પ્રસન્ન થયાં. આ રહસ્યલીલા વિશ્રામઘાટની લીલા છે.

અ.સૌ.ચંદ્રિકા-જગદીશ જમનાદાસ શાહ, કોલકત્તા ના જય શ્રીકૃષ્ણ

GLIMPSES OF VRIJPARIKRAMA

MATHURA:

Mathurapuri which is one of the seven 'Puris'(Abode of Lord Shri Krishna). It was established by Shri Vishnu. God created it. It is related to "Golok"(heavenly abode of Shri Krishna). God blesses this place by his omnipresence.

During Puraan kal there was a forest around Mathura and a Demon called "Madhu" was ruthlessly ruling it. Lord Ram's brother Lavan[illegible] son. During Tretayug descendants of Lord Surya (Sun God) u[illegible] rule it. In Dwaparyug Ugrasen used to rule it. His son Kans was instru[illegible] the ill acts. To destroy all evil influences spread by him and his [illegible] Shri Krishna made his presence necessary and subsequently kil[illegible]

There are Temples of Lord Shiva surrounding Mathura from all four sides. Pipaleshwar is to its east, Bhuteshwar is to its west, Range[illegible] south and Gokarneshwar is to its north. Lord Shiva used to protect [illegible] as he was devotee of Shri Krishna.

VISHRAAMGHAAT:

There are twenty four "Ghaats"(well built place on the ba[illegible] with or without steps leading to the river water) on the bank of Shri [illegible]ji. But the main Ghaat is Vishraamghaat because (1) Shri Yamuna Ma[illegible] first rested over here on her way from Golok via Kalind Mountain since [illegible] the gateway to Vrij. (2) After killing Kans Lord Shri Krishna took bath in [illegible] and rested here. Hence this is known as Vishraamghaat.

The citizens complained to Shri Mahaprabhuji when he visi[illegible] of 14 years regarding a Yantra (an object by which evil or good [illegible] can be cast

અ.સૌ.કવિતા શુભાંગભાઈ મદનમોહન શાહ, મુંબઈ ના [illegible] upon the subjects) attached to the entrance which by its evil spirits used to cut off the "Chotli" (the tuft of the hair grown at the back of one's head signifying the person's religion). Further they grew beards resulting in converting the affected person to "Islam". Shri Mahaprabhuji immediately acted upon the complain and passed through that Yantra but his "Chotli" remined unaffected. He removed that "Yantra" from there. He organised "Bhagwat Parayan" (Reciting and explaining the meaning, essence and message of Bhagwat to the citizens of all castes, creed and sects.) and rested there which is known as Mahaprabhuji Bethak today.

Mystique of Vishraamghaat:

Once Shri Swaminiji requested to Thakorji that it is me who always expect you to please me but today I will try to please you. Shri Thakorji told her that it is not possible. Shri Swaminiji insisted on the same. So Shri Thakorji dressed himself as Shri Swaminiji and Shri Swaminiji dressed herelf as Thakorji. She tried her best to please him but in vain. Ultimately Shri Swaminiji requested Shri Yamuna Maharani. She wore Shri Thakorji's Mukut- Kachhini (Crown and apparel worn on the lower part of the body) and Shri Thakorji was pleased.

Pushtimaargiya temples located in Mathura:

1. Shri Dwarkadhish Mandir.
2. Shri Dauji- Madanmohanji's Mandir.
3. Shri Chhote Madanmohanji's Mandir.
4. Shrinathji's Mandir.
5. Shri Govardhanji's Mandir. (Near Satirbuj)
6. Satdhara.(Shrinathji's Charanchoki)

અ.સૌ.કામિનીબેન-પ્રદીપભાઈ જીવણલાલ કિનારીવાલા,
અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

In the month of Bhadrapad (Bhadarvo in Gujarati) any persons who intends to do Vrijparikrama, a day prior to beginning of such Parikrama all pilgrim persons gather at Vishraamghaat and with the assistance of the priest, do Poojanvidhi (act of worship), offer Coconut and other materials and with the blessings of God, each one takes and oath of doing Vrijyatra. After this the Yatranayak (leader of this pilgrimage) takes blessings from Goswami Balak along with the pilgrims and starts (in house) parikrama. Then they pray and worship at various temples and arrive at Shitalaakund next day.

સ્વ. કમળાબેન-મણીલાલ ચંદુલાલ લાકડાવાલા (પરીખ),
બાલાસિનોર-મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી ગિરીરાજજીનું મુખારવિંદ

SHREE GIRIRAJJI MUKHARVIND

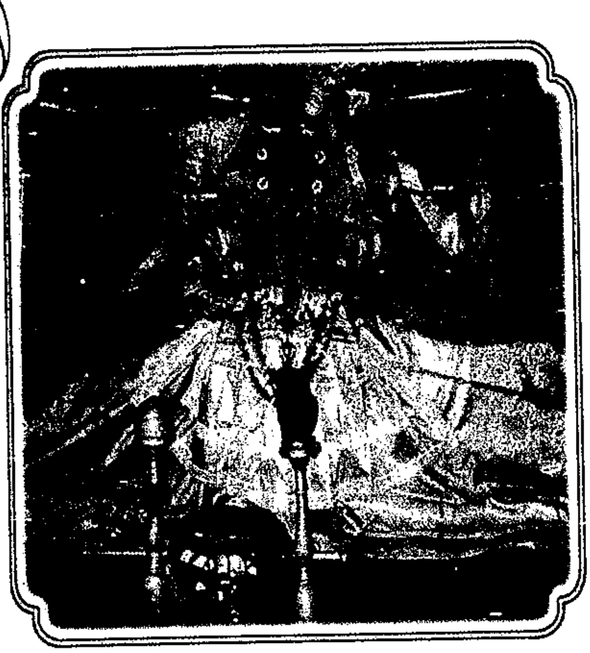

શયન દર્શન

SHAYAN DARSHAN

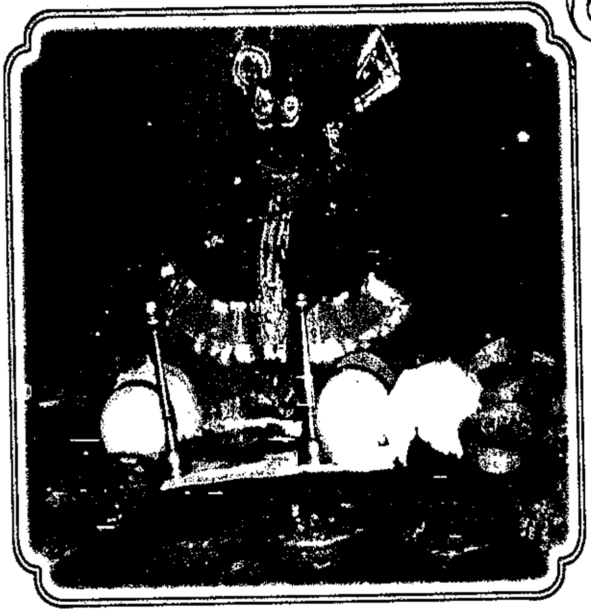

અન્નકુટ દર્શન

ANNAKUT DARSHAN

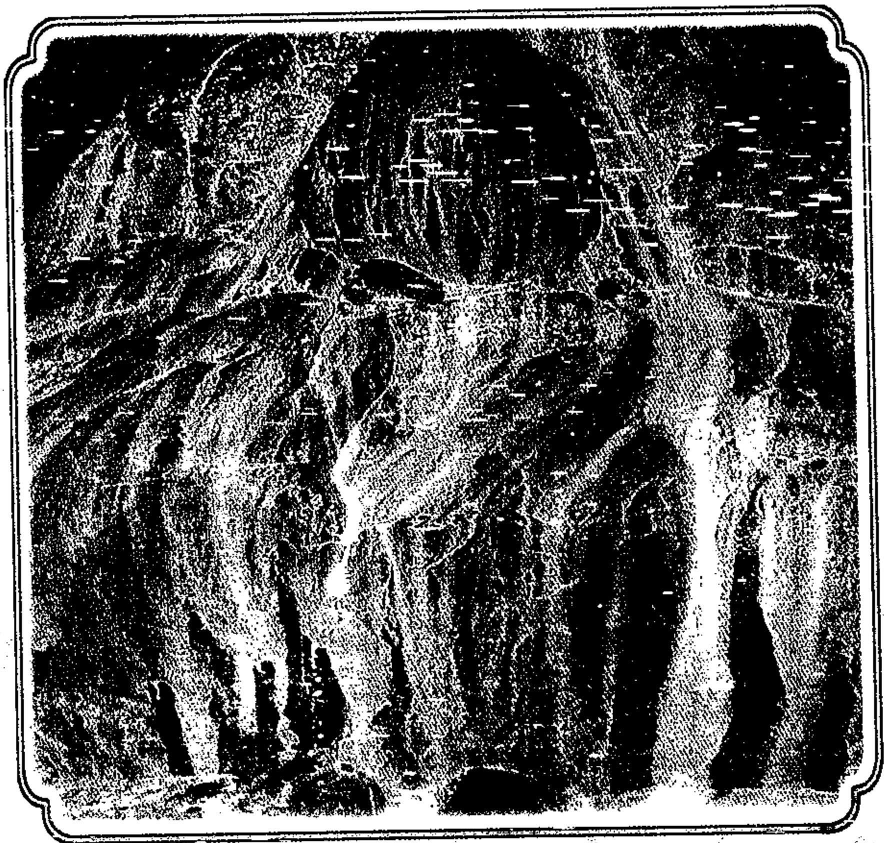

ગિરીરાજજી અભિષેક દર્શન

GIRIRAJ JI ABHISHEK DARSHAN

શ્રી ગિરીરાજજીનું મુખારવિંદ

શ્રી ગિરીરાજજીના પાંચ સ્વરૂપો મનાયા છે. ગૌરભૂજંગ, ગ્વાલાસ્વરૂપ, સિંહ-સ્વરૂપ, ગૌ-સ્વરૂપ અને સ્થુલ-સ્વરૂપ જે રીતે દર્શન થાય છે. સારસ્વત કલ્પમાં, શ્રી ઠાકોરજીએ અહીં શ્રીગિરીરાજજીનું પૂજન કરી, સ્વયં પોતેજ એ પૂજનનો સ્વીકાર પણ કર્યો હતો. અને વૃજવાસીઓને પૂજાની રીત બતાવી હતી, અને આજ પર્યન્ત એજ પ્રણાલીકા ચાલુ રહેલી છે.

શ્રીગિરીરાજજી પરમભક્ત હોવાને કારણે, જમુનાજીનો એમના ચરણને સ્પર્સ ન કરાવતાં, માનસી ગંગાના જલથી ગોવર્ધન પૂજાવખતે સ્નાન કરાવાય છે.

SHRI GIRIRAJJI'S MUKHARVIND (FACE)

It is belived to be the five forms of Shri Girirajji. 1) Gaurbhujang 2) Gwal Swarup 3) Sinh Swarup 4) Gau Swarup 5) Sthul Swarup

In Saraswat age, Shri Thakorji himself worshipped Shri Girirajji and then he being a God, he himself accepted the offerings and showed the Brijwasis the procedure of worshipping which is followed today.

All the devotees of Shri Girirajji does 'Govardgan Pooja', by giving the bath with Mansi Ganga Water with the care that the holy water of the Yamunaji does not touch the feet of Govardhan.

અ.સૌ.કંચનબબેન-મનસુખલાલ લોટીયા (શાહ), મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

દંડોતિ શિલા (જતીપુરા)

વૃજમાં-ભીમ-સિંદુરી, વાજની, કાજરી, શૃંગારી, સુગંધી, માનીક, ચિત્રા, ખિસલની, સ્વામીની અને દંડોતી શિલા, આમ અગિયાર શિલાઓ છે. જાણ્યે - અજાણ્યે શ્રી ગિરિરાજજીનો કંઈપણ અપરાધ થઈ જાય, માટે અહીં આવતા-જતા, દંડવત કરાય છે. અહી શ્રી ગુસાંઈજીએ, કુંભનદાસજીના પુત્ર, કૃષ્ણદાસજીની લીલાપ્રાપ્તિના સમયે, કુંભનદાસજીને સૂતક હોવા છતાં, બીજા દિવસે દર્શન કરવાની આજ્ઞા આપી.

DANDOTI SHEELA (SLAB/STONE) - JATIPURA

There are eleven sheelas in Vrijbhumi - Bhim, Sindoori, Vajni, Kajri, Shringari, Sugandhi, Manik, Chitra, Krisalni, Swamini and Dandoti.

Knowingly or unknowingly, if any person commits any fault or mistake of Shree Girirajji, he apologies by bowing his head on the Sheela. It is said that Kumbhandasji's son passed away and was in the 'mourning period' still Shri Gusayanji ordered to go for 'Darshan'.

Lord Krishna

અ.સૌ.કંચનગૌરી-પ્રભુદાસ મોહનલાલ શેઠ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

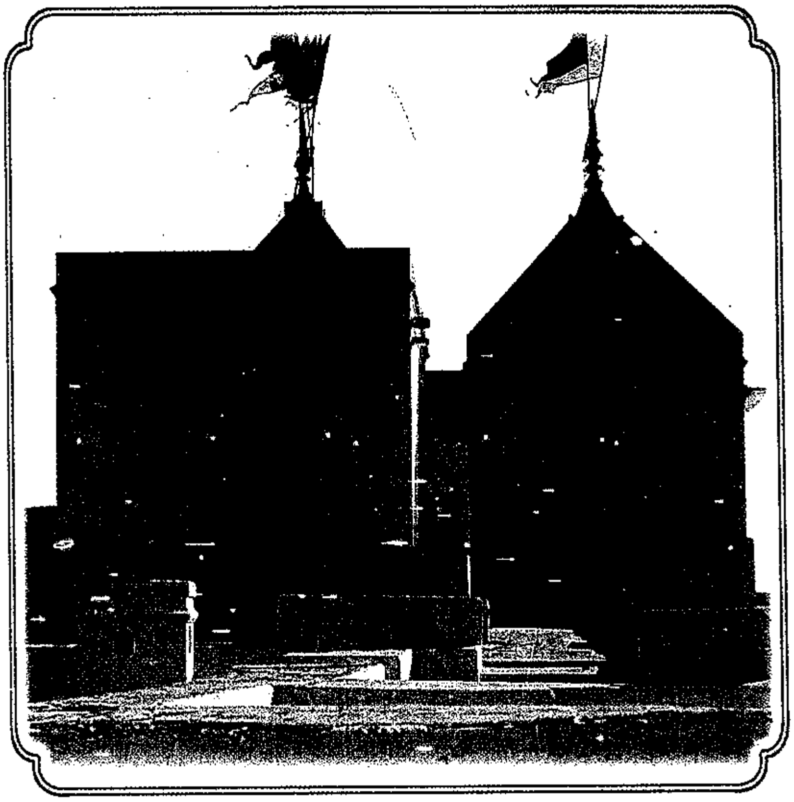

શ્રીનાથજીનું શિખરબદ્ધમંદિર (જતીપુરા)

શ્રીઆચાર્યજીએ આગ્રાના હિરામણી-મીસ્ત્રીને શિખર-કળશ વગરના મંદિરનો નકશો તૈયાર કરવાની આજ્ઞા કરી. પરંતુ શ્રીનાથજીની ઈચ્છાથીજ, ત્રણે વખત નકશામાં શિખર-કળશ, ચિત્રાઈ જતા હતા. આથી શ્રીજીની ઈચ્છા માના, શ્રીઆચાર્યજીએ મંદિર સિધ્ધ કરાવી કહ્યું કે, ભવિષ્યમાં શ્રીજી બીજે પધારશે.

SHRINATHJI'S DOME TAMPLE - JATIPURA

Shri Gusayanji ordered Hiramani Mistry of Agra to design a sketch of a temple without peak (summit) and dome but because of Shrinathji's desire, all the three peaks and dome got drawn itself on the sketch/map. So Shri Acharyaji built the temple thinking it was Shriji's wish but said that in future Shriji will reside somewhere else.

અ.સૌ.કાંતાબેન-શંભુભાઈ રેવાભાઈ પટેલ, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

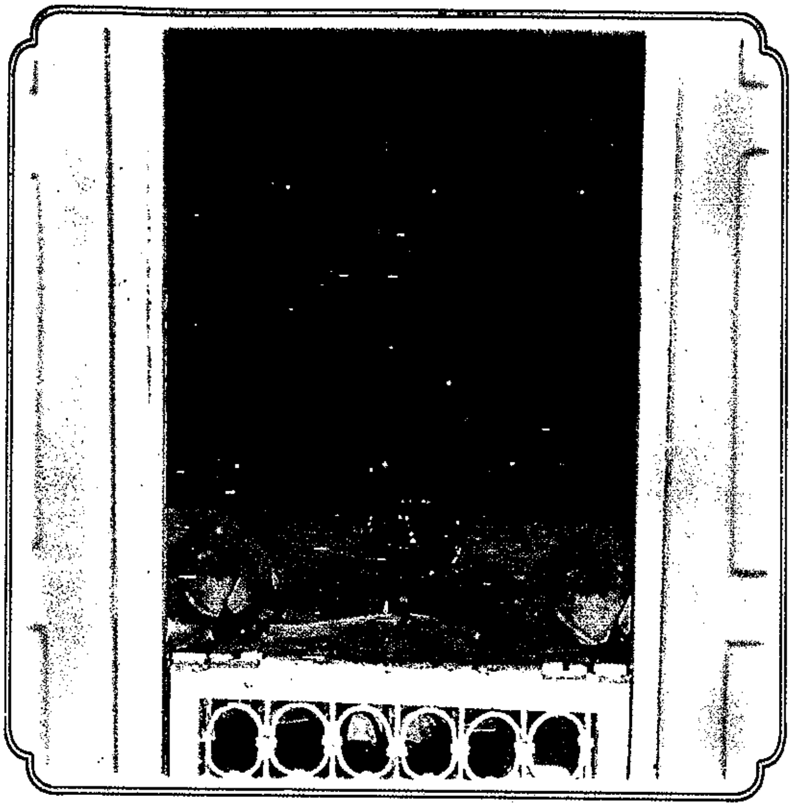

સુંદરશિલા સામે શ્રીમહાપ્રભુજીની બેઠક :

શ્રી આચાર્યજીએ અહીં સવાસેર-ભાતનો અન્નકુટ, શ્રી ગિરીરાજજીને આરોગાવ્યો હતો. એક વખત શ્રીઆચાર્યજી દામોદરદાસના ખોળામાં પોઢ્યા હતાં. અને શ્રીનાથજી પધાર્યા ત્યારે એમના ઝાંઝરના અવાજથી શ્રીઆચાર્યજી જાગી ન જાય માટે, દામોદરદાસજી એ શ્રીનાથજીને હાથતી સંકેત કરી, આગળ પધારવાની ના પાડી, અને સેવક ધર્મ બજાવ્યો..

Sunder Sheela opposite to Shri Mahaprabhujini Bethak (Sitting place)

It is on this place where Shri Acharyaji fed Shri Girirajji with 1 $^1/_4$ kgs. Rice Annqkut. When Mahaprabhuji was taking rest in laps of Damodardasji. Shrinathji arrived there. At that time Shrinathji thought by his sound of his anklet, Shri Mahaprabhuji may wake up. So Damodardasji told Shrinathji not to come closer. This action shows devotion for his Guru. It is therefore known that 'Guru is greater than God.'

સ્વ.કાશીબેન-જમનાદાસ પુરૂષોત્તમદાસ માંડવીયા, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

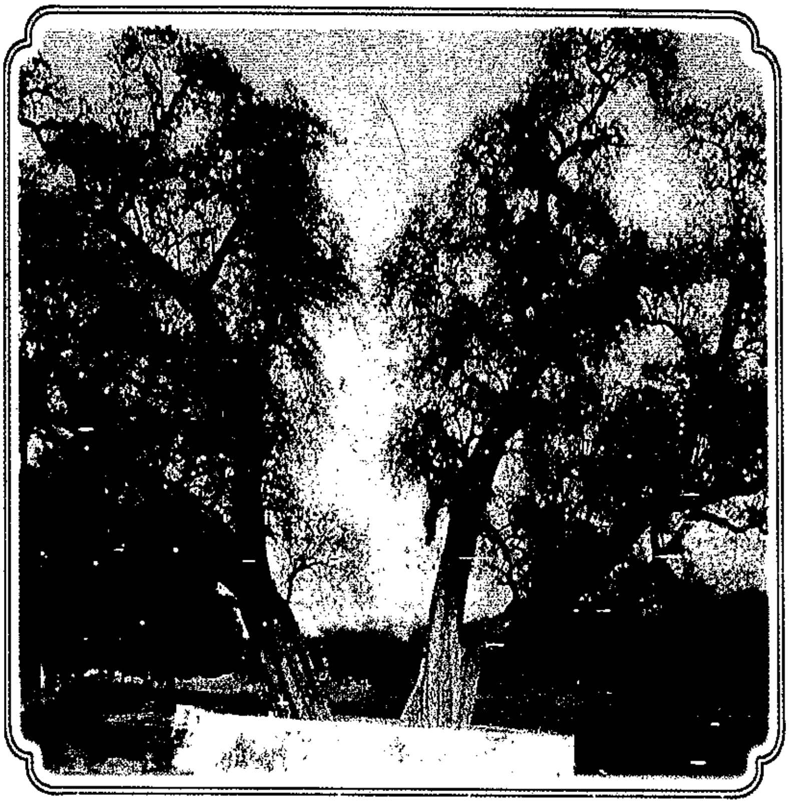

જાન અજાન વૃક્ષ :

રાસલીલામાં પ્રભુ એકાએક અદ્રશ્ય થઇ ગયા, ત્યારે ગોપીઓ બહાવરીબની વૃજના વૃક્ષ-વેલીઓને પ્રભુને ક્યાંય જોયાકે નહી. તે પૂછતી-પૂછતી આ બન્ને વૃક્ષો પાસે આવી ત્યારે એક વૃક્ષે કહ્યું કે શ્રીઠાકોરજીને જોયા છે અને બીજા વૃક્ષે કહ્યું છે અને બીજા વૃક્ષે કહ્યું કે એણે શ્રીઠાકોરજીને જોયા નથી તેથી આ વૃક્ષોનું નામ જાન-અજાન વૃક્ષ પડ્યું છે.

Jaan, Ajaan Tree (Known, Unknown) :

During Raas Leela when all gopies were dancing with the Lord, he suddenly disappeared. All puzzled gopies wandered here and there in search of Lord Krishna asking each tree, trees' branches whether they saw Krishna at the time they came near these two trees. One of them said it has seen the Lord and the other tree said it has not seen the Lord. So from that day the names of Jaan, Ajaan were given to these trees. This place is near 'Chandrasarover'.

અ.સૌ.કાશ્મીરા-જયેન્દ્ર ગોરધનદાસ માલવીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

રાધાકૃષ્ણ કુંડ :

આ કુંડો પરસ્પર જોડાયેલા છે. એક વખત સખાઓએ શ્રીઠાકોરજીને સુંદર કહ્યા અને સખીઓએ, સ્વામીનીજીને સુંદર કહ્યા. શ્રીઠાકોરજીએ વેણુથી અને શ્રીસ્વામીનીજીએ નખથી આ કુંડો ખોધા અને બન્નેજા મુખારવિંદ આ કુંડોમાં સરખાજ લાગતા હતા. શ્રીસ્વામીનીજીની નિકુંજ અને રત્નજડીત મહેલ છે. જ્યા સદાય શ્રીઠાકોરજી યુગલ સ્વરૂપે બિરાજે છે. ભગવાને બેલરૂપે અષ્ટાસુરને માર્યો. ત્યારે ગોવાળીઓના કહેવાથી ગૌ-ગ્વાલ, વૃજભક્તો સમેત અહીં સ્નાન કરી દોષમુક્ત થયા. આમાં શ્રીઠાકોરજીની આજ્ઞાથી એકસો-આંઠ તીર્થો સમાયલા છે. અને દેવતાઓએ પણ પૂજનરૂપી આ કુંડમાં પુષ્પવૃષ્ટી કરી હતી.

અ.સૌ.કુસુમબેન-ઉપેનકુમાર શાંતિલાલ માંડવીયા, અબુધાબી
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Radhakrishna Kund : (Small Constructed Ponds) :

This Kunds are joined together. Once the friends of Krishna told Shri Krishna that he looks 'Sunder' (handsome) while Swaminiji's friends told him that he is beautiful. Shri Thakorji with his flute and shri Swaminiji with her nails dug these Kunds. The reflections of faces of both were looking just the same in these Kunds.

Shri Swaminiji owns a grove of trees (Nikunj) and a palace embedded with jewels on it. Where Shri Thakorji (the Lord) is always appear in the couple (dual) form : God killed Ashtasur taking the form of a buffalo. Then along with all the GAU-GWAL and Brijwasi took holy bath in these kunds to become pious and guiltless. 108 pilgrimages are accommodated in these kunds on command by Shri Thakorji. All the gods also showered flowers on this kund.

અ.સૌ.કુસુમબેન-રસીકલાલ મણીલાલ લાકડાવાલા,
બાલાસિનોર-મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

કુસુમ સરોવર :

અહીં શ્રીઠાકોરજીનું ફુલઘર મનાય છે, રાસક્રિડા વખતે રાધાસહચરીજીને લઈ, પ્રભુ અહીં પધાર્યા હતા. અહીંના પુષ્પોની વેણી ગુંથી હતી. ઉધ્ધવજી ગુમલત્તારૂપે અહીં બિરાજે છે. અહીંની રસ્યલીલા મુજબ એક વખત માધવી સખીએ નાદજીને વાયવ્ય કોણમાં સ્નાન કરાવ્યું અને નારદજીએ, સખીરૂપે ભગવાનની લીલાનો અનુભવ કરી, અગ્નિકોણમાં સ્નાન કરી ફરી નારદ સ્વરૂપ ધારણ કર્યુ. અને નારદજી અહીં વૃક્ષરૂપે બિરાજે છે.

Kusum Sarovar :

This place is said to be Shri Thakorji's 'Flowere House'. During Raasleela, the Lord had taken Shri Radhaji to this place. He made garland (veni) from these flowers. Oodhavji is said to be living here in the form of a gulmal creeper. According to the legend, one Gopi by name Madhavi was swimming, Naradji was standing in the northwest corner experienced Lord's Leela in the feminine form Naradji then bathed again in water from the southeast corner and found him original form as Narad. Still Naradji is present there in the form of a tree.

ગં.સ્વ.લીલમબેન-દ્વારકાદાસ નરોત્તમદાસ ધાબળીયા, અમદાવાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

માનસી ગંગા :

પ્રભુએ વત્સાસુર-દૈત્યને મારી, દોષનિવૃત્તી માટે મનમાંથી ગંગાજી પ્રકટકરી, એમાં સ્નાનકરી, શુધ્ધ થયા. વૃજમાં શ્રીનાથજી ૧૯૧ વર્ષ શ્રી ગિરીરાજજી ઉપર બીરાજ્યા હતા. માનસીગંગા ગોળ છે. પ્રભુની એ દિવસોની સ્મૃતીમાં, દરેક દશેરાથી દિવાળી પર્યન્ત નાથદ્વારમાં કમલચોકમાં ગોળ ઝાડમાં દિવા પ્રગટવી, વૈષ્ણવો પરિક્રમા કરે છે. વૃજમાં શ્રી ગિરીરાજજીના મુકુટના દર્શન કરી માનસી ગંગાની અંદર બીરાજતા, શ્રી ગિરીરાજજીના દર્શન ઘાટ ઉપરથી થાય છે. અહીં શ્રીહરદેવજીનું મંદિર છે.

Manasi Ganga :

The Lord killed Vatsasur giant in emancipation of from his sin, he manifested Gangaji from his inner self. Then he bathed in it and purified himself. In vrajbhumi Shreenathji resided on Shree Girirajji for 191 years. Mansi Ganga is Surrandeo circular. To commemorate those days, from Dassera to Diwali, in the 'Kamalchowk' of Nathdwara devotee Vishnavo lit the lamps in the round tree and go for Parikrama.

In vrajbhumi, one can see Shree Girirajji in Mansi Ganga from the river bank. The temple of Shri Hardevji is here.

અ.સૌ.મધુબેન-બિપીનચંદ્ર પ્રભુદાસ વાઘાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

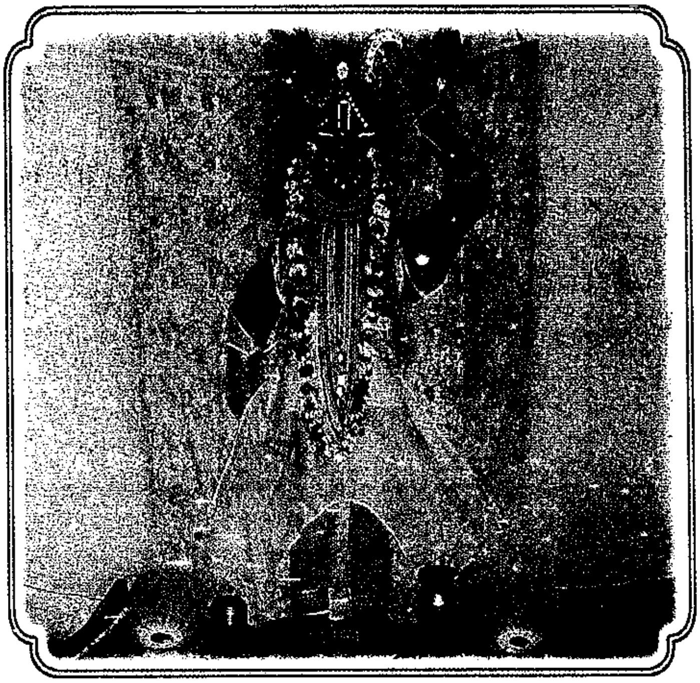

આન્યોર :

સારસ્વત કુલ્પમાં, પ્રભુ સૌપ્રથમ અન્નકુટ આરોગ્યા ત્યારે સહસ્ત્રભુજા ધારણ કરી વૃજ ભકતોને કહ્યું કે આન ઔર અર્થાત્ ઔર લાઓ માટે આ ગામનું નામ આન્યોર પડ્યું છે.

Anyor :

In Saraswat Kalp (age) Lord Krishna, with thousand hands ate 'Annakut' for the first time. He told brijwasis 'ann our' means bring more. Since then this village is known as 'Anyor'.

સ્વ. મધુબેન-જીતેન્દ્ર ન્યાલચંદ્ર સાંગાણી, મુંબઈ ના! જય શ્રીકૃષ્ણ

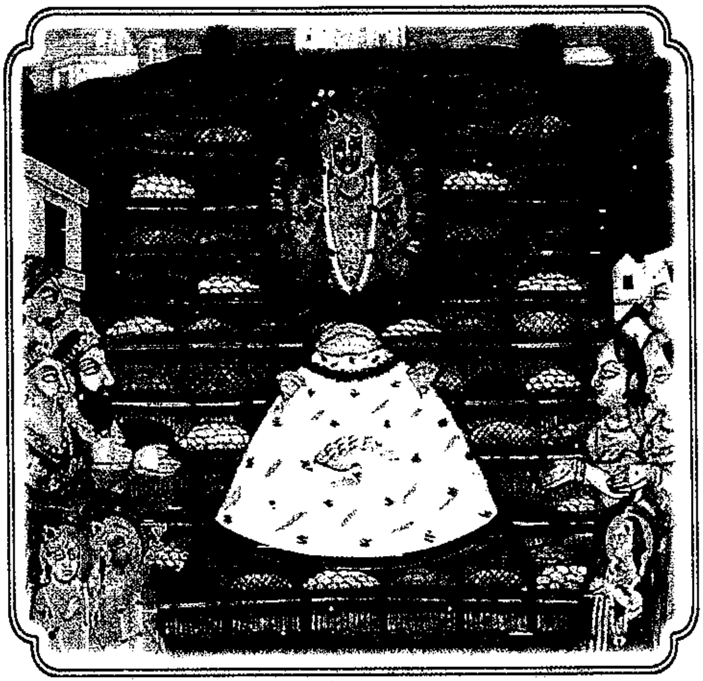

શ્રીનાથજી પ્રાકટ્ય સ્થળ - આન્યોર (દર્શન) :

શ્રી આચાર્યજી સંવત ૧૫૪૯ ના વૈશાખ સુદ બીજના દિવસે અન્યોરમાં સદુપાડે પાસે દેવદમન અર્થાત્ શ્રીજીના પ્રાગટ્યનો સર્વ પ્રકાર જાણી બીજા દિવસે શ્રીનાથજીને પ્રગટ કરવા, ગિરીરાજ-ગોવર્ધન પર્વત ઉપર, પધારતા હતા. ત્યારે શ્રી આચાર્યજીના ચરણ સ્પર્શથી શ્રી ગિરીરાજ રોમાંચિત થઈ અદ્રશ્ય બની ગયા અને શ્રી આચાર્યજીના ચરણનું ચિન્હ તે શીલા ઉપર અંકિત થઈ ગયું આ શીલા હાલ જતીપુરામા શ્રી મથુરેશજીના મંદિરમા શ્રીનાથજીના સ્વરૂપે દર્શન થાય છે.

Shrinathji Manifestation place - Anyor Darshan :

On 1549, Vaishakh Sud 2nd, Shree Acharyaji was going to Sadu Pande at Anyor for manistation or revealation of Dev Daman means Shriji on Giriraj Goverdhan Mountain. At that time, by the touch of Shri Mahaprabhuji's feet, Shri Giriraj became so sentimental that he disappeared but the foot print of Shri Acharyaji was engraved on that slab (sheela). We can see this sheela today at Jatipura in Mathureshji's temple in the form of Shreenathji.

સ્વ.મધુકાંતા-જયંતિ [illegible] નલાલ શ્રીમાંકર, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ચંદ્રસરોવર :

અહીં [illegible], શરદપૂર્ણિમાથી, ચૈત્ર સુદ પૂનમ સુધી સારસ્વત કલ્પમાં, છ માસની રાત્રી કરી, રાસલીલા ક[illegible] શ્રી આચાર્યજીએ નિજ સેવકોને અહીં રાસના દર્શન કરાવ્યા હતા. અને એક સેવકને થોભ્યા વ[illegible] પરિક્રમા શ્રીગિરીરાજજીની કરવાની આજ્ઞા કરી. શ્રી ગિરીરાજજીના પાંચ સ્વરૂપના દર્શન કરાવ્યા હ[illegible] સૂરદાસનું સમાધિસ્થાન તેજ જ કુંભનદાસની બેઠક છે

સ્વ.મણીબેન-વલ્લદાસ ધરમશી સેલારકા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Chandra Sarover :

Here, the Lord, in Saraswat Kalp (age) from Sharad purnima to Charitra Sud Purnima, stayed and after that the Lord did Rasleela. Shri Acharyaji Showed this Raas Leela to his own devotees. He ordered are of his devotees to go round Shri Girirajji non-stop for three times. He showed them five forms of Shri Girirajji. At present where Surdas visit is the place of contemplation, and which is also Kumbhandas's 'bethak'.

અ.સૌ.મંજુબેન-મધુકર પ્રાણલાલ સાંગાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

તુલસીક્યારા :

એક વખત શ્રીઠાકોરજીની ઈચ્છા મુજબ અને સખી ચંદ્રાનના શ્રી સૂચના મુજબ શ્રીસ્વામિનીજીએ તુલસીનુ વ્રત આદર્યું અને ફળની અપેક્ષા ન રાખી. ઉદ્યાપન વખતે તુલસીજી સાક્ષાત પ્રગટ થયા. શ્રીસ્વામિનીજી, શ્રીઠાકોરજીની નિષ્કામ ભક્તિ પ્રાપ્ત કરશે, એવો આશીર્વાદ આપ્યો. આ ભાવથી જીવને તુલસીકાષ્ટની કંઠી આપી, બ્રહ્મસંબંધ વખતે તુલસીપત્ર પ્રભુને, આચાર્યજીદ્વારા અંગીકાર કરવાય છે. અહીં ગોસ્વામી બાલકોને નિત્યલીલા પ્રવેશ-બાદ, તુલસીવનમાં એમના અસ્થી ઉપર તુલસીક્યારા બાંધી દેવાય છે.

Tulsi Kyara :

Once, as it was desired by Shri Krishna and instructed by friend chandravali. Shree Swaminiji (Radhaji) began 'Tulsi Vrata' without any expectation. At the end, Tulsiji herself manifested and blessed Shri Swaminiji that she would attain Selfless devotion. With these sentiments, a person is given kanthi (Mala). Which is made from the plant of tulsi, which is given to every vaishnav at the time of acceting Brahma Sambandh. Shri Mahaprabhuji Acharyaji also offer Tulsi leaf to Lord Shree Krishna.

અ.સૌ.મંજુલાબેન-પ્રાણલાલ ભાઈચંદ ગગલાણી, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

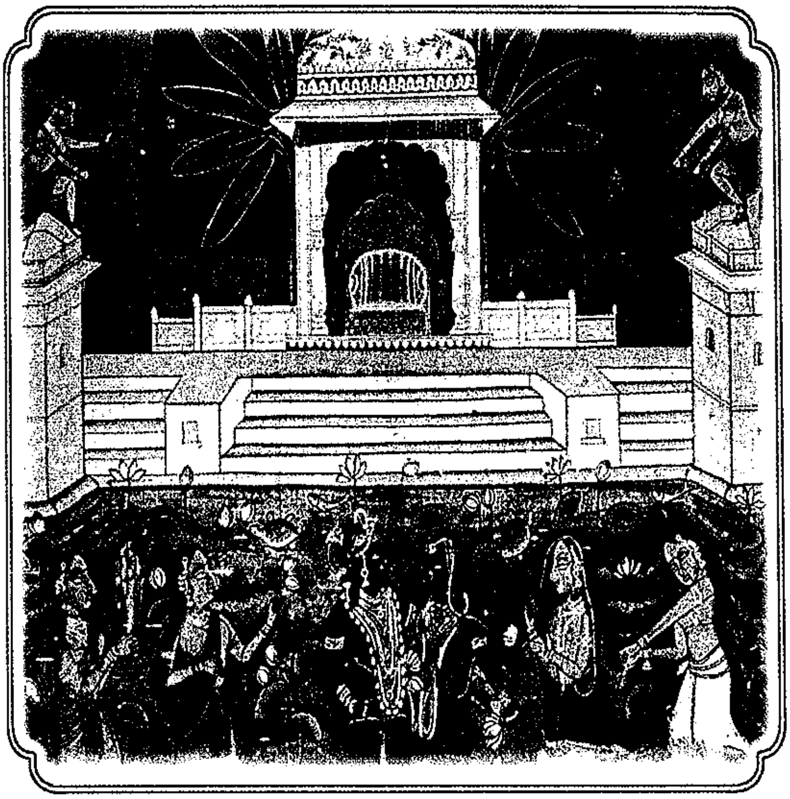

ગોવિંદ કુંડ :

પ્રભુનો ઇન્દ્રદ્વારા અહીં ગોવિંદાભિષેક થયો હતો. શ્રીગિરીરાજજીના પુરૂષાકારમાં ગોવિંદકુંડ અધર-સ્વરૂપ છે. અહીં વૃજભકતોની ઇચ્છાથી પ્રભુએ સાથે મળી એક કુંડાળામાં ઉભા રહીને સ્નાન કર્યું હતું. શ્રીઠાકોરજીનો ડાબો હાથશ્રીસ્વામીનીજીએ અને જમણો હાથશ્રીચંદ્રાવલીની સખીઓ સાથે કુંડમાં ઊભા હતા અને શ્રીયમુનાજી શ્રીઠાકોરજીની સન્મુખ હતા. સ્નાન કરવા બધાએ સાથે ડુબકી મારી તે વખતે શ્રીસ્વામીનીજીનો હાથછુટી ગયો અને બધા સાથે ડુબકી ન મારી શકયા. આથી બધાના આગ્રહને વશ થઇ શ્રીઠાકોરજી અને શ્રીસ્વામીનીજીએ ફરી સ્નાન કર્યું. આથી સર્વેને ખૂબ રસ પડ્યો અને ગોવિંદકુંડનું જળ સદાને માટે દૂધમય બની ગયું.

શ્રી આચાર્યજીએ કૃષ્ણદાસ અહીં વૈકુંઠના દર્શન કરાવ્યા હતા. અહીં શ્રી મહાપ્રભુજીની બેઠકમાં પ્રભુ બે સ્વરૂપે બિરાજે છે. શ્રી મદનમોહન સ્વરૂપે ચંદ્રસરોવર પર નિત્ય રાસ કરી, રાત્રી-કાલીન, રાસ-લીલા દ્વારા સંયોગ રસનો સુખ આપે અને દિવસ-કાલીન, ગૌચરણ લાલામાં વિપ્રયોગનું દાન કરતા વિપ્રયોગ સ્વરૂપે બિરાજે છે.

અ.સૌ.મંજુલાબેન-કાકુભાઈ (પ્રમોદરાય) હરિદાસ પારેખ, રાજકોટ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

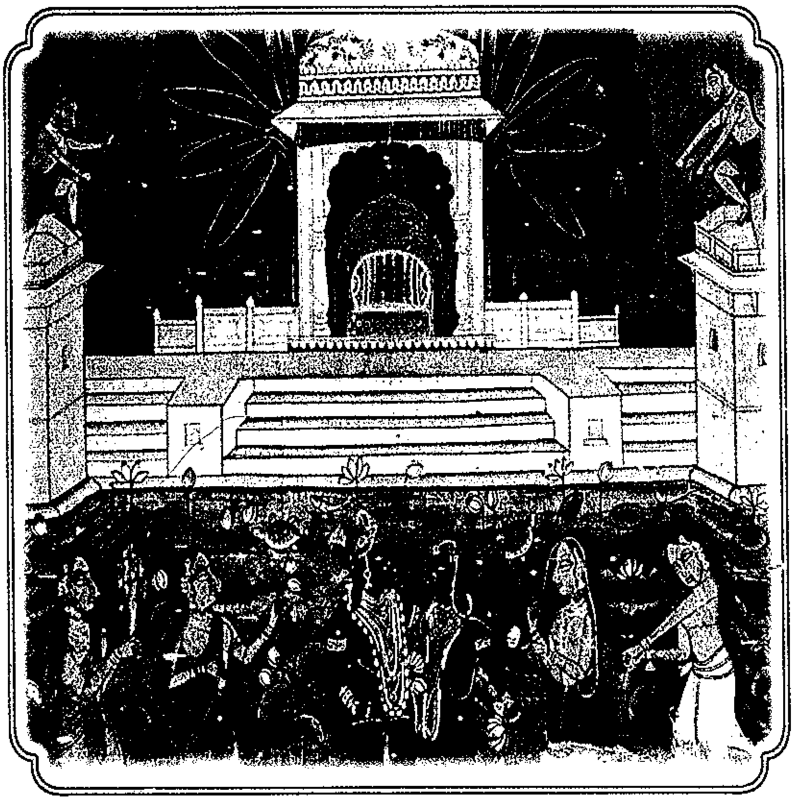

Govindkund :

God Indra had done Lord Krishna's abhishek here, which is known as 'Govindabhishek'. In the manly form of Shri Girirajji 'Govindkund is like the form of lips. Here the Lord had bathed together with brijwasis standing in he same pond. His right hand was held by Shri Chandravaliji and left hand was held by Shri Swaminiji and Shri Yamunaji was standing before the Lord. Everybody dived together but Shri Swaminiji's hold on Shri Krishna's hand but it was loosened. So Shri Swaminiji and Shri Thakorji dived together. Since then the water of 'Govind Kund' has turned milky.

Here, Shri Acharyaji had shown "Vaikunth" to Shri Krishnadas. At this place, In shri Mahaprabhuji's Bethak, God exists in twin forms as Shri Madan Mohan, on Chandrasarovar at night and during the daytime it looks like Viprayog.

અ.સૌ.મીના-જયદીશ હરિદાસ માવાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સુરભિ કુંડ :

સારસ્વત કલ્પમાં પ્રભુએ ઈન્દ્ર પૂજા બંધ કરાવી અને ગોવર્ધન પૂજા શુરૂ કરાવી. વૃજવાસીઓના સાત અન્યાશ્રય દૂર કરવા સાત દિવસ ગોવર્ધન ધારણ કર્યો. વૃજવાસીઓ પ્રભુને શરણે ગયા અને અન્યાશ્રય છૂટી ગયો. ઈન્દ્રને માફ કર્યા અને ઈન્દ્રએ સ્વર્ગની સુરભિ ગાય તથા ઐરાવત હાથી પ્રભુને અર્પણ કર્યા.

એક વખત નંદરાયજી તથા વૃષભાનજી સહકુટુંબ રૂપ ચૌદસની રાત્રે શ્રીગિરીરાજની પરિક્રમા કરવા આવ્યા. શ્રી ઠાકોરજી થાકી ન જાય માટે જશોદાજી મધુમંગલને ઘરે મુકી આવ્યા. નંદરાયજીનો અપ્સરા કુંડ અને વૃષભાનજીનો મુકામ સુરભિ કુંડ હતો. વૃષભાનજીએ શ્રીસ્વામિનીજીને ઘેર મુક્યા. બન્ને કુટુંબો પરિક્રમા કરવા ગયા. રાત્રે બન્ને સ્વરૂપોને પરસ્પર વિરહ થયો અને પ્રભુએ મધુમંગલને નિંદ્રાવશ કરી સુરભિ કુંડ પધાર્યા.

શ્રી સ્વામિનીજીએ શ્રી ઠાકોરજીને અહિં ચોપાટ ખેલવાની ઈચ્છા દર્શાવી. આ ખેલમાં શ્રીસ્વામિનીજીએ નથની અને શ્રી ઠાકોરજી એમના વસ્ત્રૌ-આભુષણો હારતા ગયા. છેવટે વેણુ અને લંગોટી બાકી રહ્યા. જ્યારે શ્રીસ્વામિનીજીએ વેણુજી માગ્યા ત્યારે શ્રી ઠાકોરજીએ ના પાડી અને ચોપાટ પૂરી થઈ. ઘરે જતી વખતે શ્રીસ્વામિનીજીએ એક પણ વસ્તુ પાછી આપવાની ના કહી અને પોતાનું નીલાંબર આપ્યું જે શ્રી ઠાકોરજીએ અહોભાગ્ય માનીને ઓઢીલઈ અપ્સરા કુંડમાં નાવા લાગ્યા શ્રીસ્વામીનીજીને બહુ પસ્તાવો થયો અને તેમના વસ્ત્ર-અલંકારની પોટલી બાંધી લલિતાજી સાથે મોકલી -આપી. લલિતાજીએ શ્રીઠાકોરજીને વસ્ત્ર-આભુષણો ધારણ કરાવ્યા.

અ.સૌ.મીનળ-પરાગ ભાનુભાઈ દોશી, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Surbhi Kund :

In Sarsawat age the Lord stopped Indra pooja and made everyone to start Goverdhan pooja. One day Shri Nandraiji and Shri Vrishbhanji came to Shri Girirajji with their families for Parikramma on the night of roop chaudash with the intention that Shri Thakorji should not be tired, Shri Jashodaji left him at home under the Are of Madhumangal. Shri Nandrajji stayed at Apsara Kund while Shri Vrishbhanji at Surabhi kund. He had not brought Shri Swaminiji with him. At night, Shri Thakorji and Shri Swaminiji longed to see each other. Shri Thakorji made Madhumangal sleep soundly and escaped to Surabhi Kund.

Shri Swaminiji invited Thakorji to play 'Chopat' (chess) Shri Swaminiji put her nose ring and Shri Thakorji his chain. Shri Thakorji was losing the game with the things owned by him, clothes etc. Then Shri Swamiji demanded for his flute, which he refused to give. The game was over. Swaminiji refused the Lord to return the things which lost but gave Nilamber Vastra. Shree Thakorji accepted with grace and swimmed in Apsara Kund. Swaminiji became upset and return the dress and the ornaments with dasi Lalitaji which Lord accept.

અ.સૌ.મીતાબેન-મનુભાઈ ફુલચંદ શેઠ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

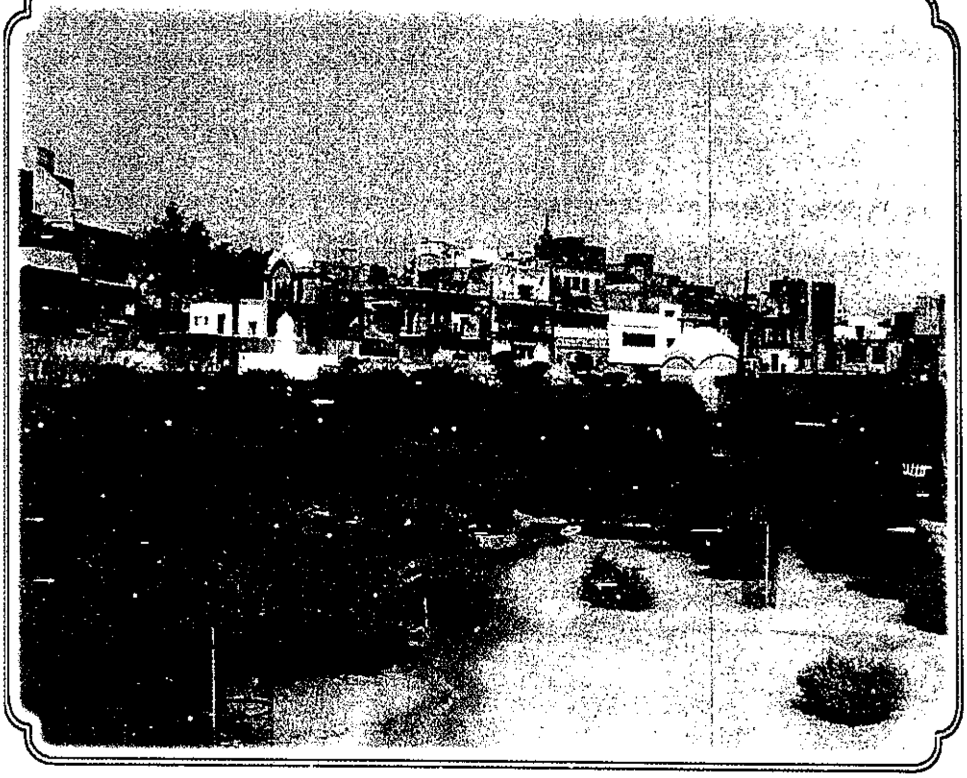

વૃંદાવન

વૃંદાવનસો બન નહીં, નંદ ગાંવ સો ગાંવ
બંસી બટસો બટ નહિ, કૃષ્ણ નાંવસો નાવ

વૃંદા એટલે તુલસી. શ્રીયમુનાજીને કિનારે આવેલું આ વન એક જમાનામાં તુલસીનું વન હતું, તેથી તેનું નામ વૃંદાવન પડ્યું/ શ્રીયુલસ્વરૂપનું આ વિહારસ્થળ છે. શ્વેતાવાસહ કલ્પમાં શ્રી કૃષ્ણે અહીં શરદપૂનમની રાતે ગોપીજનોને બોલાવી, રાસ કર્યો હતો. તેથી તે રાસસ્થળી છે. આ શહેર મંદિરોની નગરી તરીકે વિખ્યાત છે. અહીં અનેક ભગવદ્‌ભકતો કૃષ્ણભક્તિમાં તલ્લીન બની, ભગવદ્‌પારાયણ જીવન જીવે છે. અહીં ઘેર ઘેર કૂવો, તુલસીજી અને શ્રીઠાકોરજીનું મંદિર છે.

વૃંદાવનની ધૂળ પણ ધન્ય છે. કેમ કે તેના ઉપર શ્રીકૃષ્ણ ખુલ્લા ચરણારવિંદથી ગાયો ચરાવે છે. અહીંના વાતાવારણને ધન્ય છે, કારણ કે તેની હવામાં શ્રીકૃષ્ણની બંસીના સૂર સદા ગૂંજે છે! અહીં શ્રીકૃષ્ણનુ ધ્યાન ધરવાથી મન અને આત્માને ઘણી પ્રસન્નતા થાય છે. અહીંના સુખની બરોબરી કલ્પવૃક્ષ કે કામધેનુ પણ કરી શકતાં નથી!

અ.સૌ.મીતાબેન-સતીશભાઈ ગાદીયા, દુબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

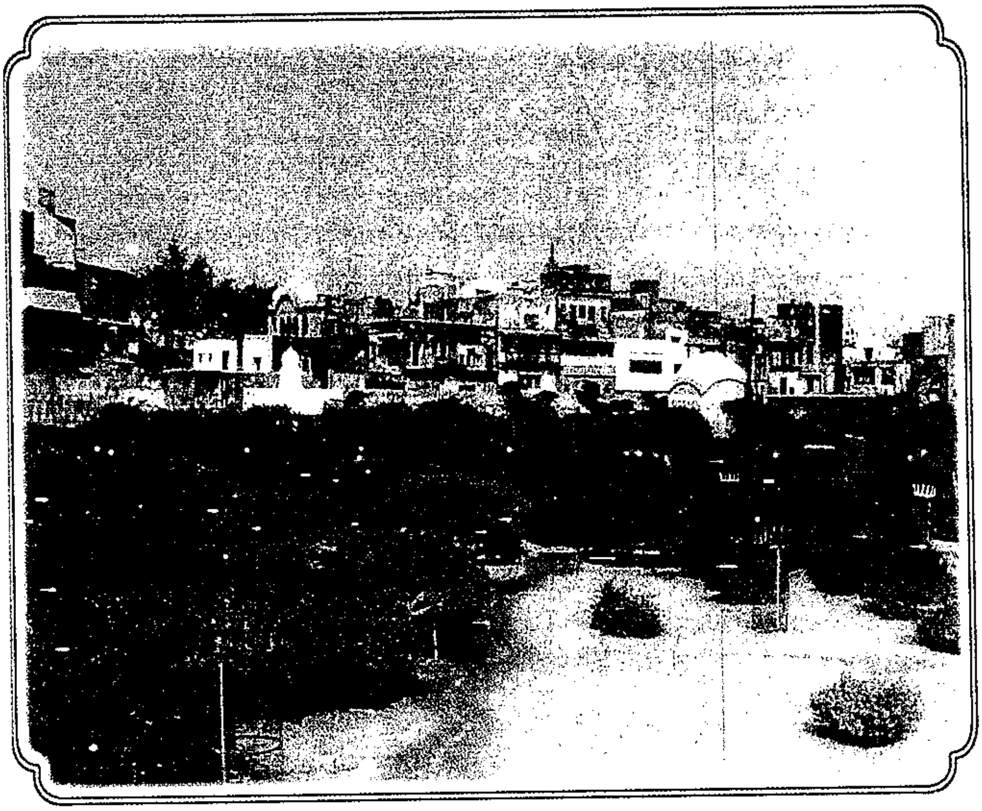

Vrindavan :

Vrund means Tulsi and Van mean Jungle. On the banks of yamunaji this is one jungle of tulsi and hence it is called Vrindavan.

A unique "Yugalswarup" (Radha and Krishna in a single Body) was first seen here and lord shree krishna on a full moon (Sharad Purnima) performed Rass with Gopi's (girls of vrij). This is also known as Raas sthalas. This city is known a the city of temples. Several devotees live here under strict guidence of Shreemad Bhagvat Parayan. Nearly every home has its own well, Tulsi tree and own temple of Shree Krishna. Even the sand of Virndvan is blessed as shree Krishna baufooted has walked, performed Rass Lila and also fed his cows here. The whole environment is so beautiful and blessed that even today one can hear the tune of Shree Krishnas flute in the air. Even Kalpvruksh (wish tree) and Kamdhenu (wish cow) can't give that happiness and satisfaction which you can get simply by remembering Lord Shree Krishna whole heartedly.

સ્વ.મોતીબેન-છોટાલાલ બેચરદાસ પારેખ પરિવાર, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

રમણરેતી :

મહાવનથી ગોકુળ તરફ આવતાં રસ્તામાં રમણરેતી આવો છે. અહીંની રેતી સુંદર, લીસી અને ચમકતી છે. શ્રીઠાકોરજી અહીં ઘૂંટણીયાં તાણતા રેતીમાં ખેલતા અને આળોટતા. તેથી અહીં આળોટવાનો મહિમા છે. પહેલાં રમણરેતી પુષ્કળ મોટા વિસ્તારમાં હતા, અત્યારે બહુ થોડા વિસ્તારમાં રહી છે. તેની આજુબાજુ કાષ્ણિપંથના સાધુઓનો આશ્રમ અને ગૌશાળા બની ગયાં છે. તે જોવાલાયક છે. અહીં રાત્રે કોઈ રહી શકતું નથી. અહીં શ્રીરમણરેતીનો ઉત્સવ મનાવાય છે. કારતક સુદ પાંચમે તેની પરિક્રમા થાય છે.

અહીંથી ગોકુળ તરફ આગળ જતાં ચાર રસ્તા આવે છે. તેને આશકરણ રાજાનો ટીલો કહેવાય છે. ત્યાં આશકરણ રાજાને શ્રીઠાકોરજીના હોળીખેલનાં દર્શન થયાં હતાં. તેની નજીકમાં અલીખાન પઠાણનું સમાધિસ્થાન અને છત્રી છે. બાજુમાં બીજી છત્રી તેમની પુત્રીની છે. ત્યાંથી થોડેક દૂર રસખાનજી અને તાજબીબીની છત્રીએ પણ છે.

Raman Reti :

Raman Reti is one such place when lord Shree Krishna have crawled and enjoyed his childhood. Ever since them it has become a custom to crawl on there sands. It was to be a very large area with smooth and Shiny white sand but now it is small. Even today it is belived that Shree Krishna come here at night and hence no-one is allowed to be around at night. There are several ashramas and coud homes which are worth visiting the surrounding of Raman Reti.

અ.સૌ.મુક્તાબેન-રમણીકલાલ મહેતા, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ગોકુળ

ગોકુળ :

ગો એટલે ગાયો. ગાયોનાં કુળ એટલે સમૂહમાં રહેવાનું સ્થળ તે ગોકુળ. શ્રી નંદરાયજીની ગાયોને રહેવાનું સ્થાન એટલે ગોકુળ. ગાયોના ગોવાળો પણ સાથે જ રહે. ગોવાળોનાં નિવાસસ્થાન જ્યાં હોય, તે નેસ અથવા નેહડો કહેવાય. ગામથી દૂર હોય, બીજા લોકોથી તેઓ રહેણીમાં કરણીમાં પણ જુદા હોય. આથી ગોકુળના ગોવાળો મથુરાથી દૂર હતા. રહેણીકરણી જુદી હતી. નેહનો બીજો અર્થ સ્નેહ છે. તેઓ ભગવાન શ્રીકૃષ્ણનાં સ્નેહવાળા ગોવાળો હતાં.

ગોલોકનું બધું સુખ જ્યાં સમાયું છે તે ગોકુળ. ગોલોકનાથજ્યાં નિઃસાધન ગોકુલવાસીઓના નાથબનીને બિરાજ્યા છે તે ગોકુળ. આથી આપણું ઘર અને હૃદય ગોકુળ છે. ગોકુળનું માહાત્મ્ય અને અલૌકિકતા અવર્ણનીય છે.

શ્રીગોકુળમાં શ્રીમહાપ્રભુજીની ચાર, શ્રી ગુસાંઇજીની ત્રણ, શ્રીગિરીધરજીની એક, શ્રીબાલકૃષ્ણજીની એક, શ્રીગોકુલનાથજીની એક, શ્રીરઘુનાથજીની એક, શ્રીઘનશ્યામજીની એક, શ્રીહરિરાયજીની એક અને શ્રીદામોદરદાસ હરસાનીની એક બેઠક આવેલી છે. ૨૫ થી ૨૭ જેટલાં પુષ્ટિમાર્ગીય મંદિરો પણ એક સમયે ગોકુળમાં હતાં.

Gokul :

"Go" mean cow. The land of cow is Gokul. Along with cows the shepards too live here. Shaperd's homes are called "Nehedo" these homes are usually far from the main village and hence the lifestyle and language is different. Therefore Gokul is away from Mathura.

Go-Lok also means heaven and where all the happiness of Go-Lok is there. That place is called Gokul. Go-Lok-Nath (Lord Krishna) stayed with people in Gokul without any of his luxeries and now he stay's in our heart. Therefore our heart can also be called Gokul. It is extremely difficult to describe Gokul in words as one has to be there to understand and feel the greathess and divinity.

There are 4 Beithakji of shree Mahaprabhuji, 3 of shree lusaiji and one each of shree Balkrishnashri, Shri Gokulnathji, Shree Raghunathji Shree Ghanshyamji, Shri Hariraiji and Shree Damodardas Hansani. There used to be 25-27 pushtimargiya temples also.

અ.સૌ.નલિની-ધનસુખભાઈ દામોદરદાસ દેસાઈ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી ગોકુળમાં આવેલા મુખ્ય પુષ્ટિમાર્ગીય મંદિરો.

- ચતુર્થપીઠનું શ્રી ગોકુલનાથજીનું મંદિર
- શ્રી રામઠાકુરનું મંદિર
- શ્રી ગોપાલલાલજીનું મંદિર
- મોરવાળું મંદિર
- કટરાવાળું મંદિર
- શ્રી કાકાજીનું મંદિર
- શ્રી કાકાજીનું મંદિર
- જામનગરવાળા રાધામાજીનું મંદિર
- શ્રી વ્રજેશ્વરજીનું મંદિર
- શ્રી ગંગાબેટીજીનું મંદિર
- શ્રી દ્વારકાધીશજીનું મંદિર

શ્રી યમુનાજીના મુખ્ય ઘાટ

- ગોવિંદ ઘાટ
- ઠકુરાણી ઘાટ
- જશોદા ઘાટ
- ચોગાન ઘાટ
- જગન્નાથઘાટ
- મુરલીધર ઘાટ
- રમણ ઘાટ
- કોઈલા ઘાટ
- વલ્લભ ઘાટ
- ગોપાલ ઘાટ
- ઉત્તલેશ્વર ઘાટ
- અષ્ટસખી ઘાટ

અ.સૌ.નલિની-ભાનુભાઈ વ્રજલાલ વસનજી શેઠ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

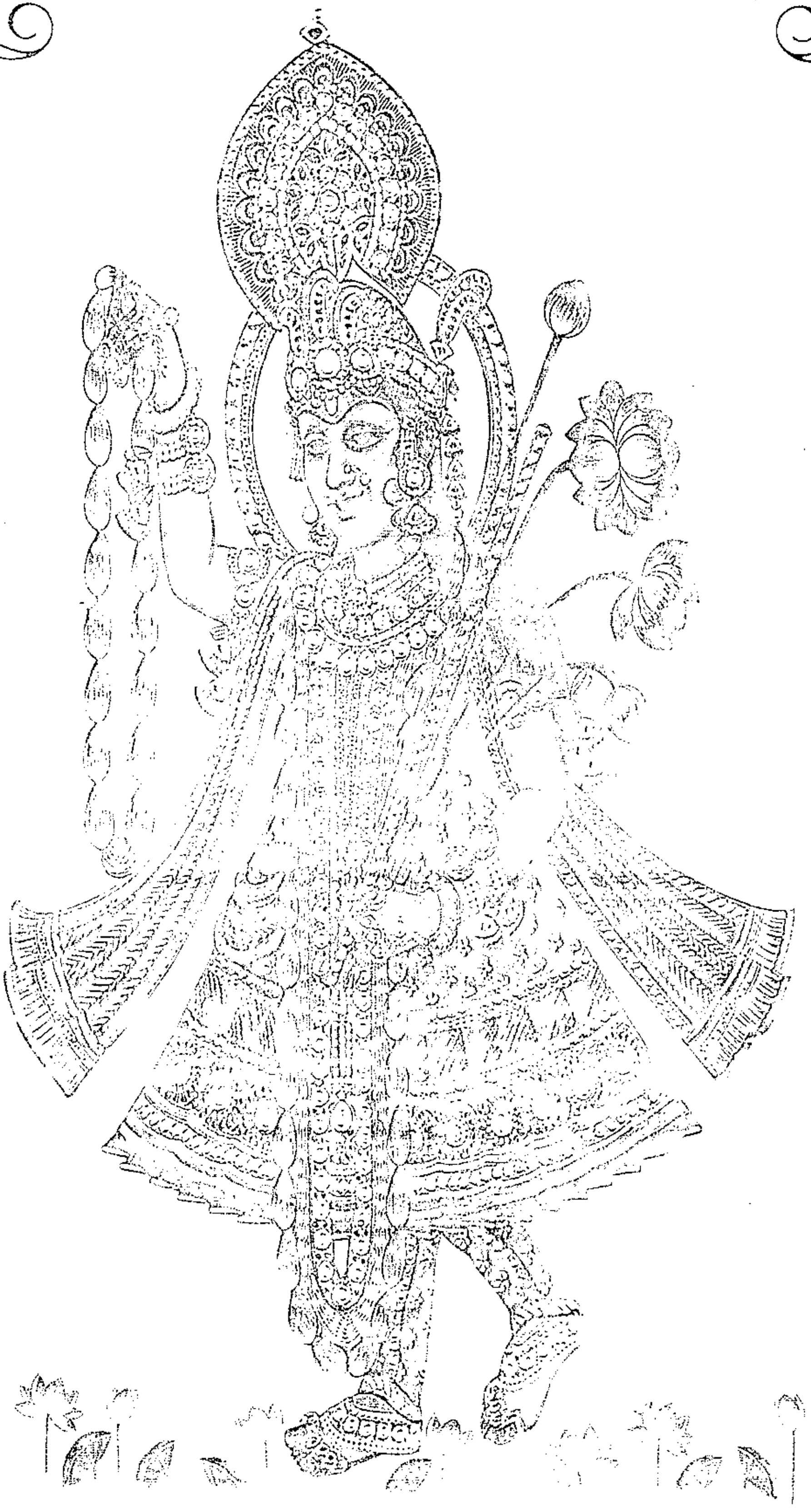

શ્રી મહારાણીજી

અ.સૌ.નમતા-સોનલ શશીકાંત મહેતા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી મહારાણીજી

'ધન્ય શ્રી યમુનાજી'

"ભકત પર કરી કૃપા શ્રી યમુને જી એસી,
છાંડિ નિજધામ, વિશ્રામ ભૂતલ કિયો."

શ્રી કૃષ્ણ ઘનશ્યામ છે. તેમ શ્રીયમુનાજી પણ ઘનશ્યામ છે. શ્રી યમુનાજીના ભિન્ન-ભિન્ન નામ પરિધાન છે. કૃષ્ણ, કૃષ્ણરૂપા, કૃષ્ણસમા, કૃષ્ણરસાત્મિકા વગેરે.

અંતરંગ ભકતો માટે શ્રી યમુનાજીની ગાઢ સ્નેહ કેવો છે તે તો જૂઓ!

લીલાત્મક સર્વ ભકતોના હૃદયમાં પ્રેમ સ્વરૂપે અનંત સ્વરૂપ ધારણ કરી શ્રી યમુનાજી જ બિરાજે છે. લીલાત્મક દૈવી જીવનો પ્રભુ સાથેનો સંબંધ કરાવવાનું કાર્ય શ્રી યમુનાજીનું જ છે.

પુષ્ટીજીવોએ પણ શ્રી યમુનાજીનેજ નમન કરવાનું છે. અને આશ્રય પણ તેમનો જ લેવાનો છે. ગોપીકાઓ એ પ્રથમ કાત્યાયનીજીની પૂજા કરી તેમને પ્રસન્ન કર્યા ત્યારેજ પ્રભુએ સ્વયં પધારી તેમનાં વસ્ત્રોનું હરણ કરી તેમને સર્વાત્મભાવનો અધિકાર આપ્યો. 'શ્રી હરિરાયજી કહે છે કે' "શ્રી યમુનાજી તુમ સમ ચોર ન કોઈ" ખરેખર સાર્થક છે.

શ્રી યમુનાજી કામધેનુરૂપ હોય ભકત જેવું સુખ માગે તેવું સુખ આપવા તૈયાર છે. એનો તેમના મોહેમા જાણવો ભકત જ્યાં જ્યાં શ્રી યમુનાજીનું નામ સ્મરણ પુષ્ટીજીવોને પુષ્ટીમાર્ગમાં દૃઢતા કરાવે છે. અને શ્રીઠાકોરજીમાં પ્રેમ જગાડે છે. શ્રી યમુના સ્નાન કે યમુના પાનથી ભકતના હૃદયમાં પ્રભુ માટે પ્રેમ ન જાગે તો શ્રીયમુનાજીના સ્નાન તથા પાનનો અર્થ શો?

અ.સૌ.નંદીની-જીતેન્દ્ર નરોત્તમદાસ ધાબળીયા, અમદાબાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

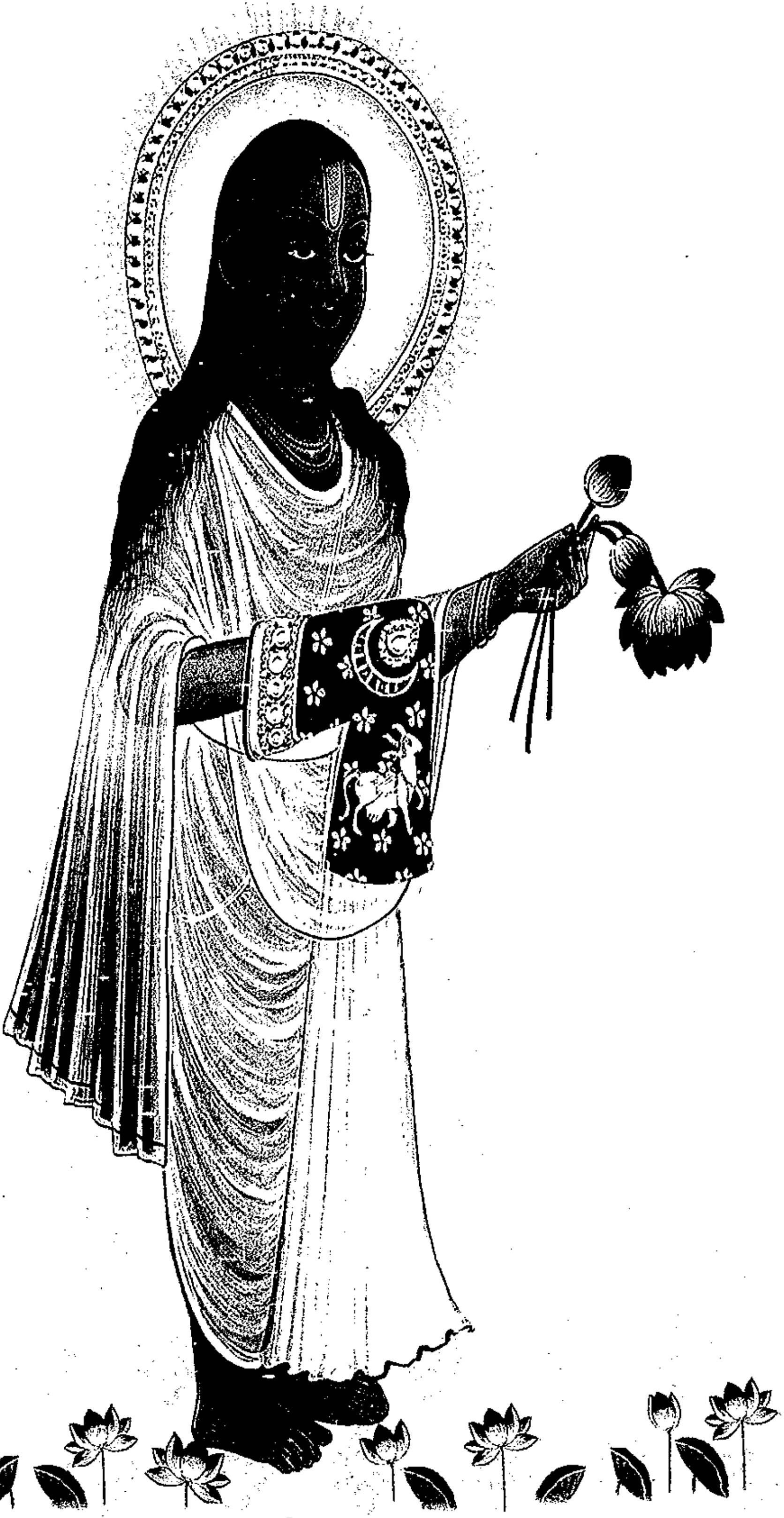

શ્રી મહાપ્રભુજી

અ.સૌ.નયનાબેન-તરુણકુમાર વ્રજલાલ શાહ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી મહાપ્રભુજી

સ. બ્રહ્મસંબંધ એટલે શું?

જ. શ્રી મહાપ્રભુજીએ સમજાવ્યું છે કે આ જીવ સ્વભાવથી દુષ્ટ છે. તે ભૂતલ ઉપર જન્મતાં પાંચ પ્રકારના દોષો ગ્રહણ કરી લે છે. આ દોષો જીવને લાગુ પડતાં તે પોતાના મૂળ સ્વરૂપને ભૂલી જાય છે. તે ભગવાનનો અંશ છે તે તેને યાદ નથી. તેનું મુખ્ય ધ્યેય ભગવત્ પ્રાપ્તિનું છે તેનું પણ સ્મરણ નથી. પોતે હજારો વર્ષોથી પ્રભુથી વિખૂટો પડેલો છે માટે પ્રભુને ફરીથી મેળવવાના વિરહનો તાપ-કલેશ થવો જોઈએ, તે પણ થતો નથી આવો જીવ પોતાના અને ભગવાનના સ્વરૂપને ભૂલી જવાથી અહં અને માયામાં ફસાઇ ગયો છે. તે એટલું પણ ભૂલી ગયો છે કે આ આખુ વિશ્વ અને તેનું પોતાનું સર્જન પણ પ્રભુએ જ પોતાના સત અને ચિત્ત અંશમાંથી કર્યું છે. જગતમાં જે કાંઈ બને છે તે ભગવદ્ ઈચ્છા અને ભગવદ્ શક્તિથી બને છે. જીવ પોતે સ્વતંત્ર અને શક્તિમાન નથી. જીવ પ્રભુનો દાસ બનવાને બદલે પોતે જ ભગવાન છે અને સર્વ શક્તિમાન છે એમ માનીને ચાલે છે. જીવને એટલું અભિમાન છે કે આ બધું મારું છે, આ બધાનો માલિક હું છું અને મારી શક્તિથી બધું કાર્ય થાય છે. તેણે માનેલી વસ્તુઓ તેની પાસેથી ચાલી જતાં સૌથી વધારે દુઃખી બને છે. તેનો આનંદ નષ્ટ થાય છે. પરતુ આનંદની ભ્રમણામાં તે દોડતો રહે છે. છતાં એ આનંદ ન મળવાથી અને ભગવત્ પ્રાપ્તિ ન થવાથી જન્મમરણના ફેરામાં અટવાય છે. આવા પોતાના માનેલા દૈવી જીવને પોતાને શરણે લેવા ૮૪ અક્ષરવાળો ગદ્યમંત્ર આપ્યો અને પાંચ અક્ષરવાળો બ્રહ્મસંબંધ આપ્યો, જેથી જીવનો ભગવાન સાથેનો સંબંધ પાછો સ્થાપિત થાય છે

આ બ્રહ્મસંબંધને મંત્ર ત્રણ ભાગમાં વહેંચાયેલો છે. પહેલા ભાગમાં પ્રભુની સન્મુખ આવતાં, પ્રભુનું શરણ સ્વીકારતાં, પોતાના સાચા સ્વરૂપનું ભાન થાય છે. બીજા

અ.સૌ.જીતા-દિપક ચીમનલાલ વખારીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ભાગમાં પોતાનું કહેવાતું સર્વસ્વ જે પ્રભુનું છે તે સર્વ ઈન્દ્રિયો, અંતઃકરણ સહિત તેનો દેહ, ઘર, ધન પુત્ર આદિ સહિત કુટુંબ આલોક અને પરલોકને પ્રભુને સમર્પણ કરે છે. આમ સમર્પણ કરી ત્રીજા ભાગમાં પ્રભુનું સંપૂર્ણ શરણ સ્વીકારે છે અને હંમેશા દાસ બની રહેવાની પ્રતિજ્ઞા કરે છે. આ પ્રતિજ્ઞા કરવાથી તે માયામાંથી મુક્ત થાય છે, અને પ્રભુ સેવા કરવામાં એને પાંચે દોષો નડતા નથી.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. બ્રહ્મસંબંધ લીધા પછી જીવ ભગવત્ સેવા ન કરે તો દોષો ફરી લાગે ખરા?

જ. શ્રી મહાપ્રભુજીએ આ વાતને લૌકિક દૃષ્ટિથી સમજાવતાં કહ્યું છે કે એક કુંવારી કન્યાનું સગપણ (વાગ્દાન) કરવામાં આવે તો તે શ્વશુરગૃહે રહી શકતી નથી અને પતિની સેવા કરી શકતી નથી પણ પિતૃગૃહે રહી પતિનું સ્મરણ કરવાનો અધિકાર રહે છે. અગ્નિની સાક્ષીએ સપ્તપદીના ફેરા ફરી, લગ્ન પછી શ્વશુરગૃહે રહી શકે છે. તેવી જ રીતે આ અષ્ટાક્ષર મંત્ર પામેલા જીવને ભગવત્ સેવા કરવાનો અધિકાર મળતો નથી પરંતુ માત્ર ભગવત્ સ્મરણ, કીર્તન અને ચિંતન કરવાનો અધિકાર મળે છે તથા જીવ પણ શ્રી વલ્લભની અને તુલસીની સાક્ષીએ બ્રહ્મસંબંધ રૂપી સપ્તપદીની પ્રતિજ્ઞા કરી પ્રભુને પોતાની જાત સોંપી દે છે તેને ભગવત્ સેવા કરવાનો અધિકાર મળે છે, અને પહેલા પાંચ દોષો બંધન થતા નથી.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. શ્રી મહાપ્રભુજીએ કયાં વ્રતો કરવા આજ્ઞા કરી છે?

જ. શ્રી મહાપ્રભુજીએ વૈષ્ણવોને પ્રત્યેક માસની એકાદશી એટલે ૨૪ એકાદશી અને ચાર જયંતીઓ, કુલ્લે ૨૮ વ્રતો અને અધિક માસ હોય તો એ એકાદશી વધારે થાય તો કુલ્લે ૩૦ વ્રતો કરવા આજ્ઞા કરી છે.

અ.સૌ.નીતા-જીતેન્દ્ર કાંતીલાલ માધાણી, બોરીવલી-મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સ. બેઠકજી શબ્દનો અર્થ શો છે? આપણા પુષ્ટિ માર્ગમાં બેઠક શબ્દ આ અર્થમાં વપરાતો નથી. તેનો કયો અર્થ થાય?

જ. બેઠક એટલે બેસવાની જગ્યા, રાજા, મહારાજા, પ્રધાન કે મોટા લોકો મીટિંગ કરે તે પણ બેઠક કહેવાય.

પુષ્ટિ માર્ગના સ્થાપક શ્રી મહાપ્રભુજીએ અગિયાર વર્ષની ઉંમરે ભારતની યાત્રા પગે ચાલીને ત્રણ વાર કરી. આ યાત્રા દરમ્યાન તેઓ ખુલ્લામાં જ મુકામ કરતા. તેમણે ઘણા સ્થળોએ શ્રી ભાગવતનું પારાયણ કર્યું તથા રામાયણ અને ગીતાનું પારાયણ કર્યું. શ્રી મહાપ્રભુજી તથા શ્રી ગુસાંઈજીએ જે જગ્યા ઉપર બેસી પારાયણ કર્યું એ સ્થાનો તેમની બેઠક કહેવાય છે.

◆◆◆◆◆◆◆

સ. શ્રી મહાપ્રભુજીની બેઠકો કોણે પ્રકટ કરી?

જ. શ્રી મહાપ્રભુજીના પૌત્ર શ્રી ગોકુલનાથજીએ વ્રજભાષામાં ૮૪ બેઠકનું પુસ્તક લખ્યું છે, તેનું નામ બેઠક ચરિત્ર છે. આશરે ચારસો વર્ષ પહેલાં લખાયેલું આ પુસ્તક છે.

◆◆◆◆◆◆◆

સ. બેઠકમાં કોણ સેવા કરી શકે?

જ. જેમણે બ્રહ્મસંબંધ લીધું હોય તેવા દરેક વૈષ્ણવ, બેઠકજીમાં, અપરસમાં નહાઈને શ્રી મહાપ્રભુજીની સેવા કરી શકે.

◆◆◆◆◆◆◆

સ. બેઠકમાં ઝારીજી ભરવાનો મહિમા કેમ છે?

જ. પુષ્ટિ માર્ગ માત્ર શ્રીમંતો માટે નથી. ગરીબ માણસ પણ વૈષ્ણવ થઈ શકે છે. શ્રી

અ.સૌ.નેહા-જીગર દ્વારકાદાસ ધાબળીયા, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

મહાપ્રભુજીની નજરમાં બધા જ વૈષ્ણવો સરખા જ છે. ઝારીજી ભરવાની સેવામાં એક પૈસો પણ ખર્ચ થતો નથી. તેથી ગરીબ વૈષ્ણવ પણ ઝારીજી ભરી શકે છે. હાલ ઘણી બેઠકોમાં મુખિયાજીની જોહુકમીથી ઝારીજી ભરવાની ન્યોછાવર રૂા. ૧૧ થી રૂા. ૨૫ સુધી લેવાય છે, જે વાજબી નથી. વૈષ્ણવ ઈચ્છા અનુસાર રકમ આપે તે યોગ્ય ગણાય. પુષ્ટિ માર્ગમાં નમ્રતા, દીનતા પહેલાં જોઈએ; માટે બેઠકજીમાં ઝારીજી ભરવા વૈષ્ણવ જાય છે, સેવા કરવા જાય છે તેમ કહેવાતું નથી. આપણો શુદ્ધભાવ અર્પણ કરીએ છીએ.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. બેઠકમાં ઝારીજી કેવી રીતે ભરવા?

જ. બેઠકમાં મુખિયાજી સૂચન આપે તે પ્રમાણે ભરવા. જો વૈષ્ણવો વધારે હોય તો લાઈનમાં ઊભા રહેવું. આપણો જમાણો હાથઆપણી આગળ ઊભેલા વૈષ્ણવના ખભે મૂકવો. આંખો મીંચી ઝારીજી ભરવાની ભાવના કરતાં યમુનાષ્ટકનો પાઠ કરવો. વૈષ્ણવો વધારે હોવાથી ઝારીજીમાં માત્ર થોડું જ જલ પધરાવવું જેથી બીજા વૈષ્ણવને પણ તેનો લાભ મળે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. શ્રી મહાપ્રભુજી સિવાય બીજા કોઈની બેઠક ખરી?

જ. હા, શ્રી ગુસાંઈજીની, એમના સાત લાલજી શ્રી હરિરાયજી, શ્રી નાથજી અને દામોદરદાસ હરસાનીજીની બેઠકો છે. આ બેઠકો કુલ ૫૮ છે, આમ આપણા કુલ બેઠકો ૮૪+૫૮=૧૪૨ છે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. શ્રી મહાપ્રભુજીની બેઠકો ૮૪ શા માટે?

જ. શ્રી મહાપ્રભુજીની બેઠકો સમગ્ર ભારતમાં ૮૪ છે. તેમ તેમના સેવકોની સંખ્યા પણ ૮૪

અ.સૌ.નિરૂબેન-મુકુંદ જેઠાલાલ ઝવેરી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ની છે. શ્રીમહાપ્રભુજીએ પોતાનું સ્વરૂપ પોતાના મુખ્ય ૮૪ નિર્ગુણ ભક્તોના હૃદયમાં સ્થાપન કર્યું, તેથી ૮૪ વૈષ્ણવ પૈકીના પ્રત્યેક વૈષ્ણવનું હૃદય શ્રી મહાપ્રભુજીની એક બેઠક છે. તે ભાવથી આપશ્રીની ભૂતલ ઉપર ૮૪ બૈઠકો પ્રસિદ્ધ થાય છે. આમ પ્રત્યેક બેઠક ૮૪ ભગવદીયો પૈકીના એક એક ભગવદીયનું જીવંત હૃદય છે. ભક્તિના ૮૪ પ્રકારો છે. મુખ્ય નિર્ગુણ ભક્તિ છે. આ નિર્ગુણ ભક્તિના ત્રણ સ્વરૂપે સગુણ ભક્તિ બતાવવામાં આવી છે, તેમાં સાત્વિક, રાક્ષસ અને તામસ ભક્તિનો સમાવેશ થાય છે. આ બધી ભક્તિના પ્રકારો ગણીએ તો ૮૪ પ્રકારની ભક્તિ થાય છે. આ સર્વ પ્રકારની ભક્તિ કરતા ભક્તોને શરણે લેવા માટે શ્રી મહાપ્રભુજીનું પ્રાગટ્ય અને કાર્ય છે. એનું સૂચન કરવા માટે બેઠકોની સંખ્યા ૮૪ની છે.

◆ ◆ ◆

સ. ભારતમાં કુલ બેઠકો કેટલી ને તેના સરવાળાનો સૂચક કેવી રીતે?

જ. ભારતમાં બધી બેઠકો આ પ્રમાણે છે. ૧) શ્રી મહાપ્રભુજીની ૮૪, ૨) શ્રી ગુસાંઈજીની ૨૮, ૩) શ્રી ગિરીધરજીની, ૪) શ્રી ગોકુળનાથજીની ૧૩, ૫) શ્રી બાલકૃષ્ણલાલજીની ૧, ૬) શ્રી રઘુનાથજી ની૧, ૭) શ્રી ઘનશ્યામજીની ૧, ૮) શ્રી હરિરાયજીની ૭, ૯) શ્રી દામોદરદાસ હરસાનીની ૩, આમ કુલે ૧૪૨ બેઠકો છે. તેનું સૂચક કરીએ તો ૧ એટલે શ્રીનાથજી, ૪ એટલે ચાર યુથાધિપતિ સ્વામિનીજી, જેમાં શ્રી સ્વામિનીજી, શ્રી ચંદ્રાવલિજી, શ્રી રાધાસહચરીજી અને યમુનાજી છે અને ૨ એટલે શ્રી મહાપ્રભુજી અને શ્રી ગુસાંઈજી છે. આમ જેમના હૃદયમાં આ બધાં સ્વરૂપો બિરાજે છે એવું ભગવદીય હૃદય એટલે બેઠકજી.

બીજી રીતે આ અંકનો સરવાળો કરીએ તો ૭ થાય. જે મહાપ્રભુજીના ૬ ધર્મો અને સાતમું ધર્મીસ્વરૂપ. થીજી રીતે જોઈએ તો ૭ સ્વરૂપ ૭ બાળકો વગેરે.

શ્રી મહાપ્રભુજીની ૮૪ બેઠકોમાં ૩૮ ઉત્તરમાં (વ્રજ માં ૨૨), ૧૮ દક્ષિણમાં, ૪ પૂર્વમાં, ૨૦ પશ્ચિમમાં અને ત્રણ મધ્યભારતમાં છે.

અ.સૌ.પદમાબેન-પત્તુભાઈ ભાઈચંદ ગગલાણી, હૈદરાબાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સ. બેઠકજી અને મંદિર વચ્ચેનો તફાવત શો?

જ. ૧) શ્રી ઠાકોરજીના મંદિરો જેમને સૌરાષ્ટ્રમાં હવેલીના નામે ઓળખાય છે. ૨) જુદા-જુદા બેઠક ચરિત્ર.

મંદિરોમાં વૈષ્ણવોને શ્રી ઠાકોરજીનાં શ્રી અંગની સેવા કરવાનો તથા સામગ્રી કરવાનો અધિકાર નથી. વૈષ્ણવો મંદિરોમાં બહારની તનુજા સેવા કે પોતાના દ્રવ્યનો વિનિયોગ કરાવતી વિત્તજા સેવા કરી શકે છે અને દર્શનનો આનંદ લઈ શકે છે, જ્યારે બેઠકજીમાં વૈષ્ણવોને બેઠક ચરિત્ર નાયકના શ્રી અંગની સેવા કરવાનો અને દૂધઘરની સામગ્રી કરવાનો અધિકાર છે. આમ બેઠકજીમાં વૈષ્ણવો સર્વ પ્રકારની તનુજા અને વિત્તજા સેવા પોતાના હાથે અંગીકાર કરાવી શકે છે પણ એટલું જાણવું જરૂરી છે કે આપણે ઘરના ઠાકોરજીની સેવા કરીએ છીએ અને મંદિરોમાં દર્શન કારીએ છીએ.

◆ ◆ ◆

સ. વૈષ્ણવો પરસ્પર જય શ્રી કૃષ્ણ કરે છે, તો તેના શું ભાવ છે?

જ. આપણી ભારતીય સંસ્કૃતિમાં લોકો જ્યારે એકબીજાને મળે ત્યારે સત્કાર તેમજ અભિવાદન કરવાની પ્રથા (પ્રક્રિયા) છે. દરેક મનુષ્યમાત્રનાં હૃદયમાં શ્રી ઠાકોરજી બિરાજતા હોય છે, પણ દરેક મનુષ્ય એ જાણી શકતો નથી. પણ હર કોઈ વૈષ્ણવ [illegible] પુષ્ટ્યાત્માને ખબર છે કે હૃદયમાં શ્રી પ્રભુનો વાસ છે. હવે જ્યારે આ વૈષ્ણવો એકબીજાને મળે છે ત્યારે પોતાના બન્ને હસ્ત જોડી નમન કરી એકબીજાને જય શ્રી કૃષ્ણ કહે છે. આ જય શ્રી કૃષ્ણ તે વ્યક્તિ માટે નથી પણ વૈષ્ણવના હૃદયમાં બિરાજતા શ્રી પ્રભુને નમન કરી જય શ્રી કૃષ્ણ કરે છે. આ ઉચ્ચારથી શ્રી પ્રભુસ્મરણ તેમજ આપણા મૂળભૂત સ્વરૂપનું ઉદ્બોધન થાય છે.

◆ ◆ ◆

સ. વૈષ્ણવોને ત્યાં અન્નકૂટ, ડોલ, રથ, દાન અને પવિત્રાનો ઉત્સવ જે દિવસે આવતો હોય તે જ દિવસે ન [illegible] કરી શકાયો હોય તો ક્યાં સુધી કરી શકાય?

ગં.સ્વ.પુષ્પાબેન-કાંતિલાલ શ્રીમાંકર, રાજકોટ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

જ. સામાન્ય રીતે અન્નકુટ મહા સુદ ૪, ડોલ ફાગણ વદ ૫, રથઅષાઢી પૂર્ણિમાં દાન ભાદ્રપદ અમાસ અને પવિત્રા જન્માષ્ટમી પર્યંત સંપન્ન કરી શકાય.

* * *

સ. તુલસીની કંઠી વૈષ્ણવો ધારણ કરે તેની પાછળ શું રહસ્ય રહેલું છે?

જ. તુલસીકાષ્ટ ભગવદ્‌સંબંધી હોવાને કારણે વિષ્ણુભક્તોએ તુલસીની કંઠી અવશ્ય ધારણ કરવી. તુલસી પ્રભુને પરમ પ્રિય છે. ભગવદ્ સ્વરૂપા છે. શ્રી મહાપ્રભુજી દ્વારા અષ્ટાક્ષર મંત્રોચ્ચારપૂર્વક એ કંઠીનું એ તન્માર્ગીય વૈષ્ણવોને દાન થયેલું હોવાથી એ પ્રભુનું શરણ સિદ્ધ કરનારી કૃપાશક્તિ છે માટે તુલસીની કંઠી વિના ન રહેવું.

* * *

સ. બે કંઠી ધારણ કરવા પાછળ શો ભાવ? એક કંઠી ન ચાલે?

જ. બ્રહ્મસંબંધી વૈષ્ણવોએ સામાન્ય રીતે બે કંઠી પહેરવી જોઈએ. ઘણા એક કંઠી પહેરે છે પરંતુ બે કંઠી પહેરવાનો માર્ગીય સિદ્ધાંત છે. એક કંઠી નામમંત્ર અને બીજી કંઠી નિવેદનમંત્રના ભાવથી પહેરાય છે. સોના ચાંદીના તારમાં ગંઠેલી કંઠી અથવા બે ચાર તુલસીના દાણા કહેવા પૂરતા ગંઠાવે છે તે બિલકુલ યોગ્ય નથી. દોરામાં પરોવેલી તુલસીની કંઠી અવશ્ય પહેરવી જોઈએ. એમાં શરમ શા માટે હોવી જોઈએ?

* * *

સ. શ્રી ઠાકોરજીની આરતી વખતે ઘંટારવ સા માટે કરવામાં આવે છે?

જ. શ્રી ઠાકોરજીની આરતી વખતે આરતી વખતે ઘંટારવ કરવામાં આવે છે તેની સાથે બીજાં વાદ્યો પણ વગાડાય છે. ઘંટારવ, શંખનાદ અને વગાડવાનો વિશેષ ફાયદો એ છે કે એ વખતે ભક્તોને તેમની શ્રી ઠાકોરજી સમક્ષ એકાગ્રતામાં અથવા શાંતિમય ચિત્તમાં બહારના અમંગળ કે અશુભ વિચારોથી ભંગ ન પડે અને જો આવે તો આ મંગલકારી

અ.સૌ.પલ્લવી-રાજેશ વિનોદચંદ્ર ગાંધી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

અવાજમાં ડૂબી જાય અને ચિત્ત શ્રી ઠાકોરજીમાં પરોવાઈ જાય છે. આ ઘંટારવથી પ્રભુની કલ્યાણકારી શક્તિઓ આપણા અંતરમાં અને આવસમાંય પ્રવેશ કરે અને આપણી અંદરબહાર રહેલી દુષ્ટ શક્તિનો નાશ થાય.

* * *

સ. તુલસીની પૂજા શા માટે થાય છે અને શ્રી ઠાકોરજીની દરેક સામગ્રીમાં તુલસી શા માટે ધરાવાય છે?

જ. ભારતમાં મોટા બંગલાઓમાં આગળના ચોગાનમાં તુલસી-ક્યારા હોય છે અને ફલેટોમાં કુંડામાં તુલસીના છોડ રાખે છે. તેની પૂજા કરી પ્રદક્ષિણા કરાય છે. પ્રભુની સેવામાં તુલસી મુખ્ય છે. ગુણોમાં જેની તોલે કોઈ ન આવે તે તુલસી. તે ખૂબજ પવિત્ર ગણાય છે. એક કથા મુજબ એક શંખચૂડ નામના યક્ષની પતિવ્રતા પત્ની હતી. કોઈ પ્રસંગોપાત તે માનવા લાગી કે ભગવાન કૃષ્ણે તેને છેતરી અને પાપમાં નાખી છે તેથી તેણે પત્થર બની જવાનો શાપ આપ્યો હતો. તુલસીની ભક્તિ અને સત્ય નિષ્ઠા જોઈને ભગવાને એવા આશિર્વાદ આપ્યા કે તે પૂજનીય છોડ બનશે અને તેને પોતાના ચરણોમાં રાખશે. તદુપરાંત પોતાને ધરાવેલી સામગ્રીમાં જો તુલસી હળ નહિ હોય તો તે ધરાવેલી વસ્તૂ સ્વીકૃત ગણાશે. તેથી પ્રભુની હર કોઈ સામગ્રી ધરાય ત્યાં તુલસી દળ હોવાં જરૂરી છે અને રાજભોગમાં શ્રીજીના ચરણોમા તુલસીજી હોવાં જરૂરી છે.

તુલસી વિષ્ણુપત્ની લક્ષ્મીનું પ્રતીક છે. એક પુરાણકથા મૂજબ, ભગવાને તેને પોતાની પત્ની બનવાનું વરદાન આપ્યુ હતું તેથી ભગવાન વિષ્ણુ સાથે તુલસી વિવાહ ધામધુમથી ઉજવાય છે.

સત્યભામાએ એકવાર પોતાની બધી જ સંપત્તિથી ભગવાનને તોળ્યા પણ જ્યાં સુધી શ્રી

અ.સૌ.પદ્માબેન-અરવિંદભાઈ ગીરધરલાલ મલકાણ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

રુક્મિણીજીએ ભાવપૂર્વક તુલસીનું પર્ણ ન મૂક્યૂં ત્યાં સુધી ભગવાન તોળાયા નહિ. આનો અર્થ ભાવપૂર્વક આપેલી નાની વસ્તુની કિંમત બહુમૂલ્ય સંપત્તિ કરતા પણ ભગવાનને મન વિશેષ છે.

* * *

સ. મંદિરમાં વૈષ્ણવો પ્રદક્ષિણા શા માટે કરે છે અને પ્રદક્ષિણા ડાબેથી જમાણી તરફ જ કેમ થાય છે?

ય. મંદિરમાં દર્શન કર્યા પછી આપણે મંદિરના ગર્ભાગારની પ્રદક્ષિણા કરીએ છીએ. મધ્યબિંદુ વિના વર્તુળ દોરી શકાતું નથી. ઈશ્વર આપણા જીવનનું મધ્યબિંદુ, ઉદ્‌ભવસથિાન અને સારતત્વ છીએ. પ્રદક્ષિણાનો ભાવાર્થ આ છે. વળી વર્તુળ ઉપરનું દરેક બિંદુ કેન્દ્રથી સમાન અંતરે આવેલું છે તેથી આપણે ક્યાં પણ હોઈએ તથા ઈશ્વરની સમીપે જ છીએ. કોઈપણ જાતના ભેદભાવ વિના તેની કૃપા આપણા ઉપર વહેતી જ હોય છે.

પ્રદક્ષિણા ડાબેથી જમણે જવું એટલે ટ્રાફિક જામ નથી પણ આપણે પ્રદક્ષિણા કરાએ ત્યારે હંમેશા ભગવાન આપણી જમણી બાજુએ હોય છે કારણ જમણી બાજુ પવિત્ર હોય છે. અંગ્રેજીમાં પણ તેને સાચી બાજુ કળેલી છે. જો પ્રદક્ષિણા કરવાનો માર્ગ ન હોય તો આપણા અંતરમાં વસેલા પારમાત્માને સ્વિકારીને તેમનું સ્મરણ કરી પોતાના આસપાસ પ્રાદક્ષિણા કરી આપણી બહાર જે ઠાકોરજી બિરાજે છે તેજ આપણી અંદર પણ બિરાજે છે. વૈષ્ણવોએ જે જે પાપ કર્યા હોય તે પ્રદક્ષિણર ના પગલે નાશ પામે છે.

* * *

સ. બ્રહ્મસંબંધ એટલે શું? કોઈએ નાન પણમાં બ્રહ્મસંબંધ લીધો હોય ને ગુરુદેવના નામની જાણકારી ન હોય તો ગુરુદેવ તરીકે કોને ઓળખવા અથવા બીજીવાર બ્રહ્મસંબંધ લેવાની જરૂર ખરી?

અ.સૌ.પારુલ-રાજેશ કાંતિલાલ ભુલા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

લોખંડમાંથી તણખા ઝરે તેમ બ્રહ્મમાંથી અસંખ્ય જીવ ઉત્પન્ન થયા. હજારો વર્ષો વીત્યા બાદ આજે આપણે પણ આ જીવોના વંશ છીએ. શ્રી કૃષ્ણ સાથે આપણો સંબંધ

જ. બ્રહ્મસંબંધ એટલે બ્રહ્મ સાથેનો સંબંધ. જ્યારે સૃષ્ટિનો સર્જનહાર થયો ત્યારે જેમ હજારો વર્ષોથી છૂટો પડી ગયો છે, જેને ફરી બાંધવા માટે આપણે આપણું તન, મન, ઈન્દ્રિયો, પ્રાણ, ધન, ઘર, સર્વસ્વ શ્રી કૃષ્ણને સોંપી દઈ આપણે કહીએ કે આ બધું તારૂં છે. તને સોપુંય છું. હું ફક્ત તારો દાસ છું.

નાનપણમાં બ્રહ્મસંબંધ લીધા પછી ગુરૂદેવની જાણકારી ન હોય તો જે ગોસ્વામી બાળકમાં ગુરુદેવ તરીકેની નિષ્ઠા અને આસક્તિ હોય તેને વિનંતી કરી ગુરૂ કરવા. ફરી બ્રહ્મસંબંધ લેવાની જરૂર નથી.

* * *

પ્ર. છપ્પનભોગની શરૂઆત ક્યારથી થઈ? કોણે કરી અને અન્નકુટ અને છપ્પનભોગમાં શો ફરક છે?

જ ઈન્દ્ર રાજાને પ્રસન્ન કરવા યજ્ઞ કરવામાં આવતો. શ્રી કૃષ્ણે આ પ્રથા બંધ કરાવી પોતે અન્નકુટ આરોગ્યા. વ્રજ ભક્તોએ કહ્યું કે સામગ્રી ઓછી છે તો પ્રભુએ કહ્યું કે તમારા માટે ય શ્રી ગિરિરાજજીની નિકુંજમાં છપ્પનભોગ આરોગીશ. શ્રી ગિરિરાજજીમાં મનોરથસ્વરૂપે શ્રી ગુંસાઈજીએ સંવત્ ૧૬૧૪ માં પ્રથમ છપ્પનભોગ આરોગાવ્યો. એ રીતે દર વર્ષે માગસર સુદ પુનમનાં શ્રી નાથજીને છપ્પનભોગ આરોગાવવામાં આવે છે. સં.૧૬૧૪ માં આ મનોરથનુખ્ય પદ સખીઓએ જ કરેલો છે. ૩૨ સ્વરૂપ સખીજનોનાં અને ૨૪ પટરાણીઓને બન્યાં છે.

૧) અન્નકુટ કારતક સુદ-૧ અથવા તેના પછીના થોડા દિવસોમાં થાય છે જ્યારે છપ્પનભોગ ક્યારે પણ થાય છે.

અ.સૌ.પ્રભાબેન-કનૈયાલાલ જગનાથદાસ ગાંધી, અબુધાબી
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

૨) અન્નકુટમાં સામગ્રીનું પ્રમાણ નાનું હોય છે અને સખડીનો ઢગ કરવામાં આવે છે જ્યારે છપ્પનભોગમાં વધારેમાં વધારે સામગ્રી હોય છે અને સખડી એક થાળમાંજ ધરાય છે.

૩) અન્નકુટમાં સિંહાસન પાસે અન્નસખડી અને પછી સખડી ધરાય છે. જ્યારે છપ્પનભોગમાં સિંહાસન પાસે એક ચાંદીના થાળમાં સખડી ધરાય. તેની બન્ને બાજુએ વિવિધ પ્રકારના સંધાના, કચરિયા, ભુંજાના તેની બાજુમાં સુકો મેવો, લીલો મેવો, મધ્યમાં દૂધઘરની સામગ્રી, ખાંડઘરની સામગ્રી ખેલવાના ધરવા અને પછી અન્નસખડી આવે. તેમાં સૌ પ્રથમ મટકીમાં શીરો, લાપસી તથા ઘીવાળી સામગ્રી પછી પદ વિવિધ સામગ્રી. છેલ્લે પદ કિલોનાં એક મેવા બે મોહનથાળ અને બુંદીનાં લાડું ધરવા.

◆ ◆ ◆

SHRI MAHAPRABHUJI

Q: What is the meaning of "BRAHMA SAMBANDH"?

A: As explained by Shri Mahaprabhuji the human nature is susceptible to bad infuences. As soon as a man is born, he automatically catches five kinds of ills which make him forget his true identity. He even forgets that he is part of God and his main object is to meet the God. He is not unhappy about the fact that he has forgotten God from last thousands of years. He is not even anxious to meet the God because he is engrossed in worldly things and thinks that he is one separate from God. He does not appreciate that every living thing is part and parcel of God. Whatever happens in this world is as per his wish since man is not capable of doing something, which is not approved by the God. But a man thinks otherwise, he thinks that he himself is God and he can do everything on this Earth. He believes that he is the owner of all properties and that it is he, who does everything. Therefore, he becomes sad when something believed to be owned by him is lost. He runs around to find happiness in worldly things and therefore after death he takes several birth and re-births. With a view to show correct path to the people, Mahaprabhuji has given a Mantra having eighty-four letters, which is in Prose form and five-letter Mantra which is known as Brahma Sambandh.

સ્વ. પ્રેમકુંવરબેન-નંદલાલ ભાણજી શ્રીમાંકર, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Mantra of Brahma Sambandh can be classified in three parts, viz. in the first part Man realises his true identity when he meets God face to face; in the second part he gives up everything to God which he falsely believed of his own. This includes his properties, his body and soul and in third part he promises to take shelter forever at the feet of God. Thus, he becomes a liberated soul.

◆ ◆ ◆

Q: What is meant by Beithakji? In Pushti Marg word 'Beithakji' does not mean a seat then what does it mean?

A: Beithak means a place to sit. A place where Kings, his ministers and important people used to hold meetings was also called Beithak.

However so far as Pushti Marg is concerned Beithak means the place at which Mahaprabhuji sat down and read Shrimad Bhagwat, Ramayana, Geeta etc during his circular trip throughout India. At the age of eleven he had made three circular trips by foot throughout India.

◆ ◆ ◆

Q: Who brought to the notice of the people Beithakjis?

A: Shri Gokulnathji, the grandson of Mahaprabhuji has written a book which deals with eighty-four beithakjis and the said book is called "Beithak Charitra". This book is approximately four hundred years old.

◆ ◆ ◆

અ.સૌ.રંજનબેન-રમેશભાઈ ભાણજી શ્રીમાંકર, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: Who can do Seva in beithakji?

A: Every Vaishnav who has taken Brahma Sambandh can after having bath do Seva of Shri Mahaprabhuji in beithakji.

* * *

Q: What is the significance of Zariji?

A: Pushti Marg is not only for rich people but for poor too. For Mahaprabhuji poor and rich are alike. It does not cost anything to perform Seva called 'Zariji'. Though at some of the holy places, devotee is charged Rs. 11/- to Rs. 25/- for performing Zariji but this practice is incorrect for the reason, it is at the devotee's discretion to pay or not to pay. Pushti Marg gives prime importance to humility and therefore word "Seva" is avoided and replaced by expression 'Zariji'.

* * *

Q: How to perform Zariji in Beithak?

A: The devotees are required to carry out instructions of Mukhiyaji (temple priest). Devotees, if they are many then required to stand in queue with right hand of his placed on the shoulder of the devotee standing in front and facing the beithakji. While waiting in queue for the turn devotee should chant Yamunashtak. If there are many devotees, then very little quantity of water should be offered by each devotee while performing Zariji so as to enable all the devotees to perform the ritual turn by turn.

* * *

અ.સૌ.રેખા-વિપીન હીરજીલાલ શેઠ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: Is there any Beithakji other than that of Mahaprabhuji?

A: Yes. There are fifty eight more Beithakjis of Shri Gusainji as well as that of Lalji, Shriharirайji, Shrinathji and Damodardas Harsaniji. Thus, we have eighty four plus fifty eight i.e. one hundred forty-two Beithakjis.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: Why are there 84 Beithakjis of Shri Mahaprabhuji?

A: There were 84 enlightened sevaks of Mahaprabhuji, he made their hearts his abode. Every Beithkji is a symbolic representation of heart of each of the 84 enlightened sevaks. Further there are 84 types of Bhakti. Incarnation of Mahaprabhuji's and his work are for bringing devotees under one shelter of God.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: What is the difference between Beithakji and a Temple?

A : 1) Vaishnavas call their temple as Haveli

2) Different types of Beithakji

In temples the Vaishnavs are prohibited from performing seva by themselves only Mukhiyajis can do so.

While in Beithakji Vaishnava can perform seva with their own hands.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: What is the significance of greeting each other by saying "Jai Shree Krishna"?

અ.સૌ.રેખા-ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ તલાટી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: What is the significance of putting Tulsi Kanthi [Mala] around the neck by Vaishnavas?

A: Since it is a fact that God resides in heart of every person. So when one devotee greets another, he actually bows to the God residing in the person being greeted. Further he is also reminded of his true identity.

A: Small beads of Tulsi Plant called Tulsi is considered pious and it is beloved by God. Therefore every Vaishna should wear Tulsi-Kanthi

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: Why one Tulsi Kanthi is not considered to be sufficient and two are required to be worn?

A: Vaishnav who has accepted Brahma-sambandh should normally wear two kanthis. One is worn with esteem respect for Nav-mantra and the other for Nivedan Mantra.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: Why one has to observe fast?

A: The idea is two fold. One is to remain [at least once in a fortnight] in seva and with the God by utilising time saved by not cooking and the second is to give rest to the digestive system.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: Why bells are rung at the time Aarti of Thkorji?

A: When a bell is rung it makes sound of "OM" which is considered to be divine revelation of presence of God and it makes the surrounding

અ.સૌ.રેણુકા-ભુપેન્દ્ર આનંદપરા, ન્યુજર્સી-યુ.એસ.એ. ના જય શ્રીકૃષ્ણ

pious which kills evil thoughts. Further it helps the devotees to concentrate their mind on God and it suppresses the other external disturbing sounds.

* * *

Q: Why Tulsi is worshiped and why it is always offered to God.

A: As per one of the mythological stories Tulsi was wife of a Yaksha called Shankhchud. Due to some misunderstanding she believed that Lord Krisha had deceived her and therefore she cursed the God that he would turn into stone. But God took into account her true and strong devotion and therefore blessed her that she would be there on this earth in form of a plant with medicinal value and shall always be at his feet and shall be worshipped. As per another story she is symbol of Laxmi the wife of Lord Vishnu. As the God had promised to marry her, Tulsi Vivah is celebrated every year.

* * *

Q: Why do we have "Pradakshina" (move around any object in a circle) around the sanctum sanctorum of the temple? Why the Pradakshina is always done from left to right?

A: As one cannot draw a circle without the central point similarly our life is shapeless without the God. To symbolise that we keep God at the centre and move around sanctum sanctorum. As our right side is always considered as pious we keep God to our right and have "Pradakshina" from left to right.

* * *

ચિ.રિદ્ધી-કિર્તીકુમાર ગોપાલદાસ આવાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: What is the meaning of “Pushti”? What is the significance of “Pushti Marg”?

A: “Push” in Sanskrit means nourishment. It also means God's grace. The way to gain this grace is known as “Pushti Marg”. God removes darkness and throws light of knowledge and every one of us are benefited by it.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Q: What is “Satsang” ?

A: Any kind of inter action between two Vaishnavs about Bhagvad, or doing Kirtan or anything religious is called Satsang.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Q: What is the meaning of Brahm Sambandh? If we are not aware of Guru's name should we take this Brahm Sambandh again?

A: It is the relation with Brahm. It is our submission to God for everything. If we do not know the name of the Guru who had given us Brahm Sambandh then we should choose any Goswamy Balak and request him to be our Guru.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

Q: How Badari Narayan was named?

A: When God started having penance at Himalayas Goddess Laxmi took the form of tree of BADARI (Berries) so that she can provide shelter to God by protecting him from Sun and hence this is known as Badari Narayan.

❖ ❖ ❖ ❖ ❖ ❖

ગં.સ્વ.રૂક્ષ્મણીબેન-ધીરજલાલ વસનજી લાલજી, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: Why should one do Mala Peheramni?

A: It should be done after the Vaishnav who has done seva throughout his life.

◆ ◆ ◆

Q: When should the Mala Pehramani be done?

A: It should be done only after one year of the death.

◆ ◆ ◆

અ.સૌ.રૂપલ-દેવાંગ હસમુખભાઈ મહેતા, ન્યુજર્સી-યુ.એસ.એ.
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

મંદિર

સ. મનોરથએટલે શું?

જ. મનરૂપી રથએટલે મનોરથ. શ્રી ઠાકોરજીને વિશેષ લાડ લડાવવાની મનમાં ભાવના જાગે તેનું મનોરથ. તે અનુસાર તે દિવસે સેવા પહોંચાય. ગરમીમાં ફૂલોની ફૂલમંડળી, ફૂલના બંગલા, હિંડોળાના દિવસોમાં વિવિધ પ્રકારના હિંડોળા, અધિક માસમાં બારે માસના ઉત્સવોના મનોરથથાય. સાંજીના મનોરથ, છાકનો મનોરથ, ખસના બંગલાનો મનોરથC/o. ઋતુ પ્રમાણે થાય. વસ્ત્ર આભૂષણ પણ મનોરથના સ્વરૂપ પ્રમાણે ધરાય તથા અધિક સામગ્રી પણ ધરાય.

◆ ◆ ◆

સ. શ્રી ઠાકોરજીને જગાડતાં પહેલાં શું કરવું જોઈએ?

જ. સૌ પ્રથમ સિંહાસન, ગાદી, તકિયા વ્યવસ્થિત કરવા જોઈએ. મંગળભોગની સામગ્રી સિદ્ધ કરીને રાખવી. ઝારીજી ભરવા માટે જળની મથનીમાં લોટી એવી રીતે ડૂબાડવી કે આપણા હાથના નખનો સ્પર્શ ન થાય તથા લોટી, જળની મથનીના કાંઠાઓને અંદર અથડાય નહિ તે જોવું. ઝારીજીને વીંટવો પછી તેમાં જળ પધરાવવું. શ્રી ઠાકોરજીને ભોગ આવે ત્યારે નેવરાનું વસ્ત્ર ઝારીજીના નાળચા ઉપર ઢાંકેલું ન રહે. ભોગ ધર્યા પછી નેવરાનું વસ્ત્ર ઝારીજીના નાળચા ઉપર ઢાંકેલું રહે.

◆ ◆ ◆

સ. ઝારીજીનું સ્વરૂપ શું?

જ. વાત્સલ્ય ભાવમાં નંદાલયની સેવામાં ઝારીજી શ્રી યશોદાજીનું સ્વરૂપ છે. નિત્ય ઝારીજી માંજવામાં આવે છે ને શ્રી યશોદાજીને દેહકૃત્ય કરાવી સ્નાન કરાવાય છે.

અ.સૌ.રૂપલ-અશોક શાંતીલાલ માંડવીયા, દુબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ઝારીજી ઉપર લાલ વસ્ત્ર વીંટાળાય છે.

કાંદા, ડુંગળી, લસણ, ટમેટાં, પંડોળા વ. વર્જ્ય ગણવામાં આવે છે, તેથી ઠાકોરજીની સામગ્રીમાં આ શાકભાજી ધરવાં નહિ. it..

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. કોઈ અશુચિ પ્રસંગો આવી પડે અને ઠાકોરજી સેવા વિના રહેતા હોય તો તે સંજોગોમાં શું કરવું?

જ. આવા અશુચિ પ્રસંગો આવી પડે ત્યારે શ્રી ઠાકોરજીને અન્ય વૈષ્ણવોને ત્યાં પધરાવી તેમના દ્વારા સેવા કરાવી શકાય, અથવા મંદિરમાં પધરાવી સેવા કરાવી શકાય; અથવા શ્રી ગુરૂદેવ હોય તો તેમની આજ્ઞા અનુસાર કરવું .

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. ગ્રહણ સમયે વૈષ્ણવોએ શ્રી ઠાકોરજીને જગાડવા કે નહિ?

જ. ગ્રહણમાં શ્રી ઠાકોરજીને જગાડવાના પ્રકારમાં સેવા ક્રમની ભાવના પ્રમાણે કરવું. ધર્મ શાસ્ત્ર પ્રમાણે શયન આદિનો નિષેધ હોવાથી ગહણકાળમાં પ્રભુ પોઢતા રહે એ ઈષ્ટ નથી. પરંતુ અત્યારના વૈષ્ણવોના સેવા ક્રમની દ્રષ્ટિનો વિચાર કરીએ તો વૈષ્ણવોએ જગાડવાની આવશ્યકતા નથી. પરંતુ ગ્રહણના સ્પર્શ પહેલાં અપરસમાં નાહીને ઝારીબંટા પ્રભુ પાસે ધર્યા હોય તે સરાવી લેવા. ગ્રહણ મુકત થયા પછી શુદ્ધ જળથી નાહીને પાત્રાદિ ખાસાકરી શુદ્ધ જળ ભરી ઝારીબંટા ધરી દેવા. ગ્રહણનો મુક્તિ સમય સવારના હોય તો નાહીને સેવા પ્રકાર પહોંચવો.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. ગ્રહણમાં શ્રી ઠાકોરજી બિરાજે તેથી, પરિશ્રમ પડવાથી પરિશ્રમ ભોગ આવે, પણ શ્રી ઠાકોરજીને જગાડ્યા ન હોય તો ગ્રહણ મુક્ત થયા પછી પરિશ્રમ ભોગ ધરાવવાની જરૂર ખરી?

અ.સૌ.સરલાબેન-ઈશ્વરલાલ ભાઈચંદ ગગલાણી, અમદાવાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

જ. હા, પરિશ્રમ ભોગ તો અવશ્ય ધરવો, કારણ કે ગ્રહણમાં શ્રી ઠાકોરજીને ભલે ન જગાડ્યા હોય પરંતુ ઝારીબંટા સરાવી લીધા હોવાને કારણે એટલો વખત તો ઝારીબંટા બિના પ્રભુને પરિશ્રમ પડ્યો જ, માટે ગ્રહણ મુક્ત થયા પછી શ્રી ઠાકોરજીને જગાડીએ તે વખતે મંગલ ભોગ સાથે પરિશ્રમ ભોગ ધરવો.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. પરિશ્રમ ભોગમાં શું આવે?

જ. મિશ્રી ભોગનાં શ્રી ઠાકોરજી હોય તો અધકીમાં વિશેષ મિશ્રી ધરવી. નાગરી અને અન્નસખડી ધરાવતા હો તો નાગરીમાં મગજ અને અન્નસખડીમાં માનભોગ (શીરો) ધરવો.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. શ્રીનાથજી શ્રીગોવર્ધન પર્વતમાં રહે છે, એમનાં ત્રણ નામ કયાં? અને શા કારણથી એ ત્રણ નામ કહેવાયાં?

જ. શ્રીનાથજી શ્રીગોવર્ધન પર્વતમાં રહે છે.

ત્રણ જુદીજુદી લીલાઓ કરવાથી આપશ્રીનાં ત્રણ નામ છે. ઈન્દ્રદમન નાગદમન અને દેવદમન.

૧) શ્રી ગિરિરાજ ધારણ કરી ઈન્દ્રની વૃષ્ટિ અટકાવી, ઈન્દ્ર આપને પગે પડ્યા તેથી ઈન્દ્રદમન કહેવાયા. હાલ ઇંદોરમાં બિરાજે છે. ૨) કાળીનાગને નાથ્યો તથા (નાગ) હાથીને માર્યો અને ભક્તોનાં મન રૂપી હાથીનું દમન કરી મુઠ્ઠીમાં રાખ્યા છે તેથી નાગદમન કહેવાયા. હાલ વડોદરામાં બિરાજે છે.

૩) શ્રી કૃષ્ણાવતારમાં ઈન્દ્ર, કુબેર, ચંદ્રમા, વાયુ, વરૂણ, યમ, અગ્નિ, બ્રહ્મા શિવ એ દેવતાઓને સ્વરૂપોનું ભાન કરાવ્યું તેથી દેવદમન કહેવાયા. હાલ શ્રીનાથદ્વારામાં બિરાજે છે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. મંગળાના દર્શનનો શું મહિમા છે?

જ. "જેણે મને જગાડ્યો છે, અને કેમ કહું કે પ્રભુ જાગો રે. પ્રભુ મારો તમારી સાથે જનમ

જનમનો લાગો." પ્રભુ હંમેશા જગતા જ રહ્યા છે. જો એ સૂઈ જાય તો અનંત કાળથી ચાલતી આ પૃથ્વી ત્યારે જ સૂઈ જાય. આતો પુષ્ટિ માર્ગના પરમ ભકતો શ્રી ઠાકોરજીને પોઢાવી બીજે દિવસે પ્રાતઃકાળમાં (જગાડી) મંગળા કરે છે. એ એમનો ભક્તિરૂપી ભાવ છે. ઉનાળામાં આછાં વસ્ત્રો ધારણ કરી ભકતોને દર્શન આપી, શ્રી ગોવર્ધનધારી કૃતકૃતાર્થ કરે છે. શ્રીજી અંગની સુંદર ઝાંખીનાં દર્શન થાય છે. "મંગલ મુખી સદા સુખી."

* * *

સ. નિકુંજ એટલે શું? અને પ્રભુએ મુખ્ય કઈ ૧૨ નિકુંજોમાં મનોરથકર્યા છે?

જ. વ્રજમાં વ્રજભકતોએ અસંખ્ય કુંજો બનાવી છે. આ કુંજોમાં અસંખ્ય ભકતોના જૂથો છે. ત્યાં ક્ષણેક્ષણે નવનવી સજાવટ, ભકતલીલા, સામગ્રી, બાગ, બગીચા, હિંડોળા, હોજ, ફૂવારા મળી તમામ ભાવને નિકુંજ કહેવામાં આવે છે. વ્રજભકતોએ વનમાં આવી નિકુંજો બનાવી અનેક પ્રકારના મનોરથકર્યા છે. શ્રાવણ સુદ અગિયારસના કુંજ એકાદશી શ્રી સ્વામિનીજીનો મનોરથખેલ હોવાથી પ્રભુ આખી રાત શ્રી સ્વામિનીજીની નિકુંજમાં રસ રૂપ હોળી ખેલ્યા છે. વ્રજમાં શ્રી ઠાકોરજી ૧૨ (દ્વાદશ) નિકુંજોમાં મુખ્યત્વે ભિરાજ્યા છે. પુષ્પકુંજ, રસકુંજ, મધુકુંજ, દ્વારકુંજ, રાસીકુંજ, લક્ષ્મીકુંજ, તુલસીકુંજ વ.

* * *

સ. ઠાકોરજી પુષ્ટાવેલા છે એટલે શું? ઠાકોરજી કોણ પુષ્ટાવી આપે?

જ. જ્યારે કોઈપણ વૈષ્ણવને ઘરમાં ઠાકોરજી પધરાવી સેવા કરવાની પ્રેરણા થાય તો જે સ્વરૂપની સેવા કરવી હોય તે મનગમતું સ્વરૂપ પધરાવી લાવવું. પછી એ સ્વરૂપને કોઈપણ વલ્લભકુળના ગોસ્વામી બાળક પાસે પુષ્ટાવવા લઈ જવું. આ વલ્લભકુળના ગોસ્વામી બાળકો મંત્રોચ્ચાર વડે આ સ્વરૂપને વિનંતી કરશે કે "આ વૈષ્ણવ જીવ આપની પાસે આવ્યો છે તો આપ તેનો સ્વીકાર કરી તેના ઉપર કૃપા દષ્ટિ કરો. તે

અ.સૌ.સરોજ-અરવિંદ ભાવચંદ ગગલાણી, કાંદિવલી-મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

વૈષ્ણવ તન-મન અને ધનથી આપની જે સેવા કરે તે અંગીકાર કરજો. વૈષ્ણવને યોગ્ય માર્ગદર્શન આપી તેનો સ્વીકાર કરી પુષ્ટિ જીવ બનાવશો.'' આ વિધિ પછી ઠાકોરજી આપણને પાછા સોંપાય છે જે પુષ્ટાવેલા ઠાકોરજી હોય છે.

આપણા ઘરમાં બિરાજતા પુષ્ટાયેલા ઠાકોરજીની નિત્ય આપણાથી બની શકે તેટલી જાતે જ સેવા કરવાની. ઠાકોરજીની પ્રેરણા અને કૃપા હોય તો સેવા અધિક થઈ શકે છે. છતાં આપણાથી પહોંચાય તેટલી સેવા જરૂર કરવાની. પણ એક વસ્તુ ધ્યાનમાં લેવાની કે મેવાડમાં બિરાજતા શ્રીનાથજીને અસંખ્ય વૈષ્ણવોની રક્ષા કરવાની હોય છે, આપણે જે મંદિરમાં જતાં હોઈએ એ પ્રભુને તેટલા જ વૈષ્ણવોની રક્ષા કરવાની હોય છે, પણ આપણા ઘરમાં બિરાજતા શ્રી ઠાકોરજીને ફક્ત આપણી જ રક્ષા કરવાની હોય છે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. હિંડોળા કયા ભાવથી ઝૂલવાય છે?

જ. હિંડોળા નંદરાયને ત્યાં બાલભાવથી કુમારિકાઓ ઝૂલાવે છે. ત્યાં શ્રી રાધાજી, વિશાખાજી, લલિતાજી વિ. સખીઓ અને વ્રજભક્તો કુંજસદનમાં કિશોરભાવથી ઝૂલાવે છે તથા કોઈ વખત યુગલ સ્વરૂપે પણ ઝૂલાવાય છે અને પ્રભુ પોતાની સખીઓને પણ ઝૂલાવે છે. પ્રભુ અનેક પ્રકારની લીલા કરે છે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. ફાગના દિવસોમાં શયન દર્શન સમયે શ્રી સમક્ષ જુદા જુદા સ્વાગના ખેલ કેમ ષરછ્યુવસામાં આવે છે?

જ. એક દિવસે શ્રીનાથજીએ બાળહઠ પકડી, ''મોકુ મથુરાકી પ્રજા ઔર વાકે ખેલ તમાસો દેખનો હૈ, મોકુ બહાર ઘુમને લે ચલો.'' શ્રી ગિરધારજીએ વિનંતી કરી આ ઉચિત નથી

અ.સૌ.સરોજ-અરવિંદકુમાર મણીલાલ શાહ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

પછી ઘરમાં જ મથુરાની પ્રજા તથા તેમના ખેલ તમાસાઓનો પ્રબંધ કર્યો. મથુરાની પચરંગી પ્રજા ભિન્ન ભિન્ન વેશભૂષામાં આવી અને પ્રભુ રીઝાયા. ત્યારથી આ પ્રથા ચાલુ છે. જે શયન દર્શન સમયે જુદા જુદા સ્વાંગના ખેલ રચવામાં આવે છે.

* * *

સ. સેવાના કેટલા પ્રકાર છે? અને માનસી સેવા કોને કોને સિદ્ધ થઈ હતી?

જ. સેવાના ત્રણ પ્રકાર છે. તનુજા, વિત્તજા, માનસી. માનસી સેવા હરિરાયજી, દામોદરદાસ હરસાની અને આશકરણજીને સિદ્ધ થઈ હતી.

* * *

સ. નિધિનાં સ્વરૂપો ક્યાં ક્યાં છે અને ક્યાં બિરાજે છે?

જ. નિધિનાં સાત મુખ્ય સ્વરૂપો છે.

૧) શ્રી ગોવર્ધનનાથજી (નાથદ્વારા) - તેમનું લાડનું ટુકું નામ શ્રીનાથજી. વ્રજભાષામાં માનવાચક શબ્દ ભાવા, તેથી તેમને શ્રીનાથજી બાવા કહેવાય છે. તેમણે દેવોનું અભિમાન તોડ્યું તેથી દેવદક્મયન, ઇંદ્રનું અભિમાન તોડ્યું તેથી ઇંદ્રદમન અને કાલિયાનાગનું અભિમાન હણ્યું તેથી નાગદમન, જે તેમનાં પ્રસિદ્ધ નામો છે. તેમનું પ્રાકટ્ય સં.૧૫૩૫ ચૈત્ર સુદ એકાદશીના ગોવર્ધન પર્વત પરની કંદરામાંથી મુખારવિંદના દર્શન વ્રજવાસીઓને થયા. હાલ આ સ્વરૂપ મેવાડ (રાજસ્થાન) નાથદ્વારમાં બિરાજે છે.

૨) શ્રી નવનીત પ્રિયાજી - નંદબાવાના ઘરની બાળલીલાનું સ્વરૂપ છે - આ સ્વરૂપ નાથદ્વારમાં બિરાજે છે.

૩) શ્રી મથુરાધીશજી - શ્રી યમુનાજીએ પોતાની ભેખડો તોડી ચમત્કાર સર્જી એકની ઉપર એક એવા સાત તાડના ઝાડને આંબી શકે એવું મહાન સ્વરૂપ પ્રકટ થયું, હાલ કોટા રાજસ્થાનમાં બિરજે છે.

અ.સૌ.સવિતાબેન-બાબુલાલ વિઠ્ઠલદાસ પટેલ ડીંગુચાવાળા,
અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

૪) શ્રી વિઠલનાથજી - એક સમયે શ્રી મહાપ્રભુજી શ્રી યમુનાજીમાં સ્નાન કરતા હતા. એમની જનોઈમાં વીંટળાઈને શ્રી સ્વામિનીજી છે. એટલે મહાપ્રભુજીએ શ્રી વિઠ્ઠલનાથજી સાથે પધરાવ્ય. આ યુગલ સ્વરૂપ નાથદ્વારામાં બિરાજે છે.

૫) શ્રી દ્વારકાધીશજી - આ સ્વરૂપ બ્રહ્માજીના તપ દ્વારા પ્રગટ થયેલું છે. જ્યારે પ્રગટ થયા ત્યારે દ્વિભૂજ હતા પણ પ્રેમ વિવશ થઈ ચતુર્ભૂજ થયા. અંબરીષ રાજાએ વર્ષો સુધી સેવા કરી. આ સ્વરૂપ હાલ કાંકરોલીમાં બિરાજે છે.

૬) શ્રી ગોકુલનાથજી - ગોકુલનાથજીનું સ્વરૂપ શ્રી ગોવર્ધનજી પણ કહેવાય છે. આ સ્વરૂપે શ્રી ગિરિરાજને ધારણ કર્યો હતો. બે હસ્તથી, બાંસુરીના સૂરથી સર્વને આનંદ મગ્ન કરી દીધા હતા. આ સ્વરૂપે અન્નકોટ લીલા પણ કરી છે. આ સ્વરૂપ અક્ક[illegible] પિતાશ્રી દ્વારા શ્રી મહાપ્રભુજીને લગ્નમાં મળેલું છે. હાલ આ સ્વરૂપ ગોકુલમાં બિરાજે છે.

૭) શ્રી ગોકુલચંદ્રમાજી - આ સ્વરૂપને લલિત ત્રિભંગી પણ કહેવાય છે. શ્રી ગો[illegible] ગોવિંદઘાટ ઉપર શ્રી વલ્લભાચાર્યને બ્રહ્મસંબંધની આજ્ઞા કરવા આ સ્વરૂ[illegible] ગોકુલચંદ્રમાજી શ્રી ચંદબાબા સ્વરૂપે પધાર્યા હતા. આ સ્વરૂપ કામવનમાં બિરાજે છે.

૮) કલ્યાણરાયજી (વડોદરા) - રાસલીલા દ્વારા ભક્તોનું કલ્યાણ કરે છે તે શ્રી કલ્યાણરાયજી. પ્રયાગથી થોડે દૂર કડા ગામમાં તળાવમાંથી એક ભગવદ્ સ્વરૂપ [illegible] આવ્યું. તેને દેવી સ્વરૂપ સમજી તળાવ પાસે મંદિર બંધાવી તેમાં પધરાવ્યું. કલ્યા[illegible] દેવી તરીકે પૂજા શરૂ કરી. એક વખત શ્રી મહાપ્રભુજી ત્યાં પધાર્યા, ત્યારે શ્રી ઠાકોરજીએ આપશ્રીને કહ્યું, "મને દેવી તરીકે આ લોકો પૂજે છે." આપશ્રીએ ધરેલી સાડીના બે ટુકડા કર્યા. એકની ધોતી બનાવી ધરી. બીજામાંથી પાગ બનાવી ધર્યો. નામ [illegible] કલ્યાણરાયજી રાખ્યું. પથી આ સ્વરૂપ શ્રી ગુંસાઈજીને ત્યાંથી શ્રી યદુનાથજીના ઘરનાં વડોદરા પધાર્યુ. હાલ આ સ્વરૂપ વડોદરામાં બિરાજે છે.

ગં.સ્વ.શાંતાબેન-પરમાણંદદાસ લાધાભાઈ કાટકોરીયા, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

૯) શ્રી મદનમોહનજી - શ્રી વલ્લભાધીશના પૂર્વજોને સોમયજ્ઞની પૂર્ણાહુતિ કરતા યજ્ઞવેદીમાંથી સ્વયંભૂ પ્રગટ થયા હતા તે મળ્યા. શ્રી નાથજીના છેલ્લા આઠમા સમાનાં દર્શન મદનમોહનજીના ભાવથી થાય છે. હાલ આ સ્વરૂપ કામવનમાં બિરાજે છે.

૧૦) શ્રી મુકુંદરાયજી (કાશી) - જીવોને મુક્તિ આપનારા છે તે શ્રી મુકુંદરાયજી. શ્રી ઠાકોરજીનો સ્વભાવ શ્રી યમુનાજી બદલતા શ્રી ઠાકોરજી મુક્તિના બદલે ભક્તિનું દાન કરનારા થયા. શ્રી મહાપ્રભુજી શ્રી યમુનાજીમાં ઊભા રહી સ્નાન કરતા હતા ત્યારે યમુનાષ્ટકનો પાઠ કરતા હતાં. જ્યારે તેઓ : મુકુંદરાયજી જળમાંથી બહાર પધાર્યા. શ્રી મહાપ્રભુજીએ તેમને જળમાંથી પધરાવ્યા, તેમની પહેલી ભારત યાત્રામાં આ સ્વરૂપ ઘણાં વર્ષો સુધી બિરાજ્યું. કાશીવાળા શ્રી ગિરિધરલાલજીએ તેમને કાશી પધરાવ્યા. હાલ આ સ્વરૂપ કાશીમાં બિરાજે છે.

૧૧) શ્રી બાલકૃષ્ણલાલજી - આ સ્વરૂપ સૂરત માં બિરાજે છે.

૧૨) શ્રી નટવરલાલજી - નૃત્ય કરવામાં જે શ્રેષ્ઠ છે તે નટવરલાલજી. આ સ્વરૂપ શ્રી યમુનાજીમાંથી પ્રાગટ્ય થયું છે. આ સ્વરૂપ હાલ માં અમદાવાદ માં બિરાજે છે.

ગં.સ્વ.શારદાબેન-પ્રમોદભાઈ ધીરજલાલ વસનજી શેઠ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

MANDIR

Q: What do you mean by manorath?

A: If you feel like bestowing Shri Thakorji with your all and additional love and affection, your such wish is known as manorath. According to it, in summer bedecked flowers can be offered, various types of hindolas (swings) can be offered. Different clothe as per your manorath can be offered.

◆◆◆◆◆◆◆

Q: What is the form of Zariji?

A: In Vatsalya Bhav (Motherly feeling) Zariji is in the form of Shri Yashoda at Nandalay (Nand's Abode). Zariji is regularly cleaned i.e. Shri Yashodaji is bathed. Then a red cloth is wrapped around it. That is Yashodaji's saree. There are various bhavs associated with Zariji.

◆◆◆◆◆◆◆

Q: Whether Vaishnavs should wake up Sheri Thakorji during eclipse?

A: As per the old scripts it is not proper if God is not woke up during eclipse but with the advent of very fast life we should not do that. Hence before the eclipse starts Zaribanta should be removed. After the eclipse is over all the vessels should be cleaned thoroughly with fresh and pure water. If eclipse ends during the morning the whole process should be initiated after having proper bath.

◆◆◆◆◆◆◆

અ.સૌ.શર્મિષ્ઠા-રજનકાંત ઓચ્છવલાલ શેઠ,
ન્યુ જર્સી-યુ.એસ.એ. ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: Shrinathji stays in Govardhan Parvat, What are his three names? Can you tell us why he was called so?

A: Because of his three different acts he has three different names;

1. After lifting Shri Giriraj he compelled Indra to stop the incessant rains. Therefore he was known as Indradaman. At present that form is in Indore.
2. He killed Kalinaag therefore he is known as Naagdaman . At present that form is at Vadodara.
3. During Krishnaavtar he taught about his various forms to various Gods such as Indra, Kuber, Chandrama, Vayu, Varun, Yam, Agni, Brahma, Shiv hence he is known as Devdaman. At present that form is at Shrinathji.

◆◆◆◆◆◆

Q: what is the significance of "Mangala Darshan"?

A: God never sleeps. If he goes to sleep the Universe shall come to stand still.

But this is just the feeling of the Pushti Margiya Vaishnavs that makes God to sleep and wake him up next morning.

◆◆◆◆◆◆

Q: Can you explain what is Nikunj? In which 12 Nikunj did Prabhu have Manorath?

અ.સૌ.શિલ્પા-કેતન રસીકલાલ મણલાલ લકડાવાલા,
ન્યુ જર્સી-યુ.એસ.એ. ના જય શ્રીકૃષ્ણ

A: Vraj Bhaktas have created numerous arbours or bower of creepers and grove of trees. This is called Nikunj. Shri Thakorji played holi in Swaminiji's nikunj. Shri Thakorji stays at following 12 Nikunjs viz. Pushpa Kunj, Ras Kunj, Madhu Kunj, Dwar Kunj, Rasi Kunj , Lakshmi Kunj and Tulasi Kunj.

◆◆◆◆◆◆

Q: What is the meaning of Pushtavela Thakorji? And who gets it done for us?

A: When a Vaishnav is inspired to regularly perform Thakorji's seva at his home he may bring the swarup (idol) of his choice and take it to the descendants of Shri Vallabhachrya who through chanting sacred Mantras request the idol to bless this Vaishnav and make him contented soul. /This process is called Pushtavela Thakorji.

◆◆◆◆◆◆

Q: During Holi Celebration why different acts are performed in front of Shri Krishna at the time of Shayan Darshan ?

A: Once Shrinathji in his childhood cried for visiting Mathura to see the acts and style of locals. Girdharji told him that this is not proper. He arranged for the acts and style of people of Mathura at home only. God was pleased by it. Since then this tradition is maintained.

◆◆◆◆◆◆

અ.સૌ.સ્મિતા (સ્નેહલતા)-વિનોદ ગજેન્દ્ર પારેખ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: How many forms of Nidhi are there? Where are they located?

A: There are main seven forms of Nidhi as under:

1. Shri Govardhannaathji (Naathdwara) : In short it is called Shrinaathji. In yraj language word bawa is prefixed after every name as a mark of respect. He saw to it that Devs (Gods), Indra and Kaiyanaag should not carry false pride about themselves and hence he is also known as Devdaman, Indradamn and Naagdaman. He appeared on the eleventh day of month Chaitra in V.S.1535 Now this form is in Naathdwara Rajasthan.
2. Shri Navnit Priyaji: This form is Nand Bawa's home's Baal Leela It is located at Naathdwara.
3. Shri Mathuradhishji: Shri Yamunaji broke her own rocks and mounted it one upon another upto a height equivalent to seven palm trees. This huge form is now at Kota- Rajasthan.
4. Shri Viththalnathji: Once Shri Mahaprabhuki was having a bath in river Yamunaji. At that time Shri Swaminiji appeared from and out of his Janoi (Sacred thread) and she informed him that She is Swaminiji Viththalnathji. Hence Shri Mahaprabhuji kept them at Naathdwara in couple form.
5. Shri Dwaarikadhishji: This form appeared as a result of penance of Lord Brahma When it appeared it had two arms but out of sheer love and affection it became four armed form. King Ambarish served it for many years. This form can be seen at Kankaroli.

અ.સૌ.સુનંદા-બાલમુકુંદભાઈ એમ. દોશી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

6. Shri Gokulnathji: It is also known as Govardhanji. This form had lifted Giriraj. This form enchanted by playing melodious tunes onflute. This form also did "Annakot Leela". This form was gifted by Akkaji's father on his wedding. You can have darshan of it in Gokul.

7. Shri Gokulchandramaji: This form is also known as "Lalit Tribhangi". On govindghaat at Gokul Shri Gokulchandramaji took the form of Shri Chandbaba andasked Shri Vallabhacharya to take vow and observe "Brahmasambandh". This form can be seen at Kaamvan.

8. Shri Kalyaanraiji (Vadodara) : This form looks after the well being of everyone through its Raas Leela. It was found in village Kada near Prayaag in Bhagwad form. A temple was constructed around it. And it was known as Kalyaanidevi. Once Thakorji told Mahaprabhuji that these people are worshipping me as Goddess. He torn the saree into two pieces and made dhoti and paag (upper apparel) out of it and renamed it as Kalyaanraiji.Then this form was brought to Shri Yadunaathji's house at Vadodara. Now it can be seen there.

9. Shri Madanmohanji: When ancestors of Shri Vallabhadhish were doing the closing rituals of "Somved Yagna" this form appeared out of the holi altar. This form can be seen at Kaamvan.

10.Shri Mukundraiji (Kashi) : This form frees all the human beings. When Shri Mahaprabhuji was chanting Yamunashtak standing in the Yamunaji this form appeared out of water. This form travelled

અ.સૌ.સુનીલા-હર્ષદ પ્રહલાદરાય જોશી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

throughout India on his first tour of the whole country. Then for along period this form remained at Shrinaathji. Shri Girdharlalji of Kashi brought it to Kashi. Now it can be seen there.

11. Shree Balkrishnalalji : This swaroop is at present can be seen at Surat-Gujarat.

12. Shree Natwarlalji : This swaroop was very smart and alert in dancing and was brought from river Yamunaji. At present he seen at Ahmadabad at Gujarat.

અ.સૌ.સુશીલા-જગદીશ માણેકલાલ મહેતા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સેવા

સ. પુષ્ટિમાર્ગનું પરમ સાધન કયું?

જ. પુષ્ટિમાર્ગનું પરમ સાધન સેવા છે. ચિત્તની બધી વૃત્તિઓ સંપૂર્ણપણે પ્રભુમાં પરોવાઈ જાય તેનું નામ સેવા. સેવા ભાવપૂર્વક થવી જોઈએ. પુષ્ટિમાર્ગમાં ભગવાનનું સ્વરૂપ પ્રેમનું છે. તેથી ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે ભાવ અગત્ય છે. ભાવ વિનાની સેવા એ સેવા નથી. સેવા પ્રભુના સુખ માટે કરવાની હોય છે.

◆ ◆ ◆

સ. સેવા એટલે શું?

જ. સેવા એટલે ભગવદ્ સેવા. શ્રી ઠાકોરજીની સેવા. સેવા એટલે સેવન કરવું. દર્દીબિમાર હોય તો દવાનું સેવન કરે. બીજું, માતા બાળકની સેવા કરે છે, પત્ની પતિની અને સેવક શેઠની સેવા કરે છે. તેમ શ્રી ઠાકોરજીમાં બાળભાવ રાખી રોજ સ્નેહપૂર્વક લાડ લડાવી, જગાડવાથી સુવાડવા સુધી લાલન પાલન કરવું તેનું નામ સેવા.

◆ ◆ ◆

સ. બીજા ધર્મોમાં સેવા નથી પણ આપણા પુષ્ટિમાર્ગમાં સેવા છે, તેનું કારણ શું?

જ. બીજા ધર્મોના અન્ય સંપ્રદાયોમાં ઈશ્વરના અવતારો અને દેવદેવીઓની પ્રાર્થના, બંદગી તથા પૂજા ઉપાસનાના પ્રકારો છે, જ્યારે પુષ્ટિમાર્ગમાં જીવાત્મા અને પરમાત્મા વચ્ચેનો સંબંધ સ્નેહનો છે તથા સેવક સ્વામીનો છે. સ્નેહ હોય ત્યાં સેવા અને આદરભાવ હોય ત્યાં પૂજા ન હોય. પુષ્ટિમાર્ગ પ્રેમલક્ષણા ભક્તિનો માર્ગ છે, તેથી તેમાં સેવા છે, પૂજા નથી.

◆ ◆ ◆

સ. સેવાનો સિદ્ધાંત શ્રી મહાપ્રભુજીનો પોતાનો સ્વતંત્ર સિદ્ધાંત છે?

અ.સૌ.સ્વાતી-કમલેશભાઈ જશમતભાઈ હીરપરા, સુરત ના જય શ્રીકૃષ્ણ

જ. ના. શ્રી મહાપ્રભુજીએ વેદ, બ્રહ્મસૂત્રો, ગીતા અને ભાગવત જેવા શાસ્ત્રોમાંથી તારવેલો સિદ્ધાંત છે. જેમ સમુદ્રના તળમાં રત્નોની ખાણ હોય છે અને તળિયા સુધી જનારને રત્નો મળે છે તેમ શ્રી મહાપ્રભુજી એકલા શાસ્ત્રોરૂપી સમુદ્રના તળિયામાં જઈ સેવાના સિદ્ધાંતરૂપી કીમતી રત્નો લાવ્યા, તે પુષ્ટિમાર્ગની સેવા.

* * *

સ. આપણે સેવા શા માટે કરવી જોઈએ?

જ. ૧) શ્રી ઠાકોરજીએ સાક્ષાત શ્રી મહાપ્રભુજી પાસે પ્રકટ થઈને સેવાની આજ્ઞા કરી છે.

૨) પરમાત્મા સ્વામી છે. જ્યારે જીવાત્મા સેવક છે. સેવકનો ધર્મ સ્વામીની સેવા કરવાનો છે.

૩) શ્રી ઠાકોરજીના શ્રી અંગમાંથી પ્રકટ થયેલા જીવો પુષ્ટિ જીવો છે અને તેઓ સેવા માટે જ છે.

૪) શ્રી ઠાકોરજીએ શ્રી મહાપ્રભુજીને પુષ્ટિ જીવોને બ્રહ્મસંબંધ કરાવવાની આજ્ઞા કરી જેથી આ પુષ્ટિ જીવો શ્રી ઠાકોરજીની સેવા કરી અને દોષિત જીવ નિર્દોષ બને.

૫) પતિની સેવા ન કરનાર પત્નીનું લગ્ન જીવન સુખી બનતું નથી, તેમ સેવા ન કરનાર બ્રહ્મસંબંધી વૈષ્ણવ પર શ્રી ઠાકોરજી પ્રસન્ન થતા નથી.

૬) સેવાથી શ્રી ઠાકોરજી રીઝે છે. શ્રી મહાપ્રભુજી આપણા ગુરૂ છે અને એમની આજ્ઞા પ્રમાણે શ્રી ઠાકોરજીની સેવા કરવી તે સેવકનું નિત્ય કર્તવ્ય છે.

* * *

સ. સેવા બાલભાવથી શા માટે કરવાની?

અ.સૌ.તારાબેન-જીતેન્દ્ર અમુલખ વાઘાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

જ. આપણે કોઈ પણ નાના બાળકને વહાલ કરીએ, ત્યારે તેમાં કોઈ સ્વાર્થ હોતો નથી. બદલો કે લાભ મેળવવાની ઈચ્છા હોતી નથી. તે જ પ્રમાણે ભક્તિ નિઃસ્વાર્થ હોવી જોઈએ અને તે ત્યારે જ સંભવે જ્યારે ભાલભાવથી શ્રી ઠાકોરજીની સેવા કરીએ. મોટાને મનાવવું અઘરું હોય છે પણ બાળકને અલ્પ વસ્તુથી જલ્દી રીઝવી શકાય, તેમ શ્રી ઠાકોરજીના બાલસ્વરૂપને બાલભાવથી, અલ્પ સેવા અને સામગ્રીથી રીઝવી શકાય.

* * *

સ. સેવા અને પૂજામાં શો તફાવત છે?

જ. ૧) પૂજા મર્યાદા ભક્તિનો પ્રકાર છે, જ્યારે સેવા પુષ્ટિ ભક્તિનો પ્રકાર છે.

૨) કોઈ પણ દેવ દેવીની પૂજા થઈ શકે છે, જ્યારે સેવા શ્રી નંદનંદન કૃષ્ણની જ થાય.

૩) પૂજા કરવા માટે કોઈ દીક્ષા, વિધિ કે ગુરૂની આજ્ઞાની જરૂર નથી, જ્યારે બ્રહ્મસંબંધ લઈને ગુરૂની આજ્ઞા પ્રમાણે જ શ્રી ઠાકોરજી સેવ્ય કરાવીને જ સેવા થાય.

૪) પૂજા ઘરમાં કે જાહેર મંદિરમાં થાય, ત્યારે સેવા પોતાના ઘરમાં જ થાય.

૫) પૂજા બીજી વ્યક્તિને પૈસા આપી કરાવી શકાય, જ્યારે સેવા જાતે જ અથવા સહકુટુંબ થાય અને બીજાના પૈસે ન થાય..

૬) પૂજા વિધિ પ્રમાણે થાય જેમાં વિધિ મહત્વાની છે. સેવા શ્રી મહાપ્રભુજીએ બતાવેલી રીતે જ થાય અને તેમાં વિધિ નથી પણ સ્નેહ મહત્વનો છે.

૭) પૂજાથી લૌકિક દુઃખની નિવૃત્તિ અને સુખની પ્રાપ્તિ મળે, જ્યારે સેવાથી જીવનમાં સાક્ષાત ભગવદ્ પ્રાપ્તિ અને મૃત્યૂ બાદ ગોલોકમાં ભગવદ્ સેવાનું ફળ મળે.

* * *

અ.સૌ.ઉર્મીલાબેન કેશવલાલ પારેખ હ. શ્રી શશીકાંતભાઈ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સ. મંદિર અને વૈષ્ણવોને ઘરે સેવા થાય તેના પ્રકાર જુદા-જુદા હોય છે?

જ. ના, સેવા પ્રકાર એક જ હોય છે. મંદિર શ્રી વલ્લભકુળના ઘર છે. ત્યાંથી સેવા વ્યવસ્થિત રીતે ક્રમ પ્રમાણે ચાલે છે. સામગ્રી નિયમ મુજબ ધરાય છે. શ્રી મહાપ્રભુજીની આજ્ઞા છે, જેમની પાસે સંપત્તિ, જગ્યા, સાધનો વિ. હોય તો તેનો વિનિયોગ કરી ઘરમાં સેવા કરવી. જો સંકોચ હોય તો સ્થિતિ સંજોગો પ્રમાણે સેવા કરવી.

* * *

સ. વૈષ્ણવોના ઘરમાં સેવા માટે બિરાજમાન કરતી વેળા શ્રી ઠાકોરજીનું મુખારવિંદ કઇ દિશા તરફ રહેવું જોઇએ?

જ. સંપ્રદાય અનુસાર શ્રી ઠાકોરજીનું નિજમંદિર ઉત્તરાભિમુખ અથવા પૂર્વાભિમુખ હોવું જોઇએ. પરંતુ કોઇ સંજોગોમાં અનુકૂળતા ન આવે તો સેવાનું કાર્ય જળવાતું હોય તેમ કરવું પણ સેવા માર્ગ છોડવો નહિ.

* * *

સ. સેવા ખંડ અલગ રાખવાનો હેતુ શો?

જ. ઠાકોરજી સકલસૃષ્ટિના માલિક છે. માટે આપણે રહીએ છીએ તે ઘરના પણ તે જ સાચા માલિક છે. સેવા ખંડ એ મુખ્ય ખંડ માલિકનો છે. બધી સંપત્તિ ઠાકોરજીએ જ આપેલી છે. આપણે ફક્ત ભાડૂત છીએ. જેમ આપણે આપણા મહેમાનની સગવડ સાચવીએ છીએ તેમ સેવા ખંડને ચોખ્ખો અને સુશોભિત રાખવો જોઈએ. આપણા હેતુને સાચવવા માટે ઘરમાં શયનખંડ, દિવાનખાનું, રસોડું વિ. જુદા બનાવીએ છીએ તેમ સેવા ખંડ પણ હોવો જરૂરી છે, જેમાં અંદર પ્રવેશતાં જ બહારની મોહમાયા છૂટી જાય છે અને ચિત્ત પ્રભુમય બને છે.

* * *

અ.સૌ.ઉર્મીલાબેન-પ્રવિણભાઈ લીલાધર ધોળકીયા, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

સ. સેવા કરવામાં કઈ બાબતોની કાળજી રાખવી જોઈએ?

જ. ૧) સેવા કશું ફળ માગવાના હેતુથી ન કરવી. શ્રી ઠાકોરજી સાથે સોદાબાજી ન કરાય, જેમ કે હું આપને પારણે ઝુલાવું તો તે ના બદલામાં તમે મારે ત્યાં પારણું બાંધી

આપો.

૨) સેવા આપણી ઇંદ્રિયોના ભોગ ભોગવવાના હેતુથી ન કરવી. હિંડોળાની સુંદર સજાવટ કરી છે, તે જોવાની મજા આવશે. મને

૩) આપણા શ્રી ઠાકોરજીની સેવા આપણા ગુરૂજીએ કરેલી આજ્ઞા પ્રમાણે કરવી. આપણી બુદ્ધિ કે આપણા વિચાર પ્રમાણે ન કરવી.

૪) સેવામાં પવિત્રતાનો ખ્યાલ રાખવો. આપણું વપરાયેલું અથવા સૂંઘેલું, વધારે દિવસનું વાસી (બગડી ગયેલુ) શ્રી ઠાકોરજીને ન ધરવું.

૫) સેવામાં પાખંડ કે છેતરપીંડી ન કરવાં. પૈસા હોવા છતાં કાચના કે કોડીના શૃંગાર ખરીદીને કહીએ કે પ્રભુ તો ભાવના ભૂખ્યા છે, વસ્તૂના ભૂખ્યા નથી તો તે શ્રી ઠાકોરજી માટે આપણી છેતરપિંડી છે.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. કયા પુષ્ટિ સ્વરૂપોની ચિત્ર સેવા થઈ શકે?

જ. તમામ ભગવદ્ સ્વરૂપોના ચિત્રજીની સેવા થઇ શકે. દાખલા તરીકે શ્રી નાથજી, શ્રી નવનિતપ્રિયાજી, સાત નિધિ સ્વરૂપો તેમજ શ્રી યમુનાજીની.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

સ. ચિત્ર સેવામાં ચિત્રજીના ફ્રેમ કે કાચ પરત્વે કેવી ભાવના રાખવી?

જ. ચિત્રજી ઉપર ફ્રેમ અને કાચ રાખવાથી સ્વરૂપની સુરક્ષા રહે છે. ફક્ત ચિત્રજીની સેવા

અ.સૌ.ઉષાબેન-અનંતરાય ભગવાનજી શેઠ,
લોસ એન્જલેસ-યુ.એસ.એ. ના જય શ્રીકૃષ્ણ

કરીએ તો અમુક વખત પછી કદાચ ચિત્રજી સેવાને યોગ્ય રહે નહિ. આભરણ શૃંગાર સીધા ચિત્રજીને ધરાવીએ તો ચિત્રજી સેવા યોગ્ય ન પણ રહે. કોઈ ભાવના વિશેષથી ફ્રેમ કાચ રાખવામાં નથી આવતા તેથી ભગવત સંબંધી જેવી ભાવના રાખીએ છીએ તેવી રાખવી.

સ. ચિત્ર સેવામાં ચિત્રજીને બધાં વસ્ત્ર, શૃંગાર વગેરે ધરાવી શકાય?

જ. ચિત્ર સેવામાં ચિત્રજરને પણ સ્વરૂપની સેવાની જેમ બધાં વસ્ત્ર ધરાવી શકાય. ચિત્રજીના કાચ ઉપર પણ વસ્ત્ર આભરણ ધરવામાં કોઈ પણ વાંધો નથી. ભારે શૃંગારમાં ફ્રેમ ઉપરથી પણ માળા લઈ શકાય. ફ્રેમ ઉવર અવશ્ય વાધો આવે જ. ફ્રેમ ખુલી રહે જ નહિ. તદઉપરાંત શ્રી મહાપ્રભુજી, શ્રી ગુંસાઈજી, સાત બાળકો તથા પોતાના ગુરૂદેવના ચિત્રજીને વસ્ત્ર શૃંગાર અવશ્ય કરી શકાય.

સ. સ્નાન કર્યા પછી ચરણામૃત શા માટે લેવું જોઈએ?

જ. જરણામૃત લેવાથી શરીરની આંતરશુદ્ધિ થાય છે, મન પ્રભુમય બને છે અને ક્રોધ તથા આસુરાવેશ આવતો નથી. જેમ સ્નાન કરવાથી શરીરની બહારની શુદ્ધિ થાય છે, તેમ ચરણામૃત લેવાથી દેહની અંતરની શુદ્ધિ થાય છે.

અ.સૌ. ઉષાબેન-જશવંતરાય વૃંદાવનદાસ સેલારકા (શાહ), મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

SEVA

Q: What is the ultimate tool of Pushti Marg?

A: Seva is the ultimate tool of the Pushti Marg. The meaning of Seva is to concentrate in God by employing all our energy including wants of our inner soul. In Pushti Marg, God is in the form of love. That is why it is essential to please the God. Seva is to be done for God's happiness.

* * *

Q: What is Seva?

A: Seva means Bhagwat Seva. Shri Thakorji's Seva. Seva means consumption. A patient consumes medicine. Similarly, mother does the seva of child. Wife does the seva of husband and servant to his master. Similarly, one should treat Thakorji as their own child and look after him from waking up to his time of going to bed.

* * *

Q: Other religions do not have Seva; but our Pushti Marg does have it. Can you enlighten us the reason behind it?

A: In other religions and sects there are various types of God's incarnation, prayers and Puja and Upasana. While in Pushti Marg, the relationship between "Jivatma" (human being) and "Parmatma" (God) is of love and of servant and master. Where there is love and respect, there is no place for puja but Seva prevails. Pushti Marg is on the lines of Prem Lakshana Bhakti [Devotion out of love]. Therefore, it always has Seva but not Puja.

* * *

ગં.સ્વ.વંદનાબેન-સુરેશભાઈ ભગવાનદાસ શેઠ, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: Is this principle of Seva, Shri Mahaprabhuji's independent principle?

A: NO. Shri Mahaprabhuji derived this from old scripts like Vedas, Geeta and Bhagwat as from the bottom of the sea, one can find jewels, Shri Mahaprabhuji delved deep into this ocean of Shastras and brought this gems for us in this Pushti Margis and i.e. Pushti Marg Ni Seva.

◆ ◆ ◆

Q: Why should we do Seva?

A: 1. Shri Thakorji himself appeared before Shri Mahaprabhuji and ordered him to do Seva.

2. Paramatma is Master while Jivatma is Servant. It is Servant's duty to serve his Master.

3. All of us who are born out of the body of Shri Thakorji are Pushti Jeevas and we are meant for doing Seva only.

4. Shri Thakorji had ordered Shri Mahaprabhuji to give Brahma Sambandh so that they can serve Thakorji and wash away their sins.

5. The wife who does not serve her husband never leads a happy life. Similarly, a Brama Sambandhi Vaishnav who doe s not serve Thakorji, can never please him.

6. Shri Thakorji is pleased with Seva. Shri Mahaprabhuji is our Guru (Teacher). It is our duty to serve Thakorji as per his order.

◆ ◆ ◆

Q: Why should we do Seva with Bal Bhav?

A: When we love a child, there is no selfish motive involved in it. We do

અ.સૌ.વંદનાબેન-હરીશ રાજપરા ના જય શ્રીકૃષ્ણ

not expect anything in return. Similarly, the devotion should be selfless and that devotion is only possible when we serve Shri Thakorji with Bal Bhav. It is difficult to please elders but very easy to please a child by offering a very small thing. So, Shri Thakorji's child form gets pleased with very little Seva and materials.

◆ ◆ ◆

Q: What is the difference between Puja and Seva?

A: 1. Puja is a type of Maryada Bhakti (limited devotion) while Seva is a type of Pushti Bhakti (well nourished devotion).

2. Puja is offered to any God or Goddesses , while seva is offered to Shri Krishna Only.

3. There is no Diksha, ceremony or Guru's permission is required for doing puja but seva can be done only after taking Brahma Sambandh and with Guru's permission only.

4. Puja can be done at home or in a public temple while seva can be done only at home.

5. By giving money to others, puja can be done but Seva has to be done by a person himself or with his family. It cannot be done with some one else's money.

6. Puja has to be done as per the set rituals only. These rituals are very important. Seva has to be done as per the form taught to us by Shri Mahaprabhuji. In Seva love is of paramount importance in stead of rituals.

અ.સૌ.વંદનાબેન-વજુભાઈ ખીમાણી (કન્વીનર),
દ.અ.સૌ.કવિતા નેપોલીયન ખીમાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

7. By doing Puja, the person is relieved from sorrowness & get peace. While doing the seva the person achieves the feelings of lively Thakorji and makes himself happy.

8. In Puja, in the beginning, various God & Godesses are invited and on completion of the Puja, they return themselves to their own place. In seva, Thakorji is always at one place & never leave or go back to other places.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: Are the types of Seva different from each other at temple and at a Vaishnav's home?

A: NO. They are of the same type. The temples are homes of Shri Vallabh Kul. The Seva over there is well organised and is done according to its routine. Material is offered as per rule. Shri Mahaprabhuji has ordered that those who are blessed with the wealth, land and materials should do the Seva at home only. But if one is short of it, should do as per the circumstances prevailing in his life.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: When Shri Thakorji is first placed for Seva in a Vaishnav's home, in which direction his face should be directed towards?

A: As per Pushti Marg Sampradaya, Shri Thakorji's face should be towards north or east: but if it is not possible, then also we should continue to do his Seva.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

શ્રી ચંદ્રકાંત જમનાદાસ ગાંધી, અબુધાબી ના જય શ્રીકૃષ્ણ

Q: What is the purpose of keeping the Seva Room separate?

A: Shri Thakorji is the owner of the whole Universe. In the process, he is owner of our home also. So Seva Room is the main room and that belongs to the owner. The wealth is given by Shri Thakorji. We are only tenants. As we meticulously take care of our guests, we should keep Seva Room clean and well-decorated. To serve our purpose of staying comfortably, we create hall, study room, guest room, bedroom, dining area and kitchen; similarly it is very essential to have a Seva Room in our home too so that after entering into that room, we tend to forget the external attractions of the world and concentrate all our energies in the Seva of God.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: At home for how long we should do seva everyday?

A: As Shri Mahaprabhuji has opined, we should do Shri Thakorji's Seva for a 'KAL' or two. A 'Kal' means three hours.

Q: Is it permitted to do Seva of pictures of various Pushti Swarups (forms)?

A: We can do Seva of all pictorial forms of various Bhagwat Swarups. For example Shri Nathji, Shri Navneet Priyaji, Seven Nidhi Swarups and Shri Yamunaji.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

Q: How should we treat the frame or glass over the picture?

A: If a picture is framed or covered with glass, then the Swarup (Form) gets well-protected. But with the advent of time, it does not remain in good shape or condition. So, we should handle them carefully and with same integrity as we show towards Bhagwat.

* * *

Q: In picture Seva, can we offer clothes, ornaments etc. to the picture?

A. Yes. We can do that. There is nothing wrong in offering clothes, ornaments on the glass of the picture. You can garland the frame also. You can also offer clothes and ornaments to the framed pictures of Shri Mahaprabhuji, Shri Gusainji, seven children and your own Guru.

* * *

Q: Why should we have Charanamrut (Panchamrut left after washing Thakorji's feet) after the bath?

A: By having Charanamrut, one's inner self gets cleansed. Your whole concentration is towards God. You do not get angry. As we clean our external body by bathing, our inner self gets cleansed by consuming Charanamrut.

* * *

સ્વ. શ્રી જમનાદાસ મુળજીભાઈ સાંગાણી, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી દશા સોરઠિયા વણિક વ્રજયાત્રા મુંબઈ-ગુજરાત

-: સંકલન સમિતિ :-

● અધ્યક્ષ મહોદય ●

ષષ્ઠપિઠાધિશ્વર પ.પૂ.ગો.૧૦૮ શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજ વડોદરા

● મુખ્ય આયોજક ●

શ્રી સુરેન્દ્ર માણેકલાલ મહેતા, મુંબઈ

● સભ્યો ●

● શ્રી ઈશ્વરલાલ ભાઈચંદ ગગલાણી
● શ્રી જયંતિલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચુડાસમા
● શ્રી જયદીપ સુરેન્દ્ર મહેતા
● શ્રી હરિભાઈ છોટાલાલ શાહ
(શ્રી વિસા સોરઠિયા જ્ઞાતી)

● શ્રી જીતેન્દ્ર નરોત્તમદાસ ધાબળીયા
● શ્રી કિર્તીભાઈ ગોપાલદાસ માવાણી
● શ્રી જીગર દ્વારકાદાસ ધાબળીયા
● શ્રી જયેન્દ્ર ગોરધનદાસ માલવીયા

● હંસલા દાન સરોવરના ●

(મનોરથીઓ)

માનવંતા હંસલા

ગં.સ્વ.પ્રભાવતી માણેકલાલ મહેતા પરિવાર
હ. કુસુમ-સુરેન્દ્ર માણેકલાલ મહેતા, મુંબઈ
શ્રી જયંતિલાલ વિઠ્ઠલદાસ ચુડાસમા, મુંબઈ
શ્રી હસમુખભાઈ ચિમનલાલ પારેખ, મુંબઈ

શ્રી ચંદ્રકાંત કાંતિલાલ તલાટી, મુંબઈ

શ્રી મનુભાઈ ફૂલચંદ શેઠ, મુંબઈ
શ્રી મનસુખભાઈ હરીલાલ માધાણી, મુંબઈ
શ્રી કિર્તીભાઈ ગોપાલદાસ માવાણી, મુંબઈ

માનવંતા હંસલા

ગં.સ્વ.નિલમબેન તથા નદીની ધાબળીયા
હ.શ્રી જીતેન્દ્રભાઈ તથા જીગર ધાબળીયા
શ્રી ઈશ્વરલાલ ભાઈચંદ ગગલાણી,અમદાવાદ
શ્રી કનુભાઈ ઈશ્વરભાઈ ધ્રુવ, રાજકોટ
(પ્રભુખ : શ્રી દશા સોરઠિયા વણિક મહાજન-રાજકોટ)

શ્રીમતી મીનળ તથા પરાગ ભાનુભાઈ દોશી,
અમદાવાદ

શ્રી નરહરીભાઈ ક્રિપાશંકર કોયા, કોલકત્તા
શ્રી મહેન્દ્રભાઈ પ્રેમચંદ શાહ, અમદાવાદ
શ્રી અમીત જયંતીલાલ શાહ, અમદાવાદ

શ્રી કમલ મનસુખલાલ લોટીયા (શાહ), મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

શ્રી ગણેશાય નમઃ　　　　શ્રીજી બાવા નમઃ　　　　શ્રી કલ્યાણરાયજી નમઃ

અંતરના આભારની અભિવ્યક્તિયો

"હથેળી ઉપર હસ્તરેખાનો આ ભાર, એવોજ આપનો સાથસહકાર"
"આપની પ્રેરણા, આપનો ઉત્સાહ, આપ જ પ્રણેતા અને આપજ આધાર"
કર જોડી આપને કહીએ વારંવાર

આભાર - આભાર - આભાર

● શુધ્ધાધૈત ષષ્ઠપિઠાધિશ્વર પ.પૂ.ગો.૧૦૮ શ્રી દ્વારકેશલાલજી મહારાજશ્રીને તથા આપશ્રીના પરિવારના સભ્યોને આપની સાથે યાત્રામાં જોડાયેલ સર્વે વૈષ્ણવોના હૃદયપૂર્વકના "દંડવત્"

● વૃજભૂમિમાં પધારનાર સર્વે યાત્રાળુ વૈષ્ણવોને.

● વૃજયાત્રા દરમિયાન નીર્ધારિત સર્વે મનોરથોમાં પોતાની સુલક્ષ્મી-સંપત્તિનો સદુપયોગ કરનાર સર્વે મનોરથીઓનો.

● 'વૃજ રેણુ' - પુષ્ટી પુસ્તિકામાં "દંડવત્" - "જયશ્રીકૃષ્ણ" લખાવનાર સર્વે વૈષ્ણવ સેવાર્થીઓના •

● "વૃજ રેણુ" માટે માહિતી વિગતો મેળવી આપનારાઓ તથા અંગ્રેજીમાં અનુવાદ તેમજ ભાષાંતર કરવા માટે શ્રીમતી ચંદ્રા મલકાણ તથા શ્રી ચૈતન્ય ભટ્ટનો.

● વૃજયાત્રાને સફળ બનાવવા સંકલન સમિતિના સભ્યો તેમજ સક્રિય કાર્યકર્તાઓનો (મુંબઈ-રાજકોટ-અમદાવાદ સહિત)

● વૃજયાત્રામા દરેક યાત્રીકની શારીરિક દેખરેખ રાખવાં માટેની સેવા માટે ડૉ. મધુભાઈ પારેખ મુંબઈ નો

● સમયની માપબંધીમાં સુંદર-સુરેખ અને દળદાર આકર્ષક પુષ્ટિ-પુસ્તકનું સંકલન તેમજ છાપી આપવા માટે શ્રી પ્રવિણભાઈ ઠક્કર તેમજ મે.મીના પ્રીન્ટર્સ તેમજ તેના સ્ટાફનો.

● સુંદર કેટરીંગ તેમજ ભાવતુ પૌષ્ટીક ભોજન તથા તેનો શિસ્તબદ્ધ વિનયી સ્ટાફ માટે મે.આકાશ ટૂરસ્-ટ્રાવેલ્સના માલીકો શ્રી સુરેશભાઈ જૈન તથા શ્રીમતી સુરેખાબેન જૈન નો.

● વૃજયાત્રાના દરેક મનોરથોમાં યોગ્ય વ્યવસ્થા કરયા બદ્દલ અમદાવાદ નરોડા બેઠક તેમજ શ્રી કલ્યાણરાયજી મંદિર, વડોદરા ના સ્ટાફ નો

● અંતમાં પરોક્ષ, અપરોક્ષ રીતે સાથસહકાર તેમજ સેવાર્થીઓ, હિતેચ્છુઓનો.

મુંબઈ　　　　　　　　　　લી.
તા. ૨૬-૨-૨૦૦૬　　　　શ્રી દશા સોરઠીયા વણીક વૃજ યાત્રા સંકલન સમિતીના
　　　　　　　　　　　　મુખ્ય સંયોજક તથા સભ્યો

મેસર્સ કુંદન રીફ્લેક્ટર્સ - વિદ્યુતભાઈ, અમદાવાદ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

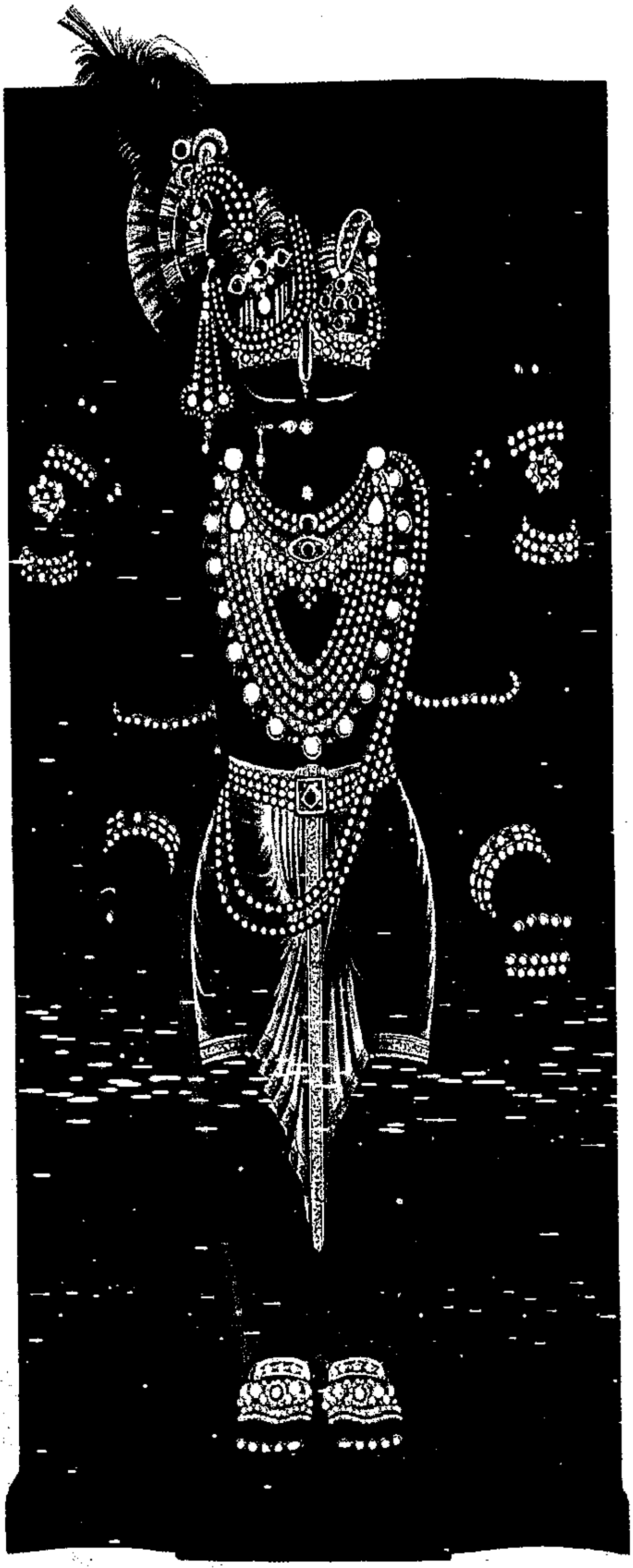

શ્રી કલ્યાણરાયજી - બરોડા

શ્રી નરહરીભાઈ કિપાશંકર કોયા પરિવાર - કોલકત્તા ના દંડવત્

गोवर्धन धारी

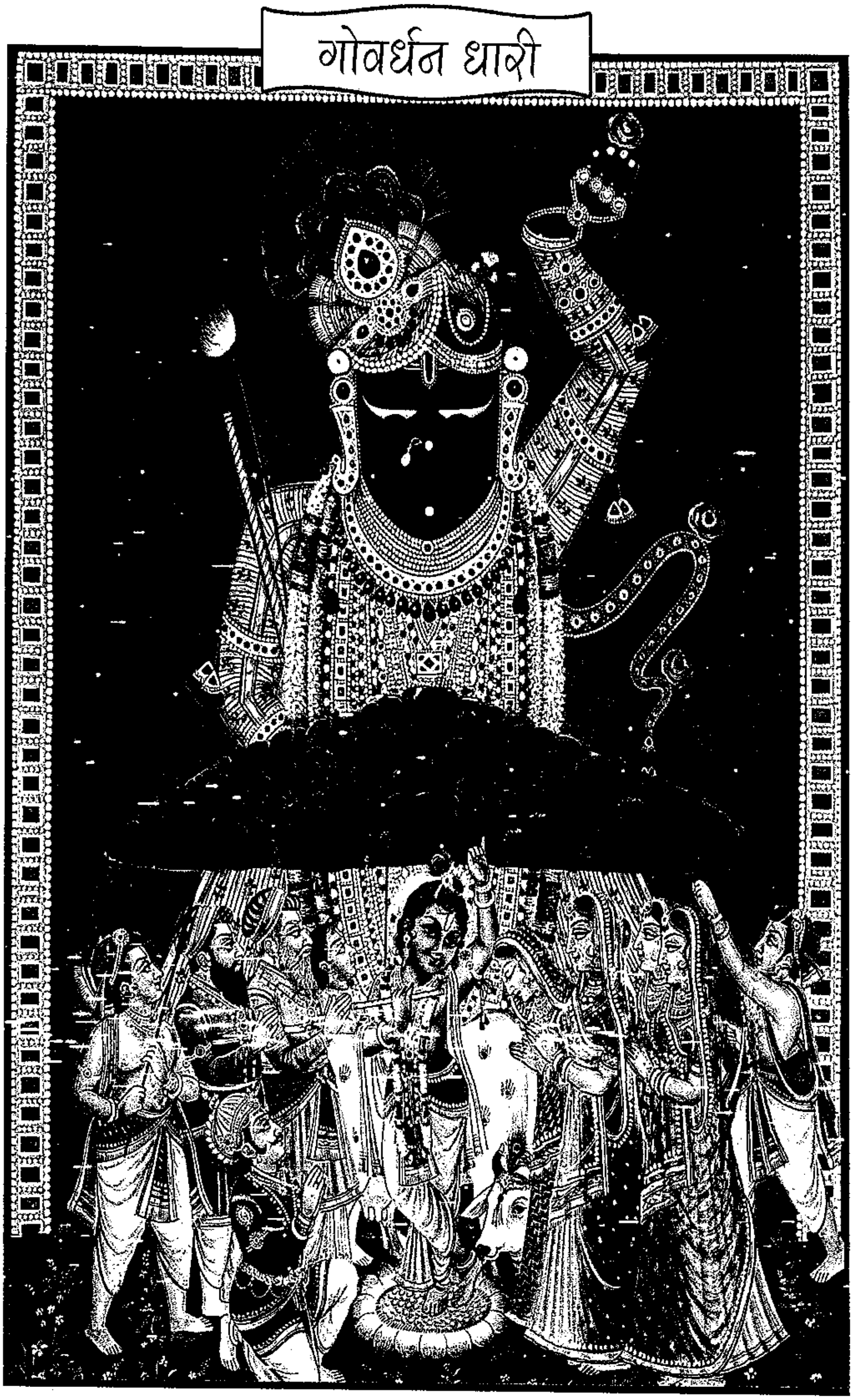

कार्तिक शुक्ल एकम - इन्द्र मान भंग

અ.સૌ. કલાવતીબેન ચીમનલાલ બી. વખારીયા, અમદાવાદ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

होरी

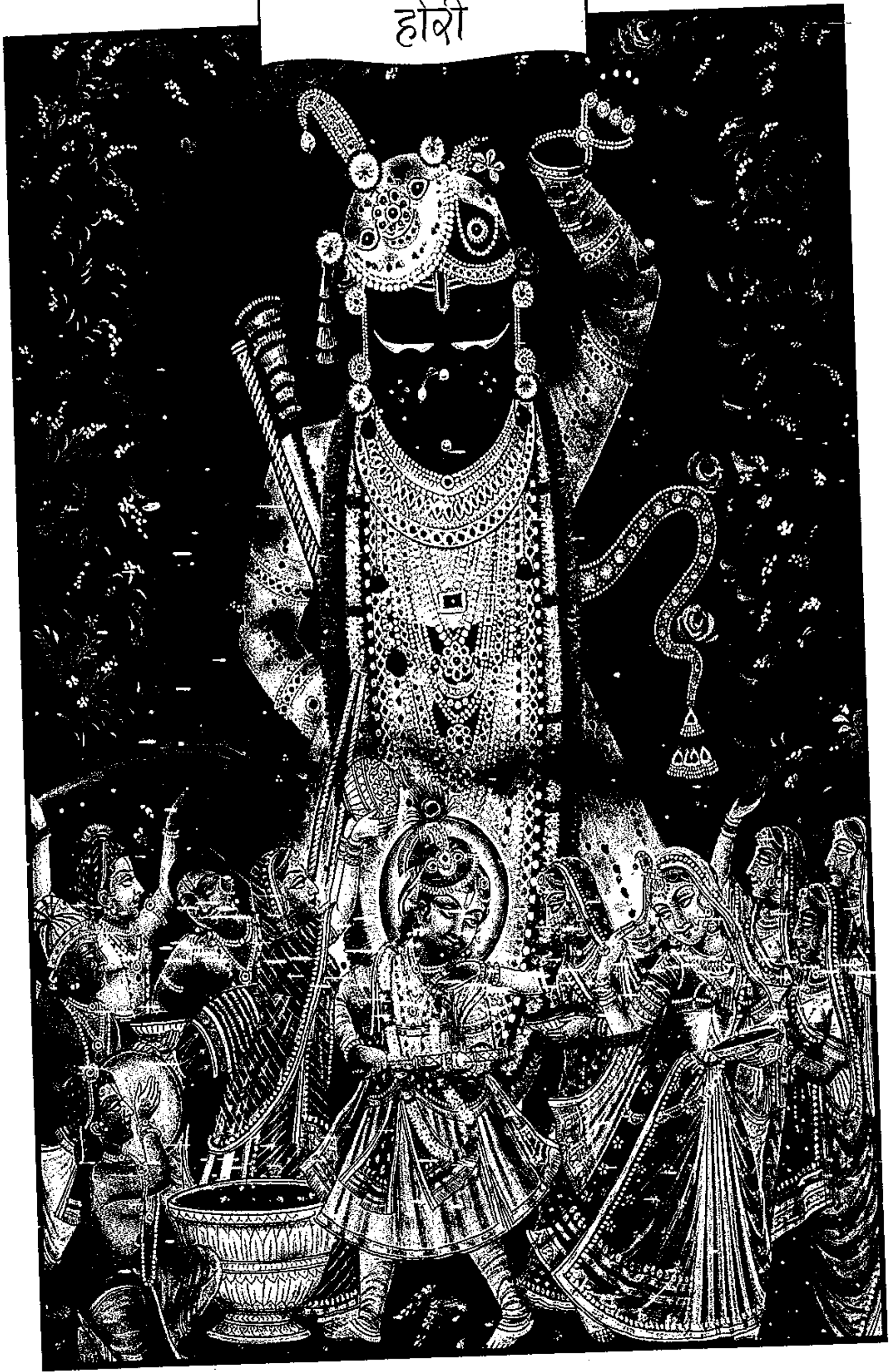

फाल्गुन शुक्ल पूर्णिमा

સ્વ.પરમાણંદદાસ લાધાભાઈ કાટકોરીયા, મુંબઈ ના જય શ્રીકૃષ્ણ

शरद पूर्णिमा

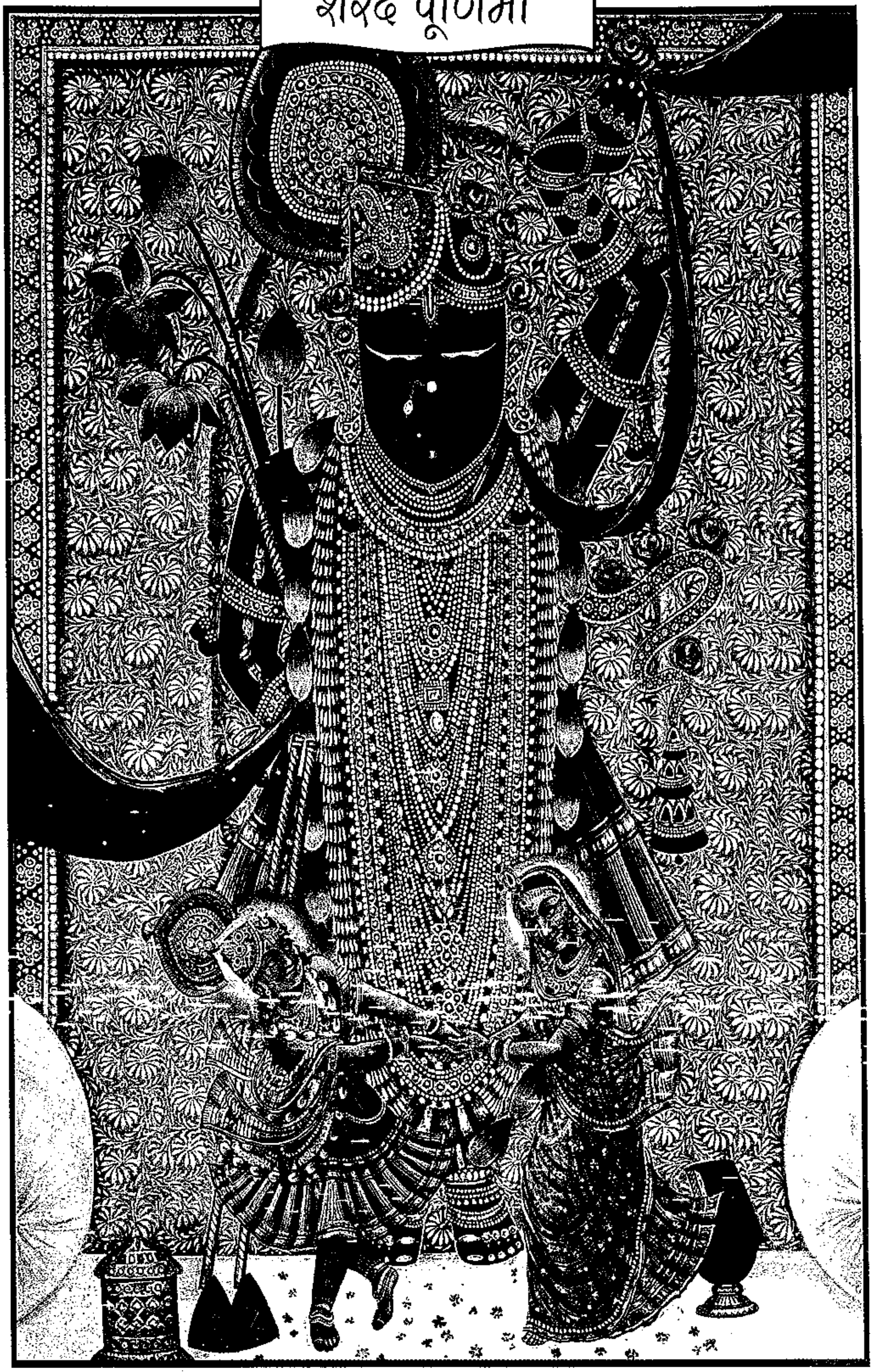

आश्विन शुक्ल पूर्णिमा

સ્વ.પરમાણંદદાસ ધરમચંદ (નીલવાલે), અમૃતસર-મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

स्नान यात्रा

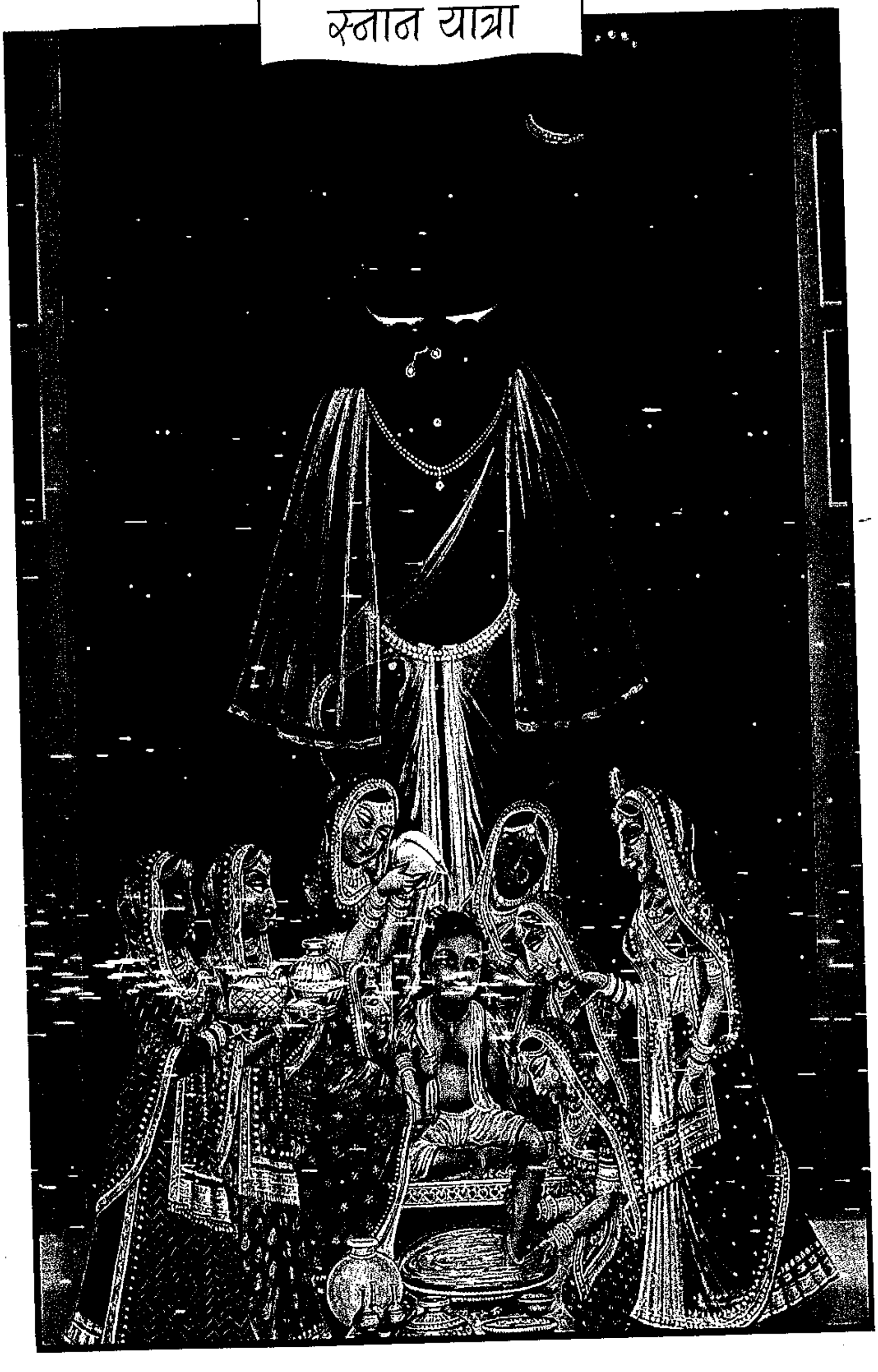

ज्येष्ठ शुक्ल पूर्णिमा

મેસર્સ વસંત એન્ડ ભાટીયા ટ્રાવેલ્સ એન્ડ ટુર્સ, મુંબઈ
ના જય શ્રીકૃષ્ણ

ગં.સ્વ.સૂર્યકાંતાબેન-બંસીલાલ મગનલાલ પરીખ, બરોડા
ના જય શ્રીકૃષ્ણ